

BUDAPESTI NAPLÓ

Szerkesztőség és kiadóhivatal:
József-körút 18.

Főszerkesztő: VÉSZI JÓZSEF.
Felolvasó szerkesztő: BRAUN SÁNDOR.
Kiadja: A SZERKESZTŐSÉG.

Égész évre 28 k., (14), 1/2 évre 14 k., (7), 1/4 évre 7 k., (3.50), egy hónapra 2 k. 40 fillér, (1.20 frt).
Egyes szám Budapesten 8, vidéken 10 fillér.

Földrengés Ausztriában.

Budapest, december 10.

(v.) Alkotmányos földrengés volt tegnap Ausztriában. Egyetleneg lökésből állott az egész, de ez olyan heves volt, hogy közreműlet fakadt nyomában. A világ leglármásabb parlamentjében a szájhősök tömegének a torkára forrt a szó, a józaneseű kisebbség pedig elsápadt ijedében, midőn a végzetes pillanat egészen váratlanul elkövetkezett. S ez az iszonyat nem enyhült akkor sem, mikor már elült az a tompa, föld alól jövő morajlás, mely az egyetlen lökést kísérte. Sőt akkor kezdtek csak igazán megszibadni a lelkek, amikor már elmúlt volt a pillanatnyi veszedelem. Mert ez az egy lökés valami borzasztó jóslatot jelentett: egy általános földindulásnak, egy fatális összeomlásnak a lehetőségét. Az emberek felocsudvány, tisztá tudatára kezdtek ébredni annak, milyen végzetes vulkánikus erők feszülnek az osztrák alkotmányos élet talajának méhében s hogy a parlamenti zürzavar odaát voltaképp egy lappangó tüzhányó hegnyek még eddig meg nem nyílt kráterje körül üli orgáit.

Koerber miniszterelnöknek valahogy kiszaladt a száján az a fenyegetőzés, hogy ne csodálkozzék az obstruáló parlament, ha egyszerre csak az államcsínynek valamelyes formájára találna virradni. Ez volt az a vulkánikus lökés, mely a zenebonát csinálta. S alighogy rendbésződtek a megriadt elmék, megindult a találgatózás, vajjon mi bírhatta rá a különben óvatos és békés kormányelnököt erre a rendkívül feltűnő és példátlanul komoly fellépésre. Teljesen meg tudjuk érteni ezt a kíváncsiságot; mert valóban nem mindennapos dolog, hogy egy miniszterelnök a népképviselői alkotmány adott formájának csődjéről mint a közel jövőben

bekövetkező eshetőségről beszél. De az már nem egészen világos előttünk, hogyan akadhatnak Ausztriában számbavehető politikusok és komoly újságírók, akik az államcsínynek falrafestését a magyar kormány befolyásával akarják kimagyarázni. Hogy Koerber ur az osztrák alkotmány jövőd sorsáról miképpen vélekedik s hogy mitevő lesz Ausztria, ha parlamentje állandóan ellentétbe helyezkedik az osztrák állam létfeltételeivel, ehhez a magyar kormánynak semmi köze nincsen. A magyar kormányt s a magyar politikát az osztrák válság csakis azon a ponton kezdi érdekelni, ahol a káosz a monárkia közjogi kapcsolatát érintené, amennyiben a közösügyek elintézésének törvényes módját tenni lehetetlenné. Ezen a ponton a magyar politikának igenis meg kellene vizsgálnia, azt jelenti-e a káosz, hogy Ausztria ráunt a dualizmusra s ezentul lazábbra akarja fogni a közjogi köteleket, avagy csupán muló bonyodalomról van-e szó, melyben a nemzetiségi torzalkodások által megbénított parlamenti gépezetből a dualizmus kiszolgálásának nem az akarata, hanem csakis a képessége hiányzik. Az első esetben tiszta sor, hogy át kellene térnünk a közjogi kapcsolatok megvizsgálására. De épp oly tiszta sor, hogy a második esetben csupán arról kellene gondoskodnunk, hogy a monárkia közjogi köteleke ideig-óráig, amíg Ausztriában a belső viszálykodást újra fel nem váltja a béke, kicsatolassék a zürzavarból s a vele együtt járó felforgatásból. Amint nem várhatja fölünk senki, hogy a nyakába varrjuk magunkat Ausztriának, ha szomszédunk minden áron fel akarja bontani a velünk való közösséget, azonképpen nem tehetők fel fölünk az sem, hogy a hatvanhetedik kiegyezés által tartósan megszervezett monárkiát cserben fogjuk hagyni az Ausztria

muló perpatvarai által támasztott első akadály láttára. A magyar nemzet közjogának sérelme nélkül, sőt e jogok élesebb kidomborításával keresnők s bizonyára meg is találnók az alkalmas módot arra, hogy a monárkia ne jusson bele az osztrák állam kátyujába.

Mindezt kifejtette Széll Kálmán tavaly a parlamentben s az ujévi beszédben azzal a klasszikus világossággal, mely a monárkia jövőd sorsára ráborult minden homályt tüstént eloszlatott nemcsak itt minálunk, hanem Ausztriában is. Hát amire nézve állást kell foglalnia a magyar politikának, arra nézve az állásfoglalást Széll Kálmán már megcsinálta.

Sem oka, sem szüksége nem lehetett tehát a magyar miniszterelnöknek arra, hogy az államcsíny sarkantyuját dőfhesse osztrák kollégájával az előre iramodni nem akaró parlament vékonyába. Az osztrák alkotmány függesztésének vagy erőszakos megmáskításának gondolatát Széll Kálmán egyáltalában nem helyesli, nem helyeselheti. Nemcsak azért, mert aki itthon a legszigorubb alkotmányosság ösvényén halad, az nem nézheti jó szemmel, ha túl a Lajthán az abszolutizmus kerekedik felül, hanem azért is, mert a 67-es kiegyezés zavartalan fennállása, a közjogi kapcsolat szilárdasága és — amire a magyar politikának a legnagyobb súlyt kell vetnie — a monárkia nemzetközi állása egyformán tiltakozik az osztrák alkotmányosság folytonosságának bármily okból eredő megszakítása ellen. Ezekre támaszkodva bizvást mondhatjuk, hogy amennyiben a közelmúltban az osztrák kormánypolitika kombinációba vette volna az alkotmányt akár függesztését, akár abszolút hatalommal való módosítását, e törekvéseknek Széll Kálmánt szinte természetesen magukkal szemközt kellett találniok. Épp ily joggal kijelenthetjük azt is, hogy a Koerber

T Á R C A.

Rejtelmek.

— A Budapesti Napló eredeti tárcája. —

Írta: Erdős Renée.

Az éjszaka három koppanást hallottam a falon, amire fölébredtem.

Nagyon remegtem és ezért nem mertem kinyitni a szemeimet; attól féltem: olyasmik fogok látni, amitől menten megfagy a vérem.

Csak feküdtem mozdulatlanul, lecsukott szemekkel és vártam, mi fog történni.

Nem történt semmi. Vagy husz percig hallgatóztam az éjszakai csendben, de a kopogás nem ismétlődött. Már-már ismét közel voltam ahhoz, hogy elaludjak, midőn hirtelen óriási csattanás hangzott a sötétben.

A félelemtől lihegve mereszttem ki szemeimet a levegőbe, de nem látk semmit.

A szoba sötét, az ablaktáblák zárva. De hát mi lehetett? Semmi és ismét semmi.

Égyszerre nagyot recsesen a parkett, mintha valaki belépett volna a szobába.

— Ki az?

Senki sem felel. Összeszedem minden bátorságomat, kinyujtom kezem a takaró alól, keresem a gyújtót az éjjeli szekrényen.

A másik pillanatban halálos rémülettel kapom vissza a kezemet, mert az a gondolatom támadt, hogy hirtelen egy kezét érintek, hideg, iszonyatos kezét, amelynek ujjai a csuklóm körül tapadnak erősen, mereven, mint egy bilincs.

Reszketek. Az ágyam hideg, mintha halott

feküdne benne s a fejem körül fagyos fuvalom támad, mintha az összes ablakok nyitva volnának. Istenem, ne hagyj el!

Megint a rossz lelkiismeretem kísért, mint a multkoriban, mikor a vörös Mándok halott-sápadt arcát láttam feltűnni az ágyam előtt. Vagy csak álmodtam volna? Nem lehet. Valósággal a vörös Mándok volt; megismertem a nagy bibircékjáról a szeme alatt.

Szegény! Holnap elküldök a paphoz. Misét mondatok érte, hogy nyugodhasson. Ambár nincs reményem, hogy hasznára volna. Ugy van megírva róla a földi bűnhődések égbeli szabálykönyvében, hogy nyughatatlan szelleme soha csöndet ne találjon sem ezen, sem a másik világon. De mi is lehet a vörös Mándok bűne? Ugy tartom, semmi. Ha csak az nem, hogy a világra született. De erről is ő maga tehetett legkevésbé. Hát akkor minek a fejen ez a szöges ostor? Halott szívében a nyughatatlan? Ez nem igazság. Ha én volnék az uristen helyén, már régen kitörültem volna a vörös Mándok bűnhődéséről szóló paragrafust abból a nagy könyvből...

Nem értem, hogy éjjelente mindég megmozdulnak körülöttem az élettelen tárgyak. Valami ördög mozgatja őket, láthatatlan palicákával irván titkos jeleket a levegőbe. Az ottománom, ez a különben békés, lomha butordarab, csak elkezd nyujtózkodni, nyögni, nagyokat szuszogni, mintha valami számadása volna velem.

A tükröm vigyorog és csufondáros képeket mutogat felém. Furesa képek. A vörös Mándok feje is köztűttük van, homlokán egy tátongó, vörös lyukkal, amit akkor ejtett magán, mikor vele az a csufság történt. De ki hitte volna, hogy a szegény Mándok olyan komolyan veszi a dolgot?

Egy kis felültetés hogy véres tragédiát von maga után?

— Tanár ur, — szóltam hozzá akkor, ebéd után, — levele van, nem látja?

— Levél — óh — motyogta és sietve nyult utána. Gizike, a hugom, piros lett az elfojtott nevetéstől, mert hogy egyik pajkos barátnője írta a levelet, akinek írását a szegény Mándok nem ismerhette.

— Oh asszonyom, — lihegte pár perc mulva, mialatt az arca tiszser is szint váltott — engedje, hogy visszavonuljak. Válaszolnom kell. Rögtön válaszolnom.

— Az édes anyjától talán? — kérdeztem és félre kellett fordulnom, mert e percben olyan nagyon nevetéses volt az az ember.

— Nem oh, bocsánat, nem, semmit sem mondhatok.

Az arca sugárzott a fölmagasztosultságban, álla izgatottan mozgott, szemei kerekre tágultak.

— Eredj már! — szólók haragosan a hugomnak, miután a szegény Mándok kiment a szobából. — Kár volt így bánni vele.

De az tapsol és nevet.

— Képzeld csak, képzeld! Már az egész város tudja. Mindennap ott ül a földszinten és virágokat küldözget nekik. Tegnap tearózsákat. Kész nevetés. Pedig mondják neki, hogy egy katonatiszt udvarlója van. Ezenfelül meg egy gazdag bankár jár le hozzá Pestről. Neki nem használ. Most hát bűnhődjék!

Bűnhődjék!

Az a levél gonoszul volt megfogalmazva. A szegény csuf Mándok hányszor végigcsókalgathatta! Illatát hogy lehelhette be sóvárlelkébe! „Uram, az ön figyelme meghatótt. Hogy lelkes bálmulóm, őszinte tisztelém: most érzem

tegnap tett kijelentése mögött sem lappang a magyar kormánynak semmiféle befolyása.

Azt igenis könnyű felérni észszel, hogy Koerbert kihozza a sodrából az a hihetetlenül lomha csigatempó, melyben az osztrák parlament az elintézésre váró munkahalmazt tegnapiig kezelte. S van csakugyan két nagyon fontos tényező, amely eléggé erős lehetett arra, hogy beleöszkölje Koerbert a parlament munkaerejének ilyen drasztikus eszközzel való felpezsdítésébe. E két tényezőnek egyike: a kiegyezés. Az osztrák kormányoknak mindenképp azon kell lennie, hogy mire az általános vámtarifa tervezete elkészül, dolgozni tudó és dolgozni akaró parlamentje legyen Ausztriának. Ha akkorára is csak dőcögve tud előrehaladni a Reichsrath rozszant szekere, ha akkorára is leköti az osztrák parlament munkabírásának legjavát a lappangó obstrukció, akkor a kiegyezés szövvényes törvényhozási munkája már az első lépésnél megreked s a tehetetlenség e hinárjába könnyen belefulladhat Ausztriának legfontosabb létezője. Ezt a veszedelmet minden áron el kell az osztrák politikának kerülnie, mert a belőle származható bonyodalmaknak ugy magára Ausztriára, valamint az egész monarchiára nézve beláthatatlanok lennének a következményei.

De van még egy másik tényező, amely még hevesebben sürgeti az osztrák parlament normális állapotának helyreállítását. Ez a tényező: Európának vámpolitikai helyzete s a nemzetközi kereskedelmi és vámszerződéses létrejövételére való tekintet. A külföldnek velünk kötött szerződésai lejárfélben vannak. Egész Európában az államok szabad kezet kapnak kereskedelmi ügyeik rendezésére s ez az új helyzet új szerződések kialakítására és kötésére utasítja e világörzést valamennyi népet. E körülmények közt a mi monarchiánk két államának multhatatlanul rövid időn belül tisztázni kell egymás közt a vámterület kérdését. Mert a külföld tudni kívánja, kivel kell az új szerződések dolgában alkudozásra lépnie: Ausztria és Magyarország közös vámterületével-e, vagy pedig külön Ausztriával és külön Magyarországgal. A magyar kormánynak nincs miért sürgetnie e kérdés eldöntését. Első sorban osztrák érdek az, hogy mire a külföld tárgyalásokat kezd indítani, Ausztria tisztában legyen azzal, egymaga lépjen-e alkura, vagy pedig velünk együtt kösse-e az új szerződéseket. Nem a magyar politika

nógtja tehát Ausztriát a belső viszálykodások felfüggesztésére s a kiegyezéssel kapcsolatos ügyek haladéktalan elintézésére, hanem a jól felfogott osztrák érdek, Ausztriának valóságos gazdasági és politikai létérdeke. És még valami: az a gondolat, hogy mikor az egész világ szeme ide néz erre a monarchiára, ugyanakkor ne mutassa Ausztria a politikai züllésnek, a feneketlen zürzavarnak, a siralmas tehetetlenségnek képét. Látszólag az állami dekorumnak kérdése ez csupán, de valójában ennél jóval több, mert az a nagyhatalom, mely a nemzetközi alkudozások pillanatában maga se tudná, egy jogalanyt alkot-e, vagy kettőt, barátainak szánalmát és ellenségeinek gunyakáját zudítaná magára. Csodálatos, hogy Ausztriában csodálkoznak a Koerber ideges fenyegetőzésén. S még csodálatosabb, hogy az osztrák kormány szokatlan fellépésének e nyilvánvaló okait ott nem tudja senki eltalálni. A legcsodálatosabb pedig az, hogy Magyarország befolyását szimatolják az osztrák politikusok ott, ahol a saját büneik végzetes következményeinek elhárítása lehetett a kormány komoly intelmének egyetlen rugója.

Vita a szegény emberekről.

— A képviselőház mai üléséből. —

Budapest, december 10.

Az ülés végén ugyan már belefoghatott a t. Ház a vármegyei pénztárak ellátásáról szóló javaslat tárgyalásába, de éppen csak hogy belefoghatott. Az előadó beszédére még telt az időből, többre nem. Mert felkeltőig a t. Ház még elvitáztott a szegény emberek dolgáról.

Ez a vitaközlés ma egy érdekes és értékes, bár a közhangulattól némileg eltérő szűzbeszéddel indult. Ballagi Géza, aki ma beszélt először (eddig csak közbe beszélt és azt sikerrel), nagyon okos, de nem időszzerű fejtegetésekre bocsátkozott a munkáskérdésről. Neki igaza lehet, legalább is megfontolható, amit mondott, de sziv dolga, hogy az ember ne akkor prédikáljon erkölcsöt és pláne ne akkor leekéztessen, mikor megszorult felebarátját kérezzel jönnek hozzá. Még az se leekéztessen, aki ad, hát még az, aki megtagad. S ezért Ballagi Géza szélsőségre tévedt fejtegetései ma nem kelthettek olyan szimpátiát, aminőt más időkben ez a Ház nem tagadott volna meg tőlük. Csakhamar ki is tűnt a helyzet viszályossága, mert előbb Ernszt Sándor, majd álta-

lános nagy érdeklődés közben gróf Károlyi Sándor is illő melegséggel beszélt a munkások ügye mellett. Gróf Károlyi Sándor a legfontosabb részletekre nézve határozottan közelebb járt Vázsonyi, mint Ballagi felfogásához. Egy modern gondolkodó fejtegetései voltak ezek, helyes és lelkes szociológiai alapra építve. A latifundiumos gróf, az agrárvezér igazán meglepő hévvel szállt sikra a legdemokratikusabb eszmék mellett, helyeselte a balesetbiztosítást, támogatta a munkásoknak szakegyletekben való szervezését, tehát szóba állott a szocialista követelések minden elfogadható követelésével. Nyilatkozatát a Ház minden oldalán élénk helyeslés fogadta.

Egyébként még a szélbali Barta Ferenc (a Ház harmadik Bartája) beszélt a munkások környé mellett s aztán a vita befejeződött.

Ekkor emelkedett föl Széll Kálmán miniszterelnök, hogy a szegény emberek dolgáról maga is nyilatkozzék. Kiváncsian néztek e nyilatkozat elé, de kielégítette a legnagyobb várakozást is. Mert nincs a t. Háznak oly árnyalata, melyet a miniszterelnök mai fejtegetései ki ne elégítettek volna. Es méltán. A szocial-liberalizmus eszméje olyan tisztán még nem domborodott ki a magyar parlamentben, mint Széll Kálmán mai fejtegetéseiből. Ahogyan ő az akut baj okát a szükséglekten tulmenő vállalkozási kedvből s annak zátonyra jutásából levezette, ahogyan az őnáló vámterület mindenhatóságában bizókkal szemben hivatkozott a külföldi államokra, melyek között egy sincs olyan, hogy a munkanélküliség átmeneti baját elkerülhette volna, ahogyan továbbá budget-adatokkal igazolta, hogy a pénzügyi egyensúly korlátain belül mennyit tett és mennyit akar tenni a kormány a szegény emberek érdekében: — az mindenkit meggyőzött. De még itt nem állott meg a miniszterelnök. Az egész parlament és kétségtelenül az egész dolgozó nemzet megnyugtatóra hirdette, hogy nekünk a szocialpolitikai törvényhozás terén tovább kell menni, mert el vagyunk maradvá, amit ő akar legkevésbé tagadni. Ugrás nélkül, lassan, de biztosan kell előbbre menni a szocialpolitikai alkotásokban s hogy a kormány ezen a téren a legnagyobb komolysággal veszi feladatát, azt Széll Kálmán azzal az igérettel bizonyította, hogy *kiűln állandó bizottságot fog javasolni, melyhez ezentúl minden szocialpolitikai novella utasíttassék.*

Hát ezek a rendkívül nagyjelentőségű nyilatkozatok a legnagyobb benyomást tették a parlamentre. Visontai Soma e nyilatkozatok következtében vissza is vonta határozati javaslatát.

A virágai szépek és harmatosak. Ilyen lehet az ön lelke is. En már értem. Boecássem meg, hogy leveleit visszaküldözgettem, vallomásait hogy kinevettem. Szeszély volt, asszonyos furlang, hogy a lelkét megtöltsem vágygylal magam iránt s hogy aztán magamhoz léncoljam. Szeret, igazán? Alig tudom hinni. Engem, léha cigányleányt? Es megbecsült mindenért? Mindenért? Ha igen, úgy jöjjön el hozzám ma este, előadás után. Ne szóljon semmit. Tárja ki a karját, ragadjon magához és ne eresszen el többé soha! Akarja? Akar? En várom."

Ezt a levelet én csináltam; a Giza barátnője leírta, postára adta és így kapta meg a szegény Mándok. Mi történhetett azután vele, ott, a leány-nál? Istenem, senki sem tud semmit.

— Kinevették? Kidobták? Bolond hírét szertevitték?

Nem sokáig vitték. Másnap reggel a szegény Mándok már halva fektött az ágyon azzal a sötét-piros fölttal a homlokán. Es aki meghalt, azon nem vetnek többé.

Am a Gizike azóta nem tud enni egy falatot sem. Sir, és egyre azt hajlja, hogy ő zárdába megy, mert vezekelni akar a tréfiért, amit ő eszelt ki. De hiszen én vagyok, aki végrehajtottam! A felelősség az enyém! Hogy járulok isten színe elé ezzel a teherrel lelkemen? Szerenésére, van odafele egy hűség szószóló, kedves jó emberem, aki majd szól egy pár jó szót érdekébenem. Az én boldogult szegény uram.

Hallod-e, Kálmán? A te özvegyed nagy unalmában megtérfált egy rut kis embert, egy esetlen, gyámoltalan férfit, aki halállal fizette meg a tréfa árát.

Ne engedd, hogy ezért lelkem a poklok tűzére jusson, ott hamuvá égjen.

Kérd istent, hogy boecásson meg!

*

Félek az éjszakáktól. Félek a csendtől.

A láthatatlan páleika vonalait firkézem a levegőben. Hallgatom, hogy kelnek életre a léleketlen tárgyak. Az öltöző-asztalkám nippjei nagy zenebonát csapnak.

A bronz-denevér nekimegy a parfümtartó bagolyoknak és veszekednek. A szárnyapszúsuk, huhogásuk idehallik az ágyba. S mintha nőnek, nagyobbodnának percenként, mignem akkorák, hogy a padlótól a menyezetig érnek.

Jaj, mindjárt hajamba kap az egyik! Bele-vágja karmait a takaróba a másik. Nekem rontanak, lehúzzák rólam a takarót, vernek, ütnek, tépnek, összemarcangolnak. Oh hogy félek! A hideg veríték begyöngyözi homlokomat. A székek meginognak helyükön és esozogva jönnek az ágyam felé. Az asztal egyik szőle felemelkedik, fel, fel a magasba és nem dől el. A tüköröm megint vigyorog.

Istenem, a vörös Mándok!

— Tanár ur — levele van, nem látja?

Levél, levél... Igen, tanár ur. A színész-kisasszony írta, akinek olyan szép fehér karjai, formás lábai vannak. Irja: szereti és kéri, hogy látogassa meg. Tanár ur, ne menjen! Az istenért, ne menjen! Tréfa az egész. Nem látja, hogy csak tréfa? Unatkozó asszonyok találták ki. Mért vádol engem, tanár ur? Hát tehetek róla? Az ördög adta kezembe a tollat, hogy azt a levelet megírjam. Lásna, tanár ur, amíg az uram élt, sohasem járt ilyen léhaságokon az eszem. De most — higgye el, igazam van. Hiszen még oly fiatal vagyok! Es a nappalok fárasztóan unalmasak és ah — feketék az özevyi éjszakák. Boecássem meg, tanár ur...

Csak már hajnalodna! Csak törné át a világozság ereje a homályt! Olyan szép a nappal! Olyan világos, olyan sugaras. Csak hallanám az első kocszörejt!

Mért van itt akkora csend?

A szomszédszobában alszik Gizike, a hugom. Ez a gyerek nemsokára husz éves lesz és még mindig megvan az a rossz szokása, hogy álman-ban beszél.

Majd ha férjhez megy, ő is abbanhagyja, mint én. De rettenetes halgatni ezt a zavaros, érthetetlen beszédet.

Néha úgy kiabál, hogy szinte elérmit.

Ime, most is. Tele az agya víziókkal. Isten tudja, min gondolodik napközben. Mándok! Oh hogy bánt a lelkismeret! Szeretném elkábitani magam valamivel. Ha az öntudatom elhagyna? Úgy félek! Nem kellett volna tréfálkoznom veled! Most ime! Hajj, megint felém közeledik az ördös denevér! Mit akar? Jaj beh rut, beh nyirkos! Hess, hess, hideg testü madár!

Istenem, Kálmán, ha tudnád, hogy így egyedül leszek, hogy tehetted, hogy elköltözz tőlem? A sírban is jobb, mint itt a esipkés ágyon nekem! Oly egyedül vagyok és nem tudok imádkozni. Látod!

Körülshognak rejtelmes, kísértetes árnyak! Mind rám támadnak az élettelen tárgyak. A butorok nyögnek és sivalkodnak. Reccsen a padló, pattognak a képek. A tükör rettenetes képeket mutogat felém.

Mozdulni sem merek. De csukott szemmel is előttem áll egy kép, élesebb, ijesztőbb, mint a többi. Bibiresók, rut arc, gyámoltalan nézés. Sápadt homlok, a közepén tátongó piros fölt.

A vörös Mándok.

Lehet, csak képzelődöm. De mikor olyan elevenen látom!

— Tanár ur, kérem! Ne menjen oda!

Kinevetik és akkor mi lesz? A színész-kisasszonyen lesajnálja! Ne menjen, tanár ur! Mit mond? Mit? Hangosabban, kérem! Nem értem.

Hogy én vagyok az oka? En? Azt mondja, hogy én?... Tanár ur, kérem...

Tapsolt az egész Ház és világos volt, hogy a miniszterelnök beszéde után a legnagyobb megnyugvással intézik el a munkások kérvényét a bizottsági javaslat értelmében.

Ez meg is történt, de előbb egy *kinos incidens* játszódott le.

Csávolszky Lajos, akinek egyik állítását a miniszterelnök beszéde közben a mesék országába valónak mondotta, személyes kérdésben szót kért. Személyes kérdésben szólván, azt a megjegyzést kockáztatta meg, hogy a munkások nem ismerik azt a hatalmat, mely erejükben rejlik és csak panaszkodnak, morognak.

E szavaknál *Ivánka* Oszkár harsány hangon szót kért:

— Mindenféle svinderek idejönnek és igazadják, félrevezetik a népet.

Ezt még, úgy látszik, nem igen hallották és a szónok sem hallotta. Folytatta a zajban beszédét s azt mondta, hogy a szélsőbal eddig még nem figyelmeztette a népet, de ez egyik bűne marad.

A bűn szóra *Ivánka* élesebben kiáltott oda: — Van önnek elég bűne, majd le fogjuk leplezni!

Itt már erős mozgás támadt. *Kubik* Béla az elnökhöz szólott fel, hogy megengedi-e az ilyen sértéseket, *Vázsonyi* Vilmos pedig felkiáltott: — Nem kell tűrni a junkerkedést!

A zaj olyan nagy volt, az izgalomban oly kevés lehetett érteni az egyes kiáltásokat, hogy az elnök *Daniel* Gábor (miután *Lukács* László pénzügyminiszter röviden reflektált *Csávolszky* egyik megjegyzésére) hirtelen berekesztette az ülést, csakhogy a szünet alatt megszégyesítse a gyorsírói följegyzéseket és megállapíthassa, mi történt voltaképpen.

A szünet alatt nagy volt az izgalom a folyosón. A néppárt kapacitáit próbálta a szélsőbal, hogy kérjenek zárt ülést, de ezt maga *Csávolszky* Lajos ellenezte, aki akkor már *Krasznay* Ferenc és *Olay* Lajos által protokollált *Ivánka* Oszkár. Még a szünet alatt nevezte meg a maga segédeit *Ivánka* Oszkár is: gróf *Andrássy* Tivadart és *Szemere* Miklóst. A segédek aztán elvonultak tanácskozássra s mikor az elnök az ülést újból megnyitotta, *Ivánka* Oszkár is, *Csávolszky* Lajos is némán ültek helyükre, hogy meghallgassák az elnök szavait.

Daniel Gábor az elnöki székből így szólt: — Csak utólag állapíthatom meg a tényállást és most *Ivánka* Oszkár képviselő urat a svindler szó használatáért rendreutasítom.

Ivánka némán meghajolt, *Csávolszky* ki-sietett a tereméből s a t. Ház a *kinos incidens* után elintézte az utolsó kérvényt...

A képviselőház ülése december 10-én.

— Kezdeté délelőtt 10 órakor. —

Elnök: *Daniel* Gábor.

A kormány részéről jelen vannak: *Széll* Kálmán miniszterelnök, *Lukács* László, *Daranyi* Ignác.

Elnök: Bemutatja a Kurjának ítéletét, mely szerint báró *Gagern* Miksa választását az 1899. XV. törvények 8. §-ának első pontja alapján érvénytelennek mondotta ki.

A házszabályok 111. §-e értelmében a galgóczi választókörletben a képviselőválasztást elrendeli és annak eszközésével a Ház elnökét megbizta a Ház.

Műnnich Aurél, a véderőbizottság előadója: Beterjeszi a véderőbizottság által tegnap letárgyalt törvényjavaslatokról szóló jelentését.

Elnök: Következik a napirend.

(A munkátlanak kérvénye.)

Ballagi Géza: Védelmébe veszi a kormány politikáját az ellenzék ama vádjával szemben, hogy a kormánynak nincs szociálpolitikája. Csak meg kell nézni a törvényterít, ott a törvényhozás szociálpolitikája jut kifejezésre. A kormány igenis gondoskodik a munkásokról, előkészített sok törvényjavaslatot, melyet a munkások érdekében hoztak, de az a baj, hogy a magyar munkás, a magyar kisiparos éhietetlen. (Ellentmondások balról.) A magyar munkások nem szivielik meg azt a közmondást, hogy segíts magadon, az Isten is megsegít (Zaj a baloldalon.) A munkások mindent a kormánytól remélnék, de nem törekednek arra, hogy a saját emberségükből megéljenek. Szól ezután a nagytöke és a munkások közti szolidaritásról, együttműködésről; csodálja, hogy a munkások mindig a nagytöke ellen igaztalan, röpiratokat adnak ki, melyben diszkreditálják a parlamentet fordítva, a nagytöke gyaráit s mégis a parlamenthez fordulnak, amelyről minden rosszat elmondanak. Egy röpiratból szemelvényeket olvas föl, melylyel állítást bizonyítja. Szükségesnek tartja, hogy e veszedelmes tanok ellen a Ház állást

fogadjon, ezt a maga érdekében vissza is utasítja; kéri a kormányt, hogy folytassa áldásos működését a munkanélküliek érdekében.

Foiczner Jenő: Jóhalkott gyomorral lehet csak így beszélni!

Ernst Sándor: Vázsonyi tegnap beszélt a külföldön létesített szociálpolitikai törvényekről, de azt ellejezte megmondani, hogy azokat a szociális törvényeket, melyeket külföldön, jelesül Németországban hoztak, mindig a polgárok kezdeményezték s nem a munkások. Felhívja a kormányt, hogy statisztikai adatokkal mutassa ki a munkátlanak számát; az újságok ezer és ezer munkanélkülről beszélnek.

Gróf *Károlyi* Sándor: A kérvényi bizottság határozatához csatlakozik. Azért szavazok így, — úgy mondom — mert abban a hiedelemben élek, nagyon jogosult, hogy a magyar kormány e részben a lehetőségig eleget fog tenni minden igényeknek. Hogy e részben egyébre se hivatkozzam, megemlítem a trónbeszédet és ha tetszik hivatkozom arra a törvényre is, amelyet másfél év előtt hoztak a mostani kormány javaslata alapján, amelyben az elhagyott gyermekek védelmére kelt a kormány és e részben magának érdemeket szerzett. Azt hiszem, hogy a budapesti munkások kérvényére vonatkozólag ott találkoztunk, ahol magammal együtt ebben a Házban már többen találkoztunk, t. i. a kisemberek helyzetéről, a kisemberről, akinek bajait nem egyszer, de sokszor hoztuk föl itt és másutt is, akinek védelmére keltünk mi annak idején nem egyszer. Szövetkezetekkel kívántuk javát előmozdítani és más intéstüciókkal, amelyeknek részben eredményeit máris látjuk, és reméljük, hogy még jobban is fognak azoknak eredményei mutatkozni.

Itt egy vállaja van a pauperizmusnak. Emberek, akik munkájuk után akarnak élni és nem bírnak munkát kapni; emberek, kik e részben jóakarattal vannak és dolgoznak, ha tudnának munkát kapni. De itt európai pangásról van szó többé-kevésbé, amely reánk még jobban nehezedik. És hogy tényleg nehezedik, mutatja az, hogy mily mérvben szaporodik nálunk a kivándorlás. Ez az a termométer, amely mutatja, hogy mennyire súlyos az ország állapota. Van momentán munkanélküliség és állandó munkanélküliség. Mindkét dologgal foglalkozni kell.

Itt van a kivándorlás kérdése. A kivándorlás évente bizonyos fokig növekedik. Apadást nem tudunk konstataálni. Igaz és kétségtelenül számba kell venni, hogy enyhül a dolog azal, hogy a mi kivándorlónk harmadrésze visszatérül.

Ezek azok az általános bajok, amelyekkel szemben állunk, amelyekre nézve azt mondanám, méltóztassanak jobb közgazdaságot csinálni és akkor segítve lesz a dolog. Igen ám, de hiába mondom mert nem tudunk jobb közgazdaságot csinálni, nem tudjuk a helyzetet szanálni egy napról a másikra. (Fölkiáltások a szélsőbaloldalon: Nem akarjuk!)

Madarász József: Önálló vánterület! (Zaj, Elnök csengel.)

Gróf *Károlyi* Sándor: Ezt nem vallom, tehát bele sem megyek a kombinációba! Hanem azt látom, hogy azoknak az embereknek, akik a közgazdasági szanalást várják, be kell látniok, hogy az állapotok teljes helyrehozását nem lehet egyhamar pretendálni oly országban, ahol nincsen kellő egyensúly, ahol egyrészt túltermelés van a földművelés terén, másrészt az ipar teljes hiánya mutatkozik. Ebből az állapotból kimenni és más tere átmenni nem lehet máról holnapra. Ez évtizedekig, sőt tovább tart. (Mozgás a bal és szélsőbaloldalon.)

Barta Odön: Megszokják az éhezést!

Gróf *Károlyi* Sándor: Nem szokják meg, de létezik más törvény, létezik a kivándorlás és létezik a világ és a föld benépesedésének törvénye. Ez szomorú, mert sok magyar ember vész így el, de más országok is átesetek ezen, mi is átesünk. Fog visszatejldés is történni, megállás, de ez ellen a pangás ellen most nincs segítség, csak a kivándorlás.

Van azonban más is, amit figyelembe kell venni és amivel segíteni lehet. Egy olyan kisebb fokát a dolognak, amilyent a földművelési miniszter ur a földművelés érdekében és a földművelési munkások javára tett, talán elbírná az ipar, főleg a gyáripár, de a kisipar nem. De ezen a réven kellene gondoskodni és keresni módot arra, hogy a mi munkásunk, mikor munkaképtelenné válik, segítyt nyerjen, bármilyen csekélyet is.

Megvallom, át vagyok hatva magam is attól a tudattól, hogy a munkások szelleme sok részében az országunk a szociálmus felé irányul.

Ezek a gondolatok, amelyek bennem támadnak, mikor a munkáskérvényt elolvasom. Azt hiszem, ebben az irányban kellene tehát cselekedni: a szegény embernek, a pauperizmusnak segítségére jönni, a munkások biztosítását legalább a munkaképtelenség idejére valamiképpen megszervezni, megengedni, hogy elmondják azt a szót, amelyet mondaniok kell, hogy a maguk érdekét megvédjék. Ha azután azok a munkások a szociálmus képzelődésébe bele mennek, akkor talán jó lesz több szigorral fellépni. Egyébként megvallom, én azt hiszem, hogy a szociálmus nem fog soká tartani. Tán lesz majd, de más korszakban; majd a kapitalizmus, a plutokratizmus irányának fejlődésében. El fog jönni tán az az idő is, mikor éppen a plutokratikus fejlődés magával fogva hozni, hogy a munkás és a töke között az a harmonia helyre fog állni, amely már nincs. Meglehet, hogy a trust kitejldők oda hogy ez el lesz érve. Meglehet, hogy az a trust úgy fog alakulni, hogy szövetkezik a munkásokkal és a munkások vele. Ezek azonban jövő dolgok, amelyeket ma talán sejtetni lehet, ha az ember az amerikai dolgokat látja, de azokról beszélni korai. Igenis, segíteni kell a szegényen, a biztosítást bizonyos korlátok közt, bizonyos mérvig meg kell adni, továbbá meg kell engedni a munkások organizációját abban az értelemben, hogy az ne a társadalom romlására, hanem a társadalmi békére vezessen. (Tetszés és helyeslés.)

Barta Ferenc: Foglalkozik *Ballagi* beszédével s annak a kisiparosok ellen irányuló részét visszautasítja. Aztán azt igyekszik kimutatni, hogy a nagy töke és a munkás egymásnak ellenségei, mert a gépipar törtéte a munkásokat Csatlakozik Csávolszky javaslatához.

A miniszterelnök válasza.

Széll Kálmán miniszterelnök: T. képviselőház! Nincsen ennek a Háznak egyetlenegy tagja sem, aki mélyebben sajnálna azokat az okokat, amelyek e kérvény beadására alapul szolgáltak azoknak, akik a képviselőház elő járultak. Hogy én milyen meleg érdeklődéssel kísérem az ügyet azt talán bizonyítottam azzal is, hogy a múlt ülésem az első szóra teljes készséggel hozzájárultam ahhoz, hogy ez a kérdés, bár olyan törvényjavaslat tárgyalását halasztja el, amelynek tárgyalása nagyon szívesen teszkik, mégis azt megelőzőleg és a házszabályok által előirt rendtől előréleg vételessé tárgyalás alá, mert alkalmat akartam adni mindenkinek, aki a kérdéshez hozzászólt, hogy nézeletit itt egészen szabadon és a legérseletesebben előterjesztesse. (Helyeslés a jobboldalon.)

Ezek a kérdések, érdemük és értékük szerint, akkorák, oly mélyrehatóak, egész gazdasági és társadalmi szervezetünkbe oly mélyen nyulnak bele, hogy megérdemlik, hogy nem incidentálitor, hanem ex asse, kellő előkészület, az adatok előterjesztése és minden ahhoz tartozó kérdés felkutatása és feltevése mellett vételesen tárgyalás alá. Erre igen bő alkalom lesz. Alkalom lesz úgy, hogy akárki behozhatja a kérdést konkrét indítványgyal; de alkalmat ad erre a nélkül is a költségvetés tárgyalása, különösen a kereskedelmi miniszter költségvetésének tárgyalása, ahol mindezen kérdésekről szakszerűen és bőven lehet nyilatkozni. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.)

Arról van szó, hogy fájdalom, most Budapesten több ezer, sok ezer munkanélküli van, aki folyomodik, hogy a kormány és a képviselőház segítsen és adjon munkát és gondoskodjék az állandó munkanélküliség okainak eltávolításáról törvényhozási intézkedések által. Mert ez a kérdés lényege.

Előre bocsátom azt, hogy nem osztozom a kérvényt aláíróknak azon feltörésében, hogy Magyarországon állandó a munkanélküliség. Nem osztozom benne és aki ennek az országunk gazdasági életét figyelemmel kíséri, inkább azt ogya találni, hogy nem munkában van hiány, — nem a jelen perőről beszéllek, — hanem munkában, (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Felkiáltások a szélsőbaloldalon: Nyáron! De nem télen! és pedig, mondhatnám, a gazdasági élet minden ágában.

(Gazdasági bajok.)

Egy államnak gazdasági szervezete csak olyan, mint a természetben bármely szervezet, akár állati, akár növényi. Ha nem természetes, nem egyenletes, nem fokozatos emelkedéssel, hanem ugrásszerű fejlődéssel találkozik, akkor abnormis következmények állanak be. (Elnök helyeslés a jobboldalon.) Ennek az országunk gazdasági szervezetében, e szervezetnek bizonyos ágazataiban az ipartermelés terén nagyon örvendetes fellendülés mutatkozott az utóbbi évtizedekben. De egyfelől ugrásszerű volt a fejlődés, nem volt fokozatos, (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) másfelől nem volt olyan, amely beilleszkedett volna teljesen a kinalát és kereslet, a munka és a munkaadó arányos és egyenlő viszonylatainak keretében. Vannak iparágak olyanok, amelyek talán túlbőven fejlődtek, egymással konkurrálnak és nem tudnak ma fogyasztókra találni, viszont vannak iparágak, amelyek nem fejlődtek abban a mértékben, amint fejlődniök kellett volna. (Helyeslés a jobboldalon.) Voltak periódusok, hol bizonyos áramlatok és pedig egészes és helyes áramlatok, — mert azért, hogy egyes áramlat karos következzel is járhat egyes tünetekben és következesiben, egészenben azt elűlni nem kell, — de amelyek bizonyos ideig, bizonyos iparágakra reánehzedtek. Például csak felemlitem, hogy az 1896-iki millenáris kiállítás alkalmával láttam azt, hogy bizonyos, a pillanat által adott és mutakozó szükségleteknek kielégítésére sokkal több munka és vállalkozó kinalkolt és alakult, mint amennyi azon szükségletnek és természetes arányának megfelelt volna (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Es hozzájárult ehhez még egy, t. Ház, Hozzájárult az, hogy a könnyű hitelezés és a gazdasági prosperitásnak és fejlődésnek epochájában a 80-as évek végén és a 90-es évek közepén, sőt még az 1896-iki esztendőben is Budapesten az építési ipar — mondhatnám — nagy arányokban nem természetesen, nem fokozatosan, nem az adott viszonyoknak és szükségleteknek számbavételével fejlődött. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) Hiszen ha valaki megvett egy telket és annak a telknek az árát kifizette — és ez még jó eset volt, — mert volt, aki nem is fizette ki, rögtön ment a jelzáloghitelintézetekhez Budapesten, amelyek akkor oly könnyen hiteleztek — és volt sok, mind a takarékpénztárak, mind a bankok — és felvette jelzálog-kölcsönben az érték felét. Mikor azután építeni kezdett, az érték feléig megvölt a pénz, a többivel pedig nagyrészt adós maradt és a hitelezők azután szorongatták. Már most ilyen nagy építkezési kedv és könnyű hitelezés mellett oly szertelen építkezési spekulációk fejlődtek ki, hogy azzal még a mi fővárosi lakosságunknak — hála Isten — rohamos fejlődése sem tudott kielétesen lépést tartani. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) Ez a fejlődés, amely nem volt természetes, amely ugrásszerű volt, a munkásoknak nagy tömegét csábította Budapestre és pedig — a vidéki gazdasági életnek kárára, (Ugy van! Ugy van!) — a vidékről s a külföldről és nem éppen azok voltak a legjobb elemek, amelyek külföldről jöttek. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Beállt egy gazdasági depresszió — fájdalom — az ország életének egész vonalán — és alatt szenved a földműves, szenved az iparos, szenved

a kereskedő és szenved minden kereseti ág. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.) és szenved mindaz, mi ezen kereseti ágakkal összefügg és szenved az államháztartás maga. (Ugy van! Ugy van! a jobboldalon.)

Ez a depresszió ebben az apályos időben, — mert a dagály után apály jött, — egy visszatorlódást okozott, amely alatt megrendült a gazdasági szervezetnek minden ize, hát hogyan rendült volna meg a munkások ügye, amely ezzel válhatatlan összefüggésben van. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.)

Igy fejlődött a kérdés, és ki csodálkozik hát azon, hogy e természetes fejlődés mellett — mert természetes is volt, csak meg kell nézni az igazságot, — ezek az állapotok elkerülhetetlen és számtalan következménnyel és eredménnyel beállottak. (Helyeslés jobbfelől.) És mert ezek az okok nem voltak elkerülhetők, vajjon abból következik-e most, hogy azaz, ami ebből támadt, összetett kézzel álljunk szemben és ne csináljunk semmit? (Tetszés jobbfelől.) Nem ez következik.

De ne méltóztassék ez a kérdést és ezt a jelentéget összekötésbe hozni azzal, amit hallottunk. Így vagyunk, szerintem, azzal, amit minduntalan hallunk, hogy ezek az önálló vámtérület hiányának következményei. (Mozgás és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Pedig úgy van!)

Pölczner Jenő: Ez az igazi!

Széll Kálmán miniszterelnök: A t. képviselő urak egy bizonyos idegességet mutatnak, valahányszor ez a szó előkerül; pedig, higgyék el, nincs veszedelmesebb dolog, mintha képes és fontos gazdasági kérdéseket nervozitással vagy eluigiattással itélünk meg. (Ugy van! Ugy van! Elénk helyeslés jobbfelől.) Zaj és ellentmondások a szélsőbaloldalon.)

Sokszor nyilatkoztam a kérdésről. Fogok még és fogunk még; mert, hogy ez a nagy kérdés a maga egész nagyságában, jelentőségében, norderjében idejőjön, arról gondoskodtam. Hiszen én óvtam meg ennek az országnak a jogát e részben, világosan és újból; meg volt előbb is, de én kidomborítottam és gondoskodtam, hogy vitakozhassunk föllette. En tehát nem fogom ezt az urak elől eltakarni, hanem idehozom és alkalunk lesz erről vitatkozni.

Pölczner Jenő: De az önálló vámtérületet hozza ide és ne a közös vámtérületet! (Zaj a szélsőbaloldalon.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Nem lehet tehát úgy odavetve azt mondani és úgy állítani fel a kérdést, mint hogy felállítani hallottam, hogy a munkások kérdésében e lehetetlen, vagy tarthatatlan állapotnak, amely most van, tisztán a közös vámtérület az oka. (Elénk ellentmondás a szélsőbaloldalon.)

Akik ezt mondják, kettőt nem gondolnak meg. Az egyik az, hogy én sohasem tagadtam, hogy az ipar és minden, ami az iparossággal összefügg, az önálló vámtérület mellett jobban fejlődhetik, annak érdeke inkább meg lennének védhetőek. De másfelől szíveskedjenek koncedálni, hogy ez mégis csak egyoldalú álláspont. Egy ország gazdasági érdekeit azoknak egyeteméből, az egész gazdasági életre való visszahatásából kell megítélni. (Helyeslés jobbfelől.) És akkor ne teletsték el, hogy ha az iparosság egy védett piac által — mert akkor az lenne — előnyt szerez, másfelől a termelés többi ága egy piac elvesztésével igen nagy hátrányokat szenved. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.)

Holló Lajos: Örökös ijesztgetések!

Pap Zoltán: Megtárlják könnyen a belfogyasztás emelésében!

Kubik Béla: Igen, a belfogyasztásban! Ezek mind csak jelszavak!

Széll Kálmán miniszterelnök: Azt mondják, hogy könnyen megtalálható a piac. Először, hogy Európában a mai védvampolitikát mellett oly könnyen meg volna található, azt, engedelmet kérek, nem merném aláírni. (Igaz! jobbfelől.) Másodszor azt, hogy a belfogyasztásban találunk piacot, én is mondom, mondtam a multkor is, hosszasan ki is fejtettem; de hogy itt nem található meg rögtön és nem található meg egész terjedelmében, az már bizonyos. (Helyeslés jobbfelől.)

Már most arra figyelmeztetem a t. képviselő urakat, hogy a termelőközösségnek a meggyöngyülése, az ország termelőerejének sorvadása nem log-e visszahatni a konzumpcióra? És ha a konzumpción meggyöngyül, hogy az a fejlődést, védett ipar gyártmányait el fogyasztani? (Tetszés jobbfelől. Mozgás a szélsőbaloldalon.)

De erről még nem akarok beszélni, hanem csak két másik dologra figyelmeztetem azokat, akik minden bajnak a forrását a közös vámtérületben és minden bajnak elenyészését oly egyoldalúan az önálló vámtérület felállításában keresik. (Halljuk! Halljuk!)

(A baj okai.)

Ami a munkanélküliséget illeti, ha a mai helyzet, amit a fővárosban van és amely ezen kérvény indokál szolgálja, a közös vámtérületből folyó, akkor miért nem volt 34 esztendőn át folytonosan ez az állapot? (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) Mert a közös vámtérület 34 esztendő óta áll fenn. Ez az egyik. Másodszor: mutatnak-e nekem a t. képviselő urak olyan államot, ahol átmenetileg nincs ilyen helyzet, pedig nincsen közös vámtérület? (Helyeslés jobbfelől.)

Maga ez a két tekintet teljesen igazolja azt az állítástomat, hogy annak a kérdésnek igen sok oldala van, de azt ezzel a kérdéssel, amelyről ma van szó, azonosítani nem szabad, az önálló vámtérület és a munkanélküliség kérdését ilyen válhatatlan összekötésbe, ilyen conditio sine qua non összekötésbe hozni nem lehet. (Igaz! Ugy van! jobbfelől.) Nem lehet még olyan állítással sem, amilyenél Csávozszy képviselő ur kisérlete azt meg, aki a maga értelmes kifejezéseiben azt mondja, hogy micsoda állapot az, amikor mi behozunk Ausztriából 450 millió forintot, ami-

ben 150 millió munkabér van és így 150 millió munkabértől fosztjuk meg Magyarország munkásait? (Felkiáltások a baloldalon: 180 milliótól!) Ezt nem lehet megfogvázni nélkül hagyni. (Helyeslés a jobboldalon.) Mert ha ezt a kérdést így állítják oda önk a kevésbé művelt munkás elé, hogy azt mondják neki: töltek az ország politikája évenként 1-0 millió forintot von el, akkor, ha az a munkás ezt el találja hiinni, ez igen veszedelmes és napvon káros következményekkel járhatna. (Ugy van! Elénk helyeslés a jobboldalon.)

Kubik Béla: A kormányra! (Ellentmondás jobbfelől és felkiáltások: Mindnyájunkra!)

Széll Kálmán miniszterelnök: Igen, mindnyájunkra. ha így volna. Csakohogy nincsen ám így. Mert ha egyoldalúan így volna, magam is beállanék (Egy hang a szélső baloldalon: Szocialistának?) azok közé, akik ostrommal akarják ezt az állapotot megszüntetni. De hát nem így van.

Nem lehet a kérdést így felállítani, mert, aki így állítja fel a dolgot az nem itél objektíve az egyoldalulag itél. Hát talán azzal a 450 millió forint áruval szemben, — talán 400 milliót mondott a képviselő ur — amit Ausztriából behozunk, nem áll semmi? Hát azt elhallgatók. erről nem szólnak? Nem tudja ezt a t. képviselő ur? És ha tudja, miért nem mondja meg, hogy mi éppen annyit, vagy éppen valamivel többet kiviszünk? (Ugy van! Ugy van! Elénk helyeslés a jobboldalon.) Abban pedig, amit kiviszünk nyersternyvekben... (Felkiáltások a baloldalon: Az Más dolog! Munkabér! Zaj, Halljuk! Halljuk!) Most hallom először ezt a nagy nemzetgazdasági tant.

Most hallom először azt, hogy ipari cikk és termény között különbség van.

Holló Lajos: Még pedig nagy!

Széll Kálmán miniszterelnök: Hiszen talán én is tudom, hogy van meg is mondtam multkor beszédemben, amikor azt fejtegettem bizonyos osztrák felfogással szemben, hogy mennyivel értékeesebb nekik a mi védett piacunk, mennyivel nagyobbak az előnyök rájuk nézve és mennyivel károsabbak lennének a következmények. Megmondtam világosan. De azt a másik tant sem fogadom ám el, hogy a nyersternyven nem volna munkabér. (Helyeslés jobbfelől.) Most hallom ezt először életemben. Sem teóriában, sem praxisban ez meg nem áll. (Helyeslés jobbfelől.) Abban a lisztben, buzában, vajban, baromfiban, íában, borban, állásban, amit kiviszünk, nincsen munkabér?

Kubik Béla: Aránylag ugyan mekkora?

Széll Kálmán miniszterelnök: Dehogy nincs. Igen nagy van. Mert nemcsak munkabér van benne, hanem van benne földbér, földkapitális, teher és minden. Hát én szívesen megcsinálom a számlát, sőt azt is megengedem, hogy az ipari cikkben több van. De azt már nem koncedálom, hogy azt mondjuk a munkásnak: 180 milliótól fosztanak meg benneteket ebben az országban a mi politikánk által és elhallgassuk a többi. Mert ez a mértéknek nem helyes felállítás, hanem tökéletes felforgatása. (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.)

Pölczner Jenő: Mégis csak 180 millió forint munkabért adunk az osztrákoknak!

Széll Kálmán miniszterelnök: Azt mondja Csávozszy, hogy a pénzügyi kormányzat egy felügyelői intézményt szervez az adóvégrehajtok felett oly célból, hogy menül szigorúbbá tegye az adóvégrehajtot. En erről nem tudtam semmit, megkérdeztem a pénzügyminiszter urat, de ő sem tud róla semmit. (Elénk derültség.) Hogy az adóvégrehajtokra felügyelni kell, de nem mindig a kincstár, hanem az adózók érdekében is azt talán természetesnek tartják; de, hogy valami felügyelői intézmény volna e részben fogantatva véve, az a mesék országába tartozik. Azt mondja tovább, hogy megakadályozzák a munkások gyülekezését isogának gyakorlását, elveszik tőlük a jogot, hogy egyelőleg szervezkedjenek, és lelhoz egy rettenetes példát, amidőn el lettek tiltva ettől és pedig azzal az indoklással, hogy más célokat akarnak ott elérni, nem azon egyleti célokat, amelyek az alapszabályokban vannak és ezért nem hagyatott jóvá az alapszabály. En magát a konkrét esetet nem ismerem, de elvileg kijelentem a képviselő urnak. — és tessék ezt nekem elhinni — hogy én, valahányszor ilyen egyleti, szövetségi és egyesületi ügyet tárgyaltam, mindig minden gyanustási szándék nélkül, elgondolatlanul tárgyaltam azt. De az állami felügyelet felelőssége engem terhel.

Itt van pl. egy eset, (Halljuk! Halljuk!) Kiházaitási egyletek címe és örve alatt alakultak szövetségek, amelyek igen szép humánus célt tűztek ki maguk elé, igen jelentékeny társadalmi célt, a család-alapítás megkönyösítését, takarékosagot, stb. Ez a mi szabad legizláció — mert igen, szabad a mi legizláció — e tekintetben — megengedte azoknak a szövetségeknek a létesítését. Mi történt? Rendre fel kell őket most osztlatni, meg kell semmisíteni az eljárás, szét kell őket kergetni.

Molnár János: Nem baj! Helyes! (Derültség.)
Széll Kálmán miniszterelnök: Azt mondják, hogy utólagosan lehet felügyelni...

Kubik Béla: Az: megint egészen más!

Széll Kálmán miniszterelnök: Százaztrekre, sőt milliókra menő kárt csináltak ezek. Ugyan ki fogja megtéríteni a székellyhidi, a váradi, a budapesti VIII., IX., X. és VII. kerületi ilyen felszoltatott egyletek által okozott kárt? Senki. Ily esetek vannak az államéletben. (Mozgás és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Hát a kis-ozzei takarékpénztár! A budapesti adóhivatal! Akkor azt is be kellene csukni. Ott is loptak!)

Azt mondják a t. képviselő urak, hogy nem történt semmi. A kormány, mint egyik képviselő ur kifejezte magát, csak olyan operai előadás formájában írgert.

Rakovszky István: És balletformában!

Kubik Béla: Igaza volt!

Széll Kálmán miniszterelnök: Azt mondják, operai jelenetetés volt ez, amely bejelentett a kormány részéről...

Rakovszky István: Ballet!

Széll Kálmán miniszterelnök: ... s hogy nem történt semmi. Itt van előttem a pénzügyminiszter beszéde, amelyben kifejtette, hogy a kormány siettetni akarja azon munkálatokat, amelyek a jövő esztendőben lennének elvégzendők és habár pénzügyi megterheléssel jár: éppen azért, hogy a munkanélküliség segítsen, 45 millió korona értékű ily munkálatok megételére határozta el magát. En most szereznes lesznek egy pár részletet bemutatni, hogy ez sem nem opera, sem nem ballet, hanem tiszta valóság. A kereskedelmiügyi tárca keretében... (Nagy zaj és mozgás a szélsőbaloldalon.) Ha a képviselő urak olyan komolyan veszik az ügyet, amint én veszem, akkor méltóztassék érdeklődni iránta.

Kubik Béla: Akkor ne beszéljen balletról! Mi komolyan vesszük! (Ugy van! Ugy van! a szélsőbalon.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Ott volt egy közbeszólás!

Kubik Béla: Azokat megrója; én szintén oda tartozom! Komolyan veszem a dolgot!

Széll Kálmán miniszterelnök: Én nem Kubik képviselő urról szóltam. Ott volt egy közbeszólás.

Kubik Béla: En odatarozom azokhoz, akik megró a miniszterelnök ur! (Nagy zaj.)

Elnök: (Csenget.) Már figyelmeztetem a képviselő urat, hogy ne szójlon közbe folyton; most rendreutasítom. (Helyeslés jobbfelől. Felkiáltások balfelől: Helyre! Rendre!)

Kubik Béla: No hát csak ordítsatok!

Széll Kálmán miniszterelnök: Ime itt van, tényekkel számolok be. A kereskedelmi tárca költségvetésében. (Folytonos zaj.)

Kubik Béla: Hát miért nem mennek ott is helyükre! Ami az egyiknek, az a másiknak is. (Ugy van! Ugy van! a szélsőbaloldalon és felkiáltások: Helyre! Helyre!)

Elnök: (Csenget.) Méltóztassanak csendben lenni és helyüket eloglalni!

Kubik Béla: Helyre! (Zaj.)

Elnök: (Csenget.) Kérem, ne zavarják a tanácskozásat.

(Köz munkák.)

Széll Kálmán miniszterelnök: A kereskedelmi tárca költségvetésében 1901-re, vagyis az idén 13,438,000 koronányi munka lett előirányozva. Ebből teljesített 8,033,900 koronányi. Hátra van még erre az esztendőre 5,204,000 korona. Ez mind öyi munka, amely 1901-ben teljesítették és 1901-re volt előirányozva.

Most 1902-ben kiviteire került munka, amely legközelebb előlil ennek a tárcának a keretében, 12,927,800 korona; ez tehát a másik 13,400,000 koronával együtt, ennek a tárcának a körében 26,351,800 koronányi munkát képvisel, amely ebben az esztendőben és 1902. év legelején lesz teljesítendő. Ez mind a fővárosra esik.

A vidéken ennek a tárcának a keretében 1901-re elő lett írva 27,435,000 korona. Ebből teljesített 18,402,428 korona, hátra van még 9,033,093 korona; 1902-re pedig 29,252,000 korona. A fővárosban tehát hátra van még 5,204,000 korona, a vidéken 9,033,000 korona, összesen tehát 14,000,000 korona. Az előirányzott 40 millióból 26 teljesített, 14 millió hátra van még 1901-re, 1902-re pedig van 29,000,000, és ez a most előadott összeggel együtt 55,604,000 korona értékű munka, ami ebben a két esztendőben tisztán a kereskedelmi tárca terhére állami költségen teljesítendő. (Elénk helyeslés és tetszés a jobboldalon és a középben.)

Ezenkívül a többi tárcánál hasonló munkálatok folynak és pedig a belfogyasztási tárca kezdve végig. Nem sorolom fel valamennyit, de az összeg 1901-re 16,161,000 korona, 1902-re 18,642,000 korona. Ezek a rendkívüli beruházások a tárcák költségvetésében.

Ezenkívül a 18 millió koronán kívül a pénztári készletek terhére, a vasgyári építkezésekre, a pénzügyi palota, állami elemi iskolák, törvényeszéki épületek, a mezőgazdasági muzeum építésére, a lipómezei bolyda kibővítésére, a csendőrlaktanya építésére Budapestben fel van véve 19,053,939 korona.

Oly összegek ezek, amelyek a mi pénzügyi nyomain közt nem kicsinytelendők és amelyeket ez az ország a munkanélküliségnek, részben felségelvezése céljából, sietve és a jövő évre már előre megcsinálva teljesített és teljesítette jelentékeny erőfeszítéssel. (Elénk helyeslés és tetszés jobbfelől.)

Azt állítom tehát, hogy történt annyi, amennyi a mi anyagi erőnkhez képest és okserűen történhetett. De kijelentem, hogy mi még inkább fogjuk siettetni az 1902-re előirányzott munkálatokat, hogy minél hamarabb és minél több embernek jusson munka. (Általános helyeslés.) Másodszor pedig revizió alá vesszük az ügyet, hogy mivel az ország a legközelebbi években, amint a trónbeszéd is mondja, az ország anyagi és pénzügyi erőéhez képest, az államháztartás egyensúlyának megővásával, ami a legemlensebb és legfontosabb állami érdek, (Ugy van! Ugy van! jobbfelől.) beruházásokat fog tenni, revizió alá vesszük az eddig kontemplált és a jövő esztendőre szükséges beruházásokat és amit 1902-ben létesíthetünk, azt erőnkhez képest, ha a pénztári készlet engedi, siettetve fogjuk megcsinálni 1902-ben. (Általános élénk helyeslés.)

Felemlíttem ma egyik szónok, hogy a munkaközvetítés nem ér semmit. Lehet, hogy annyit nem ér, amennyit taán egy kiterjedtebb, szervezettebb szervezet, amelynek én nem vagyok elensége, elérni lehetne; de mi még nem vagyunk ott, hogy a külföldön ez irányban bevált minden intézmény átültetünk volna, pedig e téren a próbálgatás és a kísérletezés meggondolandó.

(Szociális politika.)

En magam is azt tartom, hogy szociális politika és a szociális törvényhozás terén nekünk előre kell

menni és amit az ország gazdasági viszonyainak és a gazdasági munkásoknak érdekében nagy eredménytel megalósítunk, azt az ipari munkásoknál a maguk viszonyait és céljait szerint hasonlóan érvényesíteni és folytatni kell. (Helyeslés.) Azt is elismerem, hogy egy kicsit elmaradtunk ebben a részben. Vállvetve működünk tehát azon, hogy ezeket a hiányokat pótoljuk. Én azok közül, amiket hallottam és a kérvényben olvastam, igen sokat helyes eszméket tartok. Én az éjjeli munka, a női- és tanonc-munka rendezését, az ipariügyelet szigorúbb alkalmazását, hogy a munkást ne lehessen kiszorítani, (Élénk helyeslés.) azt én mind helyeslem és ha kormányzati intézkedések körében nem lehet, a törvényhozás útján kell ezekről a kérdésekről intézkedni. (Általános tetszés és helyeslés.) Én én szívesen ajánlom, hogy az illető szakminisztert a lehető legmelegebben támogatom, hogy ezekben a kérdésekben minél hamarabb előterjesztést tehesünk. (Élénk helyeslés és tetszés.)

A trónbeszéd is felvette ezt és a t. képviselő urak nem mindig híven idézik s a maguk céljai szerint teszik, bizonyos taktikai fogás van benne. (Mozgás a szélsőbalon.) A trónbeszéd nem azt mondja, hogy a munkások baleseti ügyének rendezését akarja csak. Azt mondja a trónbeszéd: „a szociálpolitika folytatásaképpen többek között.” (Igaz! Ugy van! jobbtól.) Tehát „többek között.” És megmondom, a betegséglegység ügyét rendezni kell, a balesetek elleni ügyet rendezni kell, a női munkát rendezni kell, az éjjeli munkát rendezni kell, a tanonc munkáját rendezni kell, az ipartörvény revízióját pedig rendezni kell az ipariügyeletet, (Általános helyeslés.) hatályosabbá, intenzívebbé és biztosabbá kell tenni. (Élénk helyeslés.) Általában kormányzati és törvényhozási téren arra kell törekedni, hogy a szakképzettséget, hogy a testületi erőt, hogy azt a szellemet, amely a nyugodt munkának gyümölcsét is biztosítja és amely a legjobb támasz annak a munkásnak, azt erősítsük, azt fejlesszük, azt óvjuk, azt védjük. (Általános tetszés és helyeslés.)

Hanem nem tartom ám t. képviselőház, azt a tant, amelyet hallottam, (Halljuk! Halljuk!) és amely meg van írva, hogy a fennálló állami rend keretében a munkások baján nem lehet segíteni. Ez egy veszedelmes tétel. (Igaz! Ugy van! Nem is igaz, (Igaz! Ugy van! jobbtól.) nem is alapos, nem is helyes, de, ismétlem, mindenképp roppant veszedelmes. Az, veszedelmes. Az a t. képviselő ur, aki ezt valjában helyesen, — és helyesen vallja, mert azt mondta hogy aki egy kérvényt aláír, az annak tartalmáért erkölcsi felelősséget vállal — az a t. képviselő ur védekezik én ellenem, aki rábizonyítottam, hogy ő radikálizmussal van tele s azt mondja, hogy ő nem radikális. Annak a t. képviselő urnak, aki ezt aláírja, nincs igazsága. A munkásügyet igenis szabályozni kell, a munkást óvni kell, a munkás érdekeit biztosítani kell, és tovább megyek, egyelőn uto is. Én az ő egyesülési, az ő szakgyeleti törekvéseiket nem tekintem elengedő szemmel és bátran merek ebben a kérdésben is mindent megtenni, amit csak lehet, egy feltétel alatt, hogy bele kell illeszkedni az állami és a társadalmi rend keretébe (Tetszés és helyeslés jobbról és a középén), bele kell illeszkedni legális és állami intézményeinkbe. Mert ha abba beleilleszkedni nem akar, akkor az a bontó és rendbontó elem és törekvés és annak én segédkezet nem nyujtok. (Tetszés és helyeslés jobbról és a középén.)

Azt mondja a t. képviselő ur, hogy az állam maga jár elől, mert az állammal is megvan a *kiszáradást* rendszer. (Ugy van!) a szélsőbaloldalon.) Igaza van a t. képviselő urnak, ha az a törekvés nem lenne, hogy az állam, amennyire az adott viszonyok engedik, ezen segítsen, akkor ezt a vádat alaposnak ismerem el. Én magam is azt tartom, hogy az over-working ügye igen meglátandó a mi vasúti szolgálatunkban, meglátandó talán a postánál is. (Igaz! Ugy van!) Én vagyok az első, aki ezt elismerem. Hígykék meg nekem a t. képviselő urak, hogy a munkát jobban nem becsüli senki nálammal, aki a munka kényerét ettem egész életemet át és ezt el merem mondani magamról és nem lesz benne diésekvés, csak tessék megnézni ennek a képviselőháznak irományait és Vázsonyi t. képviselő urnak azt mondom: higgye meg, fogtam kezét már annyi kérges tenyérrel és becsületes munkással, mint talán ő és tudom a munkát becsülni és azért mindenre, ami a munkások érdeke és ami legitimus alapon teljesíthető, én kapható vagyok és arra az én ítélem nem süket (Élenezés és tetszés a jobboldalon.) és én igenis a legmelegebb érzéssel és a legjobb szándékkal vagyok, hogy a szociálpolitikai törvényhozást ebbe az irányba vigyük. (Élénk helyeslés.)

De hogy a kormányban nem volna meg a törekvés az over-working bajain és veszélyein segíteni, — mert ez veszélyes nemcsak a munkásra, hanem veszélyes a közönségre, a szolgálatra is, annak a budget az ellenkezőjét mutatja. Majd a kereskedelmi miniszter terejének tárgyalásánál ki lehet mutatni visszamenőleg is, hogy évről-évre a szolgálati nagy tehernek könnyítése céljából állandó szolgálati zaporítás vésték fel. Hogy a mi forgalmunknak ugrásszerű fejlődésével szemben, amely a forgalmat csak az utolsó évekhez képest is megkétszerezte a harminc évnél több idővel szemben pedig megháromszorozta, nem tudunk lépést tartani, az engedelmet kérem, természetes, a törekvés azonban megvan. Azt azonban nem osztom ám, amit Vázsonyi képviselő ur mond, hogy a pályáért is csak nyolc óráig dolgozzék. Engedelmet kérem, ilyen vételekbe belemenni nem lehet. . .

Vázsonyi Vilmos: Anglia benne van ebben a vélelemben!

Széll Kálmán miniszterelnök: . . . és nem lehet mondani, hogy az illető munkás okosabban és helyesebben csak ennyi időn át teljesítheti a feladatát, mert akkor én volnék az első, aki a pályáért megirigylem, hogyha nem kellene tovább örkölnie, mint nyolc

óraig. (Derültség.) Ilyen véleletektől tartózkodjunk, mert azok semmire sem vezetnek.

Ilyen véletel és túlzás az, hogy annyi munkás van elbocsátva ma Budapesten és a nagy gyárakban, hogy az iszonyu, ezer és ezer számra megy. Azt mondom, hogy az államvasutak gépgyárában 15 000 munkás volt azelőtt, most pedig a felére redukálták, a Ganz-gyárban volt 12—14 000, most csak 6000. Összeállítottam magamnak nagybirtelében az adatokat.

Ezen adatok szerint az államvasutak gépgyárána a munkások száma nem 14 000-ról szállott le 10 000-re, hanem úgy áll a dolog, hogy összesen 500-zal van kevesebb, mint a mennyi tavaly volt. Még érdekesebb, hogy szeptember hónapban volt 2700 munkás, most pedig van 2557, tehát 150-nel kevesebb, nem pedig 6000-rel. (Derültség jobbról.)

A díogyóri gépgyárána nem szállt le 10 000-ről 6000-re és 14 000-ről 10 000-re, hanem leszállott 6100-ról 4800-ra.

A Ganz-gyárban soha sem dolgozott 15, 12, sem 10 000 munkás és ma sem dolgozik 6000 munkás, hanem sokkal kevesebb, de nem azért hogy oly rengeteg sokat bocsátottak volna el.

A legnagyobb szám volt 1900-ban. 3358 munkás, (Felkiáltások a jobboldalon: Na! Na! Nagy külbőség!) most pedig az idén december elején dolgozott 3353, tehát a Ganz-gyárban jelenleg öt emberrel van kevesebb. (Élénk derültség a jobboldalon.) Ezt abból a kimutatásból vettem, melyet tegnap kaptam kézhez. (Élénk helyeslés és tetszés a jobboldalon.)

Azt mondja Vázsonyi képviselő ur, hogy amit ő hirdet, az nem radikális, mert — azt mondja — mi a radikálizmus? Azt mondja, a radikálizmus gyökerelesség. Hát ez egy olyan definíció, t. képviselőház, amelyrel Madarász József t. barátom talán megelégszik, ha valaki a latin szó helyett használja a magyar szót (Derültség a jobboldalon), de ez nem definíciója a fogalomnak. (Ugy van! Ugy van! jobbról.) Az egész világon, ahol politikával és politikai tanúval és szociálpolitikai tanúval foglalkoznak, radikálizmus alatt nem ezt értik. A képviselő ur motívájais álláspontját és azt mondja, hogy amit ő hirdet, az nem feljogosítás. Ő azt mondja, hogy gyökeresen kell valamit megcsinálni. Csak hogy ez nem radikálizmus, mert akármit akarunk megcsinálni, akár milyen kis dolog legyen az, azt csak úgy lehet helyesen megcsinálni, ha gyökeresen csináljuk meg. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) Ezt tehát nem radikálizmus. A radikálizmus az a tan, az a politika és az az irány, amely nem a fokozatos fejlődés, nem a körülményeknek, az adott viszonyoknak, a létező érdekeknek mérlegelést tekint, amelyek pedig mind ének ám és mind számbavételt és mérlegelést követelnek, hanem a radikálizmus ezeknek számbavétele és mérlegelése nélkül gyökeresen felforgatja a dolgokat és csinálja anélkül, hogy megmondná, hogy építés helyett romokat csinál. (Igaz! Ugy van! a jobboldalon.) A képviselő ur azt mondja, hogy meg kell nyesni a lát is néha. Hát ez éppen az én szakmámba vág, mert szabad úramban kérészkedem magam is. Én megnyesem s megnyesem a lát és a jó kérészkedés meg is teszi ezt, mert csak a jól megnyesett fa, a kellekőpp ágaiiban elrendeztetik a bírja meghálálni a gondozó kezét, mert csak az olyan fa élvezi egyenlően az éltető napot, a levegőt, a harmatot, ami nélkül nem fejlődhetik. (Tetszés jobbtól.) Hát nyesni és néha visszanyesni is kell. De az a kérészkedés, amely nekimegy és a lát tövestől felforgatja, az nem kérészkedés, hanem rombolás, a politikára pedig az ilyen eljárás itt-ott egy-egy célnak, egy-egy momentum impulzusnak vagy aspirációnak jogosult eredményét mutathatja talán fel, de egészében soha állandó, maradandó, üdvös és helyes nem lehet. (Élénk helyeslés és tetszés a jobboldalon.)

(Insegmunka és csillárok.)

Pichler azt mondja, hogy az insegmunkák akképp adatnak ki a kormány által, hogy ott egy-egy embernek 25 krajczár maradt és semmi többé munkabérek. Maramrosban volt átlag a napszám 1.20-tól 1.40 koronáig. Beregmegyeében 1.20-tól 1.40 koronáig, tehát 60—70 krajczár. Épp így Nyitraiban. Zemlénben volt a kézi napszám 1.50 korona, a női munkabér 0.80 korona. Ugocsában volt a kézi napszám 0.80 korona, tehát 40 krajczár. Abauj-Tornamegyében a kézi napszám 1.— koronától 1.50 koronáig, azaz 50 krajczártól 75 krajczárig ment.

Ami már most azon bizonyos kiadási munkát illeti a parlamentnél (Halljuk! Halljuk!), egészében a t. képviselő ur előadását olyannak jelentem ki, hogy az a tényállásnak teljesen megfelel. A képviselő ur hozzám vezetett egy munkásüldözöttséget és azok a munkások nekem azt mondták, hogy a csillárokat a parlament részére nem a szerződés szerint Budapesten, hanem Bécsben készítik.

Minden állami munkánál az van kikötve, hogy hazai gyártmányból, hazai anyagból készült gyártmányból kell a munkálatokat kiállítani és a szerződési kötelezettséget teljesíteni, azontul pedig, ha konstataiták, hogy nem így van, nem fogadják el a szállítást. (Helyeslés.)

Mikor azok a munkások nekem azt elbeszéltek, magam vettem fel jegyzéseket s az általuk előadottak alapján rögtön vizsgálatot indítottam. (Élénk helyeslés.) és igenis azt tapasztaltuk, hogy — sajnos — de egy-két szállítónál ilyen irányban gyanuokok forognak fenn. De a bizottság által való átvételt nem úgy történt, mint ahogy a képviselő ur előadta, hanem egyáltalában nem történt még átvétel, hanem állandó kontrol alatt állanak a szállítók és akire nézve csak a legkisebb gyanu is forog fenn, attól nem vétetik át semmi, a minthogy egyáltalában eddig nem vétették át.

Visontal ur azt akarja, hogy küldessék ki bizottság, amely szociálpolitikai kérdésekkel foglalkozzék, mindezen kérdéseket előkészítse és mindezen kérdésekre véleményét mondjon. Hiszen ez az előkészítés nem lehetséges, mert először a törvényjavasla-

tot kell előterjeszteni és ő úgy érti, hogy az a bizottság tárgyalja majd a törvényjavaslatokat. Kijelenti, hogy nem fogadhatja el ezt a javaslatot, mert nem tartja célravezetőnek, ha ezen incidens alkalmából a képviselőház olyan kis jóléti bizottság-járnát küldene ki, mint hogy ha azt dekretálással ezzel, hogy eddig nem történt semmi, hogy a kormány eddig nem csinált semmit és erre van szükség, hogy egyáltalán valami történjék.

Hajlandó, mielőtt a legelső ilyen szociálpolitikai törvény előterjesztetik, egy speciális bizottság kiküldését kérni a Háztól (Helyeslés a jobboldalon.) amely állandó jelleggel fog birni, mint akár az igazságügyi, akár a gazdasági és a többi bizottság. (Általános helyeslés.) Ezzel is ki akarja mutatni a kérdés iránti megeg érdeklődését. (Hosszantartó éljezés és taps a jobboldalon.)

(Ivánka-Csávolszky-incidens.)

Csávolszky Lajos: T. Ház! Kegyeskedjék megengedni, hogy két észrevétel tegyek a t. miniszterelnök ur beszédére. (Nagy zaj.)

Elnök: Csendet kérek!

Csávolszky Lajos: Azon állításomra, hogy a pénzügyminiszter ur az adóvégrehajtók fölül, állandó ellenőröket akar kinevezni, azt mondja a t. miniszterelnök ur, hogy ez valótlán.

Ezek a hírek azonban a nyilvánosság orgánumaiban benn voltak, a pénzügyminiszter olvasgatta azokat, egy gondos és lelkiismeretes pénzügyminiszter az ilyen, a közvéleményt nyugtalanító híreket annak idején rögtön megváltoztatja és nem engedi, hogy ide jussanak a parlamentre. (Nagy mozgás a jobboldalon.) Másik megjegyzésem pedig az, hogy a miniszterelnök ur úgy tünteti fel az én beszédemet, mintha abban igazság volna. (Felkiáltások jobbtól: Ugy is van! Nagy zaj és nyugtalanság.)

Széll Kálmán miniszterelnök: Szó sincs róla! Azt a szót a számból ki nem ejtettem!

Csávolszky Lajos: Európa minden állama, minden törvényhozása azon törekszik, hogy azt a rettenetes ellentétet, amelyet a tőke és a munka közötti szörnyű differencia teremtet elnyithesse, ha meg nem tudja szüntetni. Miután nálunk e dologban nem történni semmi, ezt én annak tulajdonítom, hogy a munkásnép nem ismeri azt az óriási hatalmat, amely kezében van, mert nálunk a munkásnép csak zúgolódik és morog, ezzel beéri és tovább engedelmeskedik. . . (Mozgás jobbtól.)

Ivánka Oszkár: Igen, mikor rosszhiszeműleg igaztadják! (Zaj.)

Csávolszky Lajos: De nekünk mindent el kell követnünk, ami e téren az önkénykedésnek hall szab. Ez nem igaztas. . . (Felkiáltások jobbtól: Most is igaz! Mozgás a baloldalon.)

Ivánka Oszkár: Mindenféle svindellek idejőnek, igaznak és félrevezetnek a népet! (Nagy zaj és felkiáltások a szélsőbaloldalon: Tessék rendreutasítani! Mozgás jobbtól.)

Kubik Béla: Elnök ur, ez a pártatlanság? (Folytonos zaj.) Tessék rendreutasítani. Vagy sértegetni szabad? (Nagy zaj.)

Csávolszky Lajos: És ha igaztas volna is, . . . (Nagy zaj.)

Ivánka Oszkár: Ismerjük az ilyen emberket! (Nagy zaj.)

Vázsonyi Vilmos: Junker, junkerek jegejé! (Zaj és mozgás.) Rendre kell utasítani a Junkerthum képviselőjét! (Nagy zaj.)

Csávolszky Lajos: És ha az igaztas volna, ez az alkotmányos életben. . . (Mozgás a jobboldalon.)

Ivánka Oszkár: Visszaszól az alkotmányos jogokkal! (Nagy zaj.)

Csávolszky Lajos: . . . a legtörvényesebb és a leghatalmasabb legyver. (Zaj.) És ha van büne ennek az ellenzéknek. . .

Ivánka Oszkár: Van önnek sok büne! (Nagy zaj a szélsőbaloldalon.)

Csávolszky Lajos: . . . az, hogy nem eléggé igaztolt (Mozgás és zaj a jobboldalon.) és e mulasztását a magyar nemzet jó szelleme csak úgy fogja megbocsátani, ha a legközelebbi időket oly igaztásra fogja felhasználni, amely e nemzetellenes, kárhözatos politika folytatását lehetetlenül teszi. (Élénk helyeslés a szélsőbaloldalon. Nagy zaj.)

Kubik Béla: Hát az elnököt nem halljuk? Mi lesz? (Zaj.)

Elnök: A pénzügyminiszter ur kíván nyilatkozni.

Lukács László pénzügyminiszter: Csávolszky minügy szemrehányást emleltette, hogy egy gondos és lelkiismeretes pénzügyminiszternek igyekezni kell a közvélemény megnyilvánulásait figyelemmel kísérni és amennyiben azok nem telnek meg a valóságnak, azokat meg kell cáfolni. Az a hír, amelyről szólt, tényleg kikerült az ő figyelmét; mert — sajnos — nincs abban a helyzetben, hogy az összes lapokat mindennap végigolvassa. Az egész hírből semmi sincs, ami a valóságnak megfelelne. (Helyeslés jobbtól.)

Elnök az előléfűggeszti.

(Szünet után.)

Elnök: Utólag értesütem, hogy Ivánka Oszkár képviselő ur sértő szavakat kiáltott Csávolszky Lajos képviselő urra. Ivánka képviselő urat ezért rendreutasítom.

A Ház elveti Csávolszky javaslatát s a kérvényi bizottságot fogadja el.

Következik

(A vármegyék pénzkézeldése.)

Kristóffy József előadó azon kezdi, hogy az a mélyreható politikai átalakulás, mely az ország kormányzatának vezetésében és szellemében végbement, az állami életnek talán egyik pontján sem mutat fel oly figyelemreméltó eseményeket, mint éppen a köz-

igazgatás terén, ahol ezen irányban rövid idő alatt is a törvényhozási intézkedéseknek egész sorozata van már hivatalos megvalósítást azon gyakorlati szempontokat, melyek a közigazgatás egyöntetűbb, célszerűbb és modernebb berendezésének érvényesítésére mulhatatlanul szükségesek.

A vármegyék pénzüri és számviteli teendőinek ellátására szóló törvényjavaslat, amely most a Ház előtt fekszik, ismét egy nevezetes lépés a reform-tervezet útján és logikus folyományát képezi a közigazgatás egyszerűsítéséről szóló törvénynek. Nem volt egyéb célja, mint a közigazgatásnak egész vonalon uralkodó rendszerré emelni az egyszerűséget, egyöntetűséget, az összhangot s a helyes munkamegosztást és ez által egyrészt a végrehajtás körül biztosítani az alaposítást és a gyorsaságot, másrészt az ellenőrzés körül fokozni azon hatályosságot, amely a közigazgatási szervezet eredményes működésének egyik elengedhetetlen feltételét képezi. Ezt a célt szolgálja a jelen törvényjavaslat azzal, hogy a vármegyék pénzüri teendőinek ellátását az állam-pénztárak hatáskörébe utalja, illetőleg a lényegileg azonos hivatást teljesítő kétféle pénztárt egységesíti; ugyanazon célt kívánja szolgálni azzal, hogy a megyei központi számviteli feladatokat a királyi pénzügyi igazgatóságok mellé rendelt számviteli osztályokkal egybeolvassza, végül az ellenőrzés közvetlen és hatályos gyakorlatát biztosítja az által, hogy a járási számviteli intézményt a közigazgatási szervezet első fokán beilleszteni kívánja.

Biztosítani fogja a törvényjavaslat az alapok és alapítványok rendeltetésszerű kezelését, a költségvetés szigorú betartását, a számadatok beható átvizsgálását és végül azt, hogy a vármegyék törvényes akaratát elsősorban a vármegyének saját közgei respektálják.

A járási számviteli intézmény rendszeresítésének politikai indoka az, hogy a közelet minden terén napról-napra sürőbbben hangzik fel az a köztudott jogosul panasz, hogy a községek biztosítása, vagyoni- és pénzközelése nagyban és egészen nélkülözhetetlenül azon belső rendezettségre, lelkiismeretességre és sokszor megbízhatóságra, mely a községek fejlődésének a közigazgatási fokozatos javulásának és ezáltal a községi terhek könnyebb elviselhetőségének is alapfeltételét képezi.

A közigazgatási és vele együtt a pénzügyi bizottság ezen helytálló indokok alapján és különösen még azért is, mert az önkormányzat lényeges tartalmát nem a kezelési módokban, hanem a rendelkezési jog szabad gyakorlásában vélté feltehetően, megnyugvással járult a javaslathoz, annyival is inkább, mert az átmeneti nehézségek mitigálása szempontjából a kormány azt is kijelentette, hogy az 1883. évi I. törv.-cikk 3-ik szakaszában előírt minősítéssel bíró tisztviselőket szívesen fogja a fogalmazási szakban is alkalmazni, másrészt azon vármegyékben, ahol az állások időközli megszűnése nyugdíjgondosságra alapul nem szolgál, a tisztviselőket a legmértékesebb ebbanban fogják részesíteni, és végül kijelentette a kormány azt is, hogy az alispán és árvaszéki elnök mellett a számviteli részről teljesítő közigazgatási segédszolgálatot a gyakorlatban lehetőleg egyszerűvé, könnyűvé, közvetlené és praktikussá fogja berendezni.

Mindkét bizottság nevében ajánlja a törvényjavaslat elindítását.

Benedek János kéri a Házat, hogy beszédét holnap mondassa el.

Szell Kálmán miniszterelnök: Hozzájárul a kérdéshez.

Elnök az ülést bezárja.

BELFÖLD.

A karácsonyi szünet. A képviselőház valószínűleg *esetűrtől* tartja a karácsonyi szünet előtt utolsó ülést. A hét végén még a főrendiház ül egybe az ünnep és a horvát provizorium elfutására.

A vatikáni nagykövet Budapesten. Gróf Széchenyi Miklós, az újonnan kinevezett vatikáni nagykövet ma Bécsből Budapestre érkezett s a képviselőház ülése alatt fölkereste **Szell Kálmán** miniszterelnököt és **Wlassics Gyula** vallás- és közoktatásügyi minisztert, hogy új minőségében bemutatkozzék nekik. Ugyanez alkalommal több más politikussal is beszégetett. A Házból **Vassary Kólos** hercegprímás látogatására hajtott.

Az új csanádi főispán. *Makó*ról telegrafálják a *Budapesti Tudósítónak*: Nagy lelkesedés közt történt meg ma délelőtt dr. **Meslő Sándor** csanádmegeyi főispán beiktatása. Az egész vármegye számottevő tényleges pártkülönbség nélkül lelkesen nyilvánították örömlüket a felett, hogy oly férfiu lett a főispán, aki a vármegye minden polgárának osztatlan szeretetét, becsületét és bizalmát bírja. A római katolikus templomban tartott mise után a vármegyeház úri termében díszközgyűlés volt. Návay Lajos főjegyző ékes üdvözlő beszéde után a főispán letelegette az esküt, majd hosszabb beszédben fejtegette ki programját, amely élénk tetszést aratott. A díszebédnél a 48-as függetlenség párt elnökeinek indítványára **Szell Kálmán** miniszterelnökhez üdvözlő táviratot küldtek, megköszönve neki, hogy azt a férfit terjesztette elő Csanád vármegye főispánjává leendő

kinevezésre, aki a vármegye összes polgárainak szívéhez van kötve. **Hervay István** tisz. főjegyző szép köszöntőben méltatta a főispánnak 25 éves alispán-sága alatt szerzett érdemeit és esetelte azt a szeretetet, amelyet a főispán személye iránt a vármegye ifja-öregje érez. A díszében Návay Lajost is ünnepelték, mint Csanádmegeye új alispánját.

Az új püspökök felszentelése. Gróf **Széchenyi Miklós** győri, **István Vilmos** szombathelyi és **Várossy Gyula** székesfehérvári püspökök prekonizációja december 16-án XIII. Leo pápa elnöklété alatt tartandó títok konzisztóriumában fog megtörténni Rómában. A prekonizációra vonatkozó bullák körülbelül 10-12 nap múlva érkeznek meg Rómából. A bullák vétele után a *szombathelyi* püspök, aki már felszentelt püspök, azonnal megtarthatja beiktatását. A *győri* és a *székesfehérvári* püspököket azonban előbb el kell szentelni a püspöki rendre. Dr. **Várossy Gyula** székesfehérvári püspök felszentelése jövő év január közepén egyik vasárnapon lesz az egyetemi templomban. A felszentelést **Császka György** kalocsi érsek fogja végezni **Majorossy János** tinnini felszentelt püspök és kalocsi kanonok, valamint dr. **Kohl** Medárd felszentelt püspök segédlete mellett. Az új székesfehérvári püspök a nagy böjt előtt, február elején foglalja el püspöki székrét.

A költségvetés a bizottságban. A képviselőház *pénzügyi bizottsága* ma **Falk Miksa** elnöklété alatt megkezdte a *kereskedelmi tárca költségvetésének* általános-ságban való tárgyalását (előadó **Csörgő Gyula**).

Komjáthy Béla több kérdést intéz a miniszterhez az autonóm vámtarifá ügyében s vajjon minő intézkedések történtek avval az eshetőséggel szemben, ha az önálló vánterülettel tel kell állítani? Meg van arról győződve, hogy a kormány mindezekkel a mai napig semmit sem gondolt. A kartelek ellen törvényhozási intézkedéseket sürget.

Kossuth Ferenc nagy szoroségtelenségnek tartja, hogy 1867-ben elmulasztották az önálló vánterület felállítását. Semmi jelet nem látja annak, hogy a kormány iparkodnék azon eszközöket megszerezni, melyekkel vánterületi különválás esetére a megszorított hitelnek segítségére jöhetné. Fejtelezté ezután, hogy a szocializmus szempontjából is mennyire szükséges lenne az önálló vánterület felállítását, amit az tény is bizonyít, hogy a magyar fogyasztók évenként 180 millió koronát fizetnek az osztrák munkásoknak. Ezzel kapcsolatban lehívja a miniszter figyelmét a vasúti díjszabásra, melynek segítségével kivitel cikkünket oda irányíthatjuk ahol valamely oknál fogva ár-emelkedés állott be. Kiemeli végül a csatornák fontosságát s kérdi, miben áll a Duna-Tisza s a Duna-Száva csatornák ügye?

Szell Kálmán miniszterelnök előtte szólóval szemben azt tartja, hogy nem helyes preokkupált álláspontból kimúlni s azt mondani, nekem a külön vagy a közös vánterület kell. Ez tisztán a mérlegelés dolga. Szólok, mint a Házban is kifejezte, ha sikerül oly meggyeztetést kötünk, mely az ország gazdasági érdekének megfelel s nem gátolja az ipar fejlődését, az esetben előbbre teszi a közös vánterületet a külön vánterülettel járó bajoknak. Az, hogy a közös vánterület felfojtja meg nálunk az ipart, nem áll 30 év tapasztalása az ellenkezőt bizonyítja. Ha mérlegel állítunk fel, csak úgy lesz az igazságos, ha a külön vánterülettel járó hátrányokat is tekintetbe vesszük. Nem igazságos az sem, ha valaki azt mondja, hogy 180 milliót fizetnek évenként munkabérek fejében az osztrákoknak s aztán halgat arról a — bár megengedi — kisebb összegről, amit viszont az osztrákok fizetnek munkabéreltől a fölünk bevitt cikkéért.

Szederkényi Nándor: Az országnak 30 éven át más országokhoz képest való sültyedése nem igazolja a miniszterelnök feltételeit. Gazdasági közösségben mindig érvényesül az a természeti törvény, mely az erősebb fél javára biliteli le a mérleget. Az ország megnyugtató tájékoztatást várna a miniszterelnöktől arra nézve, hogy minden eshetőséggel szemben megtörténtek az előkészületek.

Neményinek a biztosítási ügy reformja tárgyában **Komáthy** által mondottakra tett megjegyzései után **Hieronymi** kimutatta, hogy megközelítő számítás szerint sem állhat meg az, hogy Magyarország munkabérek fejében 180 milliót fizet az osztrákoknak. Hangsúlyozza ezután, hogy a kereskedelmi kormányzatnak ma nincs fontosabb eladata, mint a szállítási díjakat a fogyasztási piacokra lezállítani és pedig tekintet nélkül arra, vajjon fenntartatik-e a vámközösség avagy külön vánterülettel lesz a magyar fogyasztási piac Ausztriára nézve legalább is éppen olyan fontos, mint az osztrák piac méréánk nézve s nem áll az amit mondanak, hogy a két állam nem lehet vámközösségben, bolott ellenkezőleg a legtöbb tekintetben kiegyeztik egymást.

Ezek után a tárgyalás folytatása holnap délután 5 órára tüzetett ki.

Petlicő-tárgyalás. A kir. Kuria II. választási tanácsa ma az utolsó és pedig a dr. **Mohár Jenő** Szentesen november hó 27-én megválasztott képviselő mandátuma ellen beadott peticiót vette vizsgálat alá és annak tárgyalását április hó 3-ára tüzte ki. **Eldő Győrfás** Ferenc.

A felvinczi petíció.

Budapest, december 10.

A Kurian ma ismét petíciós tárgyalás volt. A felvinczi mandátum sorsa illőt tanácskoztak.

A felvinczi választókerületben 1901. október 2-án megtartott választáson **Miksa Imre** képviselőt négyszázharmincöt szótöbbséggel megválasztották **Felszeghy Ferenc** ugyancsak szabadelpárti jelölt ellen. **Benkő Pál** és társai kocsári lakosok kérvénnyel támadták meg **Miksa Imre** mandátumát. A kérvény az 1899: XV. törvényeik 3. §. 2., 6., 10., 11. és 27. alpontjában meghatározott eslekményekkel vádolja a képviselőt. Azzal tudnillik, hogy része van abban, hogy a választóknak pénzt ígérték, hogy a választókat etették-itatták, hogy a közhivatalnokok fenyegetéssel s hivatali hatalmuk felhasználásával kényszerítették a választókat, hogy **Miksa Imre** szavazzanak. A tárgyaláson dr. **Varrik Béla** kuriai tanácselnök elnököt, a kérvényezőket dr. **Szabó József** ügyvéd képviselte, a választást dr. **Horvánszky Dezső** védte nemcsak a megválasztott képviselő megbízásából, de tizenkét választó képviselővel, akik a választás védelmében a képviselővel osztozni kívántak.

Tíz óraker az elnök megnyitotta a tárgyalást. Mielőtt azonban az érdemleges tárgyaláshoz fogtak volna, néhány percig azon tanácskoztak a bírák, elfogadják-e a dr. **Horvánszky Dezső** ügyvéd által a választást védő választók részéről kiállított meghatalmazást, amelyen az azonosgyors vonatkozó tanúsítványt csak a megyei bíró írta alá. A körjegyző a tanúsítványt megtagadta. A Kuria nem fogadta el a tíz választó meghatalmazásait alaki keltekek hiányából. Alaki kiigóást a kérvény ellen a választás védője nem emelt s megkezdte az érdemleges tárgyalást.

Dr. **Szabó József** előadta, hogy **Miksa Imre**, a megválasztott képviselő a választókat, hogy reá szavazzanak, vagy hogy **Felszeghy** ne szavazzanak, etette-itatta olyan időben, amikor azt a törvény tiltotta, a közhivatalnokok arra kényszerítették a választókat, hogy **Miksa Imre** szavazzanak, **Miksa Imre** az érvényes szavazatok többségét nem nyerte el.

A kérvényezőök ügyvédje ezután részletesen ismerte azokat a tényeket, amelyekkel az elkövetett visszaéléseket bizonyítja. Bágyonban, **Balogh Pál** házban, **Miksa Imre** képviselő gazdaltá, **Biró András** 48 választónak pénzt adott és pedig négyenye koronát. **Kövesden**, **Mészkon**, **Felső- és Alsó-Szent-Mihályfalván**, **Aranyos-Polyánban**, **Hidason**, **Csákon**, **Ormenyesen** **Domoron**, **Kereseden**, **Maros-Deésen**, **Harasztoson**, **Aranyos-Lócsán**, **Vajdaszegen**, **Székelly-Kocsárdon**, **Felvinczen**, **Gerenden**, **Sós-Szent-Mártonban** és **Mohácsoson** több mint 600 választó vásárota meg kisebb-nagyobb összegben. **Becsatol** két nyugatit amit két választó állított ki 10-10 forint juvardírról. Sok tanuval akarja bizonyítani, hogy **Miksa** emberei etettek-itattak. **Becsatol** egy halotti bizonyítványt is, amely szerint **Sebesi Sándor** szeptember 22-ikén, amikor **Felszeghy** programbeszédét tartotta s a beszéd után **Miksa Imre** emberei itatták a választókat: a palinkavás következtében meghalt. Azt is bizonyítani kívánja, hogy **Felvinczen**, **Hidason**, **Suralván** és **Aranyos-Polyánban** a bírák és a jegyzők hivatalos hatalmuk felhasználásával ráparanosított **Felszeghy** választóira, hogy **Miksa Imre** szavazzanak, aki ily módon 694 szavazatot nyert s miután 600 olyan választó van, akivel szemben az 1899. évi XV. t.-c. 3. §-ának 2. pontja és 500 olyan választó, akivel szemben az 1899. évi XV. t.-c. 3. §-ának 6. pontja s egy olyan választó, kivel szemben az 1899. évi XV. törvények 3. §-ának 3. pontjában meghatározott eslekményeket követelt el s akik **Miksa Imre** szavaztak, aki így az érvényes szavazatok általános többségét el nem nyerte kéri, hogy a választást *semmitisé* s a Kuria s az érvénytelen szavazatok leszámitásával **Felszeghy Ferencet** *jelentse ki a felvinczi kerület megválasztott képviselőjének*.

Dr. **Horvánszky Dezső**: Konstatálja, hogy a kérvényezőök ügyvédje elejtette a petícióban foglalt azt a kitigóást, hogy **Miksa Imre** a választók névjegyzékébe nincs fölveve. Kitégósolja, hogy a kérvényezőök a tárgyaláson mutatták be annak a hatszáz választónak névjegyzékét, akiknek szavazata szerezte meg a megválasztott képviselőnek a törvénytelen többséget, ezt a névjegyzékét ma bizonyítási eszközülf elfogadni nem lehet.

Miksa Imre régióta tisztelik és becsülik a kerületben, amelynek intelligens lakosságát ő meg nem vásárolta, nem etette-itatta, az ellenjelöltet csupán néhány ismerőse biztatta, hogy lépjen föl a kerületben, ahol őt a nép nem ismerte s nem is kapott többet 259 szavazattal. Bizonyítani tudná, hogy **Felszeghy** vásárolt szavazatokat s ő etette-itatta a választók egy részét.

Ezután az érvénytelenségi okokkal foglalkozik és kétségre vonja, hogy **Miksa Imre** megbízásából szavazatokat vásároltak, s hogy az ő emberei etettek-itattak. Tagadja a kérvényben foglalt összes kifigóásokat. Szerinte a kérvényezőöknek az a kívánása, hogy **Felszeghy** képviselőnek mondja ki a Kuria, nem teljesíthető, mert olyan kitigóás a választás ellen mely ezt az intézkedést vonná maga után, a megválasztott képviselőnek terhére a jelen esetben nem róható. A kérvényben foglalt minden kell kördírva lenni: kinek mennyi pénzt, etelt, italt adnak s mi ebből, mert hiszen az egyik jelölt csak azért etet, itat, mert a másik jelölt is azt teszi. A vesztgetésre vonatkozóan pedig szigorúan meg kell vonni azt a határt ahol a juvardíj megszűnik és a vesztgetés kezdődik. A törvény indoklásában s a törvényben is meg van írva, hogy csak azok az ér-

vénytelenségi okok képezhetik eljárás tárgyát a Kuria előtt, amelyek semmi más törvény megtorló intézkedése által megjelölve vagy meghatározva mincsek, amiből szintén az következik, hogy a tényállásnak precíze kell körülírva lenni. Hiszen, ha ez nem így volna, akkor inkvizitórius eljárás kellene foganatosítani, amit pedig a törvény egyenesen kizár. A választásvédő ezután azt konstatálja, hogy a kérvényezők által kifogásolt választók közül legfeljebb 116 szavazat volna érvénytelen s így Miksa javára még mindig fönnmarad 851 érvényes szavazat, mely a Felszöghyre adott 259 szavazattal szemben az ő megdöntötlen többsége.

Az etetés-ításra és vesztegetésre vonatkozólag előadja, hogy a választók fuvarbérreket kaptak, csak hogy nem Miksa Imre megbízásából. Aki adta, saját jószántából adta, de a kérvényben meg kellett volna mondani, hogy a pénzből mennyi volt a fuvarbér s mennyi az, ami a törvényes fuvarbérnél fölöslegesen a választóknak. Sebosi Sándort nem a Miksa Imre pálmákja ölte meg, mert különben is részeges ember volt. A bizonyítási elrendelés ellenzi. A törvény értelmében a tanak joga van megtagadni a vallomást, ha ezzel önmagát terhelhetné, hát mit akar bizonyítani oly körülmények között a kérvényezők ügyvédje s kivel? A tordai törvényezők még ma is nyomoz ama följelentés tárgyában, amivel Felszöghy etetés-ítás miatt a bírósághoz fordult. Ez a nyomozás eddig eredményt nem mutathat föl, épp így nem lesz eredménye a vizsgáltnak. Ezért kéri a Kuriát, utasítsa el a kérvényt.

Dr. Szabó József: A vizsgálat főadata a tényállást precízen megállapítani, de az ügyesség, mely a tordai törvényezők által elrendelt nyomozás során a vád képviselőt elvállalta, már megállapította azt, hogy például két választót a Miksa Imre pénzén vásároltak meg. Kéri a Kuriát, hogy a vizsgálatot rendezze el.

Dr. Horváthy Dezső nem felelt a replikára. Az elnök a tárgyalást berekesztette s a bíróság tanácskozára vonult vissza.

Egy óra hosszán tanácskozott a bíróság a bizonyítás dolgában. Vavrik elnök a tanácskozás befejeztével kihirdette a Kuria végzését, amely szerint a bizonyítási eljárást a kérvényben felhozott az 1899. XV. t. c. 3. §-ának 2-dik és 6-dik pontjában meghatározott érvénytelenségi okokra elrendeli, mert a kérvényezők azt panaszolták, hogy a felvinói választókerület huszonkét községében a választókat pénzzel vesztegették s ebben a vesztegetésben része volt Miksa Imre megválasztott képviselőnek is, ha nem is közvetlenül adta a pénzt, adatta másokkal s pedig oly célból, hogy a választóknak adják, hogy ezek ő reá szavazzanak; a választókerület valamennyi községében, különösen tizenhét községben etetés-ítás folyt oly célból, hogy a választók Miksára szavazzanak s hogy az etetés-ításban a megválasztott képviselőnek is része volt. Es minthogy ezek a törvényben meghatározott érvénytelenségi okok, illetőleg tényeket képeznek, a bizonyítási eljárást el kellett rendelni.

Ellenben mellőzi a Kuria a bizonyítást a többi érvénytelenségi okra, amelyeket a kérvényezők az 1899. XV. t. c. 3. §-a 10., 11. a) és 27. pontjának fölhívásával panaszoltak a Kuria előtt és pedig azért, mert ezekben az esetekben bizonyításnak csak akkor volna helye, ha az előadottakból az is kitűnnék szabatosan, mely tények következtében érvénytelen a szavazat. A kérvényezők nyomban hátszáz szavazatot panaszoltak érvénytelennek, mégis annak csak egy részére jelölték meg az érvénytelenségi tényeket a törvény 3. §-ának 10., 11. a) és 27. pontjára való hivatkozással; amde, ha ezek a szavazatok valóban érvénytelennek bizonyulnának is s a szavazattöbbségből le is vonnának, az így megmaradt szavazatok száma is megadja a megválasztott képviselőnek a törvényes többséget.

A Kuria a vizsgálat végrehajtását a kolozsvári ítélőtábla bízta s megkeresi a tábla elnökét, hogy a vizsgálat teljesítésével a kolozsvári ítélőtábla egyik bíróját bízta meg.

A BUDAPESTI NAPLÓ telefonja.

Szerkesztőség 56—12
Kiadóhivatal 54—39

KÜLFÖLD.

Vilmos császár és hadnagjai. Vilmos császár százfélé alakot ölt Proteusz, hol ilyen, hol olyan formában bukkann föl, ma prédikál a hajón a bibliából, holnap zenét költ, holnapután drámát cenzurál, szobrokat vet vissza, békeakcióit rajzol, várost rendez, művész-szűriket tesz pocékká, francia filológiáról értekezik, tanulmányt tesz Palesztinában, verset ír, zenét dirigál, hadihajókat rajzol, családi zenebonát simit el, szónokol, elbocsát, feltűnik, letűnik, eltűnik. Nyugtalan vére mindenhová elviszi, mindenbe beavatkozik, mindenben dönt. Néha legmagasabb személyében intéz el bagatell-ügyeket, mint például

most az íment is, amidőn leereszkedett egy rendelet megmagyarázására s a magyarázat oly páratlanul drasztikus és szemléltető módon folyt le, hogy a világ összes kommentátorai ugyancsak megirigyelhetik.

Az eset úgy történt, hogy a császár nemrégiben rendeletet adott ki hadseregének a párbaj korlátozásának dolgában. Amde megtörtént, hogy akadtak ifjú porosz hadnagok, akik ebben a pontban nem voltak hajlandók egyetérteni a császárral, amiről aztán sokat beszéltek a berlini első gárdeazred minapi vidám lakomáján. A fiatal tisztek szöbe hozták a császár rendeletét, amely szerint nem kell okvetlenül párbajt vívni, hanem ha lehet, be kell érni a lovagias elégtétel más formájával. Beszélgetés közben két hadnagy, az egyik Gossler hadügyminiszter fia, a másik Kest vezérőrnagy fia, kijelentette, hogy bármint rendel is el a császár, ők párbajt vívnának, ha becsületükben megsértenék őket.

Ez a nyilatkozat a császárnak tudomására jutott. Vasárnap, december 1-én a császár a két hadnagy atyjának kíséretében megjelent az 1. gárdeazred kaszárnyájában. Feltűnt, hogy a gárdeazred katonái egyenruhájában voltak és nem, mint szokta, a gárdeazred ruhájában. A császár maga köré gyűjtötte az egész tisztkart, azután Plesenberg ezredessel felolvastatta és megmagyaráztatta a párbaj dolgában kiadott rendeletét. A magyarázat után kijelentette, hogy a tisztektől föltétlenül engedelmességet követel. Azután előszólította a két hadnagot s a hátuk mögé állította az apjukat. Az egyik mögött ott állt a hadügyminiszter, a másik mögött az őreg tábornok. Mikor így elhelyezkedtek, a császár beszédet mondott s a többi közt így szólt:

— Es ha az egyiknek az apját szeretem és becsülöm is, és ha a másiknak az apja érdemes tábornokom, a fiaikat mégis csöndesen eltávolítanám a hadseregből, mint akármelyik más tiszteket, aki nem követi parancsomat. Azért nincs ma rajtam ezredem egyenruhája, mert ez eset következtében nem vagyok egy véleményen ezredemmel és mert ilyen fiatal emberek okozták nekem ezt a bosszúságot.

A beszéd végeztével a császár udvariasan köszönt és eltávozott. A Potsdamer Zeitung jelentése szerint a császár igen keményen beszélt a két hadnaggyal. Azt mondta nekik, hogy még zsebkendőre van szükségük.

Ilyesmí sem történt Berlinben Nagy Frigyes óta ...

Az ágyuk óriása. Az Északamerikai Egyesült-Államok hadügyminisztériuma most olyan óriási ágyúval kísérletez, amelyhez fogható nincs a világon. Valóságilag Amerika szertelenségeire valának az ágyuk-óriás méretei. Otven láb hosszú és száz tonna súlyú. A golyó tíz méter átmérőjű és száz kilogramm robbanó gelatint tartalmaz. Az ágyú öt kilométer távolságra víz s egyetlen lövés elég arra, hogy a legerősebb hadihajót elpusztítsa. Ezzel a szörnyeteggel folynak a kísérletek Savannah mellett. Az ágyuból süritett levegő hajtja ki a golyót.

A délafrikai szabadságharc. Onslow angol gyamatügyi államtitkár tegnap Creweben beszédet mondott, amelyben hangoztatta, hogy a dél-afrikai koncentrációs táboroknak a hadügyi kormányzatból a gyamatügyi minisztériumhoz való áttétele semmiféle egyenlenséget nem okozott. A kormány nem kimél költséget, hogy a táborok lehető legegészségesebbek legyenek. Bárkinék szabadságában van a kedvezőbb fekvésű partvidéki táborokba mennie. Egyébként a nagyobb táborokat megszüntetik és kisebbekkel pótolják, amelyekben 2000—3000 menekülő fér el. Sok menekülő azért jött a táborba, mert Kitchener biztosította őket, hogy nem fogják őket hazájukból elvinni, és azt a kérdést intézték hozzájuk, hogy akarnak-e a partvidékre menni.

Magáról a csatáról kevés hírt jött, a legtöbb a boerok nagybőszű készüldéséről szól. A londoni lapok azt jelentik Pretóriából, hogy De Wet Heilbronn mellett 2000 embert vont össze és majdnem bekerítve tartotta Wilson ezredet, akinek lövészei napokon át érintkezésben voltak De Wet csapataival. Remington ezredesnek erős éjjeli menetek után sikerült a szorongatott angol csapatokat kiszabadítania, mire azok némi veszteséggel visszatértek Heilbronnba.

Botha és Steyn Transvaal északkeleti részébe igyekeznek jutni. Az angol kormány már utasította Kitchent, hogy a koncentrációs táborokban levő boer asszonyokat már legközelebb telepítse át más helyekre.

Durbanból jelentik, hogy Lyón boer kommandója megadta magát az angoloknak. A köztársaságok kormánya még mindig nem mutat hajlandóságot a békekötésre.

Koerber és az osztrák alkotmány.

Budapest, december 10.

Az a bomba, melyet Koerber miniszterelnök tegnapi beszédével az osztrák parlament szerte-húzó pártjaiba belevetett, nem pattant ugyan szét s így sehol kárt nem tett, de ijesztlőnek elég hathatós volt. A tegnapi nagy megdöbbenés után, melyben máris eltörölve látták az osztrák alkotmányosságát, ma a bécsi parlamenti körökben már valamivel higgadtanban ítélték meg a helyzetet. A jobboldalon ma már úgy magyarázzák a miniszterelnök tegnapi beszédét, hogy csak megfélemlítés akart lenni, amelynek az volt a célja, hogy a Reichsrathban a tárgyalás gyorsabb tempóban haladjon. Az eredmény már mutatkozott is. A költségvetési provizóriummal már harmadik olvasásban is végzett a Reichsrath, aztán nyomban áttért a gazdasági szakképviselőkéről szóló törvényjavaslat tárgyalására. Minden jel arra vall, hogy március végéig el fog készülni a Reichsrath a költségvetési törvényjavaslattal, azonban a kiegyezés és a kereskedelmi szerződések kilátásai nem éppen kecsesgatók.

Bécs, december 10.

Koerber tegnapi beszéde dominálta a helyzetet. A klubok a képviselőház mai ülése előtt behatárolt foglalkoztak ezzel a beszéddel. A német haladópart elhatározta, hogy a miniszterelnöknek utólagosan tett megnyugtató nyilatkozata ellenére a képviselőházban állást foglal a beszédben foglalt fenyegetés ellen. A párt abban állapodott meg, hogy a költségvetési provizórium tárgyalásán a pártnak még egy tagja fel fog szólalni s ki fogja fejteni a párt álláspontját. A csehek is elhatározták, hogy ki fogják fejteni álláspontjukat, de előbb megvárják, hogy mit fognak mondani a németek. Egyuttal kijelentették, hogy hajlandók a németekkel a kiegyezésről tárgyalni s amennyiben megigérik jogos kívánságaik és követeléseik teljesítését, a legnagyobb előzékenységet tanusítani.

Bécs, december 10.

Koerber miniszterelnök tegnapi nagy fel-tűnést keltett beszédének magyarázatát beavatott körökben a következőket beszélte: Bizonyos körökben már néhány év óta azon mesterkednek, hogy felfüggeszék az osztrák alkotmányt s behozzák az abszolút kormányzást. Ennek az áramlatnak legerősebb ellenzője mindenkor maga az uralkodó volt, akit felfogásában a magyar kormány híven támogatott, hivatkozva az 1867. XII. törvényekre, melynek értelmében Magyarország csak alkotmányos Ausztriával köthet kiegyezést. Ismeretes, hogy 1898 nyarán Balfour miniszterelnök Ischlen Thum ellen sikrá szált az osztrák alkotmány érdekében. Hogy Koerber most mégis az alkotmány felfüggesztésével fenyegetőzött, ezt kétségkívül csak az uralkodó beleegyezésével tehetné. A változás az uralkodó fölfogásában onnan van, mert küszöbön van a véderőtörvény ügye. A hadsereg kérdésében a király nem ismer tréját s mivel ezt a kérdést csak parlamentáris uton, vagy pedig abszolút kormányzással lehet megoldani, ha a parlament nem akar dolgozni, nem marad egyéb hátra, mint az alkotmány felfüggesztése. A híres 14. szakasz nem alkalmas a kérdés megoldására, mert e szakasz alapján nem lehet oly ügyet elintézni, mely az ország megterhelésével jár, a hadsereg létszámának fölemelése pedig meglehetősen belenyúl az állam, illetve a polgárok zsebébe.

A csehek örülnek ennek a fordulathoz, mert ők ad absurdum akarják vinni a centrális parlamentet és azt hiszik, hogy ebből nekik hasznuk lehet. Csakhogy az abszolút kormány Ausztriában nem lehet és nem is lesz más, mint német, amely nagyon meg fogja sanyargatni a cseheket.

Bécs, december 10.

A Národní Listi Koerber tegnapi beszédéről szóló vezércikkében kijelenti, hogy Koerber tegnapi nyilatkozata nagyon gyanus. Ugy látszik, igaz, mit a szkeptikusok gondolnak, kik azt tartják, hogy a miniszterelnök minden áron meg akar szabadulni a parlamenttől. A szegény parlament alázatos engedelmességgel megszavazta a költségvetési provizóriumot, most pedig, talán hogy még nagyobb áldozatokat csikarjanak ki tőle, az abszolutizmussal fenyegetik meg. A Hlas Naroda kijelenti, hogy a cseh nép edze van minden ellen, amivel Koerber fenyegetődik. A cseh nép már évtizedeken át megmutatta, hogy a mostani alkotmány alapján igyekezik hozzájárulni az állam fenntartásához, de ezt az alkotmányt mindig csak ideiglenesnek tekintette.

Bécs, december 10.

A képviselőház mai ülésére beérkezett irományok között van Steinernek egy interpellációja, amelyben azt kérdezi milyen intézkedéseket szándékozik tenni a kormány velre, hogy a tervezett páris-bécsi autómobil-verseny alkalmával ne veszélyeztessék a lakosság testi biztonságát. A ház folytatja a költségvetési provizórium második olvasását. Choë beszéde után a vitát berekesztik. Vezérszónokul a javaslat ellen Placek, mellette Drieduszycki képviselőt választották

meg. Utóbbi a wrescheni eseményekről is beszélt. Beszédében elismerte, hogy a lengyeleknek nincs joguk idegen állam, mint a német állam ügyeibe avatkozni, de kijelenti, hogy a lengyelek tüntetései nem is ez volt a célja, hanem, hogy szívük érzelmeit testvéreik iránt töltőszólkák és kiáltások fájalmunkat.

Koerber miniszterelnök azonnal válaszolt és kijelentette, hogy jogtalanságnak tartja egy másik állam belügyeibe avatkozni. Ebből az okból a tüntetések megakadályozására minden szigorú eszközt fel fog használni.

Placok vezérszónok (kontra) felsorolja a csehek panaszait a csehországi bírósági hivatalok tekintetében és igazságtalansággal vádolja a kormányt. — A miniszter — ugymond — a németektől való félelemben nem meri alkalmazni a törvényeket. A csehek a miniszterelnököt nem tartják alkalmas embernek arra, hogy a válságot és a kiegyezés kérdését megoldja és Ausztria érdekeit Magyarországgal szemben képviselje. Ez okból a csehek nem szavazzák meg neki a költségvetést.

Dzieduszycki, a másik vezérszónok, fölteszi, hogy a ház tovább akar élni. Ha majd a sürgős indítványok letűnnek a napirendről, hozzá kell fogadni, hogy a fontos kérdések a házban intéztessenek el. A lengyelekkel el kell halgatni és szakítani kell az obstrukció rendszerével, akkor azután a képviselők, senkitől meg nem félemlítve, teljesíteni fogják magasztos kötelességeiket.

Szóba hozza azután a wrescheni esetet és azt mondja: A lengyelek, akik oly gyakran halgattak, a nem-osztrák lengyelek ellen való eljárás láttára nem tudtak uralkodni érzelmeiken, amikor hallották, hogy a gyermekek még vallásotlatásban sem részesülnek anyanyelvükön, hogy az anyákat, akik ez ellen felázadtak, izgatás miatt bíróság elé állították, noha a rendőrségnek egyetlen egyszer sem volt oka, hogy őket szétóslásra felszólítsa, sőt egy asszonyt vasra is vertek. A lengyelek mindig sajnálják, ha a lakosság valamely idegen állam diplomáciai képviselője ellen ellenséges lépéseket tesz, de az izgatottság annál érthetőbb, mert ez a dolog kulturállamban történt. Szólv szükségét érzi annak, hogy erőlyesen védelmére keljen a lengyel népek a lázadás vádjá ellen, amelyet ellenségei ellene emelnek. Azután azt mondja: Az ausztriai lengyelek csak Ausztria javát tartják szem előtt, amely az egyetlen birodalom, ahol az egyenjogúságot a nemzetiségek alapörvényének ismerik el. Közül van már az a nap, mikor az embernek undorral fognak elfordulni attól a látványtól, hogy egyik nemzetiség üldözi a másikat. Kéri a házat, hogy teljes komolysággal és azzal a tudattal dolgozzék, hogy nagy kötelességet kell teljesítenie, mert a birodalom határai között élő nemzetiségek békéjének bástyáját kell megteremtene. Minthogy az állam javára gondol és az igazságot alkotmányos uton akarja nyugodtan keresni, a költségvetési provizórium mellett fog szavazni. (Hosszantartó élénk helyeslés a lengyelek részéről. A szónokot üdvözlök.)

Kathrein lemond a zárószó jogáról, mire a ház a költségvetési provizóriumot általánosságban elfogadja.

Koerber miniszterelnök Dzieduszyckival szemben megjegyzi, hogy a kormány álláspontját az ismert galíciai események kérdésében, ugy hiszi, egész tárgyilagosan lejtette ki. Amint — ugymond — tőlünk teljes joggal rossz néven vennék, ha idegen kormány kritikáját tűrnék vagy éppen valamely idegen államnak beavatkozást engednék belügyeinkbe, éppen úgy, azt hiszem, más állam belügyeinek tárgyalását is ki kellene rekeszteni innen s azért a magam szempontjából vissza kell utasítanom bizonyos nyilatkozatokat, amelyek az előttem szólv beszédében egy idegen államra vonatkoztak. (Élénk helyeslés és taps. Ellentmondás.)

Az 1. §-nál Daszynski a miniszterelnökkel szemben megjegyzi, hogy vannak dolgok, amelyeknél a nemzetközi viszony által vont határt át kell lépni s amelyeknél nem csupán belügyek fognak szóban, hanem az emberség és a civilizáció kérdései. Kénytelenek vagyunk nemcsak a lengyel nép, hanem valamennyi nép és az emberség nevében tiltakozni a nem-osztrák lengyelekkel való bánásmód ellen. Tiszteljük és becsüljük a német nemzetet, amelynek Európa nagy kulturális műveket köszönhet, de éppen azért nem akarjuk, hogy e nagy nemzet nevével kicsinyes, barbár, kulturrelens tetteket takargassanak. Bizonyosak vagyunk benne, hogy a német nemzet legjobbjai egyetértének velünk ebben a dologban. A mostani parlamenti állapotok csak egy orvosolhatók, ha ezt az árnyékparlamentet valóóságos parlament váltaná fel az általános, egyenlő és közvetlen szavazatjog alapján.

Előnk berekeszti a vitát.

Klofac vezérszónok azt mondja, hogy a kormány téved, ha azt hiszi, hogy megmenetheti ezt a halódó parlamentet. A miniszterelnök nemcsak a

nyelvrendeleteket, hanem a nyelvi egyenjogúság utolsó maradvékát is eltávolította. Nem elég, hogy a csehek megtagadják a költségvetési provizóriumot, hanem a kormány minden kiméltelenségére hasonló kiméltelenséggel kell válaszolnunk.

A ház megszavazza az 1. §-t, a többi pedig vita nélkül elfogadja. Azután harmadik olvasásban is elfogadja a költségvetési provizóriumot és zajos helyeslés mellett megkezdi a mezőgazdasági szövetkezetekről szóló törvényjavaslat tárgyalását.

Lengyelek és németek.

Budapest, december 10.

Ma bő jelentések érkeztek arról, hogy miképpen fogják fel Berlinben és Poroszországban azokat a tüntetéseket, amelyek Lembergben és Bécsben a poroszok ellen történtek. A berlini nagynémet egyesület elnöksége határozatot fogadott el, mely szerint felszólítja Bülow kancellárt, hogy a lengyelországi és poroszországi poroszellenes agitációit úgy torolja meg, hogy a poroszországi lengyelek ellen még erősebb represszációkkal éjjen. A határozat szenvedélyes hangon kikel az osztrák kormány ellen, mint amely pártolja a németellenes agitációt. Ezzel szemben szükséges, hogy Németország szüntesse meg a lengyel alattvalók egyenjogúsítását, mozdítsa elő a lengyel bírtokoknak német keze jutását és korlátozza a lengyelek földbirtokszerzési jogát.

Ugy látszik, hogy a poroszországi lengyelek is megijedtek az osztrák lengyelek tüntetésének vehemenciájától. A poroszországi lengyelek attól tartanak, hogy ezek a tüntetések csak fokozni fogják az ő helyzetük súlyosságát.

Az a válasz, amelyet Koerber osztrák miniszterelnök a Reichsrathban a tüntetések dolgában adott, Berlinben általános meglepődést keltett. Most már kétségtelen, hogy a tüntetések Németország és Ausztria-Magyarország nemzetközi viszonyára semmiféle befolyással nincsenek, mint ez nevezetesen Bülow kancellárnak Radziwil herceg interpellációjára adott mai válaszából kitűnik, amelyben kijelentette, hogy Németország Ausztria-Magyarország közt fennálló viszony semmiképp sem alakult kedvezőtlenebbül.

Bülow a wrescheni eseményekről.

Berlin, december 10.

A birodalomgyűlés mai ülése azzal kezdődött, hogy gróf Bülow birodalmi kancellár készenek nyilatkozott nyomban válaszolni Radziwil hercegnek a wrescheni eseményekre vonatkozó interpellációjára.

Radziwil herceg megokolja interpellációját. Kijelenti, hogy az interpelláció oka pártjának az a kötelessége, hogy megóvja nemzeti méltóságát a lakosság ama köreinek, mely őket a birodalmi gyűlésbe küldte, mely méltóságát a wrescheni események megsértették. A dolog voltaképpen az egyik szövetségi állam illetékességének körébe tartozik. De ő it teszi szólv, mert a mozgalom messze a birodalom határain túl is hullámokat vetett. Ez nem sérti a német nemzet méltóságát és nevezetesen az annak e Házban tartozó tekinteteket. Legyen meggyőződve a birodalmi kancellár, hogy semmiféle agitatórius indító okok nem forognak felett. Szükséges-e a birodalom méltóságának és jóvoltának érdekében, hogy egy nemzeti kisebbséget, mely a birodalomhoz ragaszkodik, nemzeti sajtóságában oly módon, mint régóta tapasztalható, megtagadjanak és korlátozzanak avval a kifejezett végdóllal, hogy előbb vagy utóbb teljesen elnyomják? Azáltal, hogy a lengyel gyermekek előtt anyanyelvüket kisebbsértéknek tüntetik fel, bizonyos renitencia fejlődik bennük az iskola ellenében. A porosz iskolai politika legujabb gyümölcsei egyáltalában nem felelnek meg az előbbi porosz uralkodók hagyományainak a porosz alattvalóikkal való bánásmód tekintetében. Most minden megváltozott. Még a ház szentségét sem tisztelik. Az igazalom már távolabb áll a körökre is kiterjed. Nem volna-e lehetséges, hogy a birodalmi kancellár oly intézkedéseket rendeljen el, melyek a súlyosan felizagott lakosság békéjét előmozdítsák, mely lakosság izgatottságában hiszen minden szenvedélyesség mellett is magasabb erkölcsi tartalom van. Szólvk reméli, hogy a birodalmi kancellár válaszában szem előtt fogja tartani azt a mondást: Homo sum, nil humani a me alienum puto.

Gróf Bülow birodalmi kancellár azt mondja, hogy a wrescheni ügy tisztán porosz kérdés. Ha a porosz országgyűlésen szóba hozzák ezt a dolgot, akkor ő ott mint illetékes fórum előtt helyt fog állani. Ebben a Házban azonban nem mehet bele a wrescheni események tárgyalásába és lemond arról, hogy az interpelláló állításait helyreigazítsa. Mint birodalmi kancellárnak egyrészt kötelessége, hogy a birodalom és közegei alkotmányos jogait kifelé és befelé megvédje; másrésztől azonban kötelessége az is, hogy a birodalmi intézményeknek az egyes államok

alkotmányosan megszabott hatáskörébe való beavatkozását megakadályozza. Ugyanezt az álláspontot foglalná el, ha nem porosz, hanem bajor, württembergi, vagy anhalti országos ügyről volna szó. Amint a birodalomnak joga van a szövetségi tagjaitól a szövetséges államoknak a birodalommal szemben fennálló kötelességei lojalis teljesítését követelni, ugy viszont a szövetséges államoknak joguk van megkövetelni, hogy a birodalom respektálja az alkotmányban biztosított jogait. E jogok megcsorbitását — ugymond — nem fogom tűrni és erőlyesen tiltakoznom kell minden kísérlet ellen, amely a birodalom államszövetségi jellegén és a szövetséges fejedelmek jogain csorbát akar ejteni. (Helyeslés a jobboldalon.) Minthogy azonban az interpelláló ur a külfölddel való viszonyunkra is utalt, kijelentem még a következőket:

Arról, hogy a wrescheni események csorbát ejtettek volna a német birodalom tekintélyén, semmit sem tudok. (Élénk helyeslés jobbról.) Meglehet, hogy a galíciai és wrescheni kibágások szerzőinek — akiket az interpelláló ur, ugy látszik, mégis csak nagyon enyhén ítél meg — csakugyan az volt a szándékuk, hogy utcai zavargásokkal nyugtalanító momentumot vigyenek bele szomszédainkkal, Ausztria-Magyarországgal és Oroszországgal való viszonyunkba; de ha valaki aggódnék, hogy Ausztria-Magyarországgal vagy Oroszországgal való viszonyunk ez események következtében bármiképp is kedvezőtlenebbül alakult volna, az ilyen aggodalmakat teljesen eloszlatom. (Helyeslés jobbról.) Ugy az orosz, mint az osztrák-magyar kormány magatartása megelégtelt jogos várakozásainknak és nem volt okunk panaszra. Örülök neki, hogy rámutathatok arra, hogy az orosz császári kormány a varsói német császári konzulátus ellen e hó 4-én elküvetett kibágások ellen rögtön minden irányban kielégítő orvoslásról gondoskodott. Gróf Lambsdorff orosz császári külügyminiszter azonnal megkérte a pótvársói német nagykövetet, hogy a német kormánytól legmélyebb sajnálkozásait fejezze ki a fölöttébb sajnálni való esemény miatt. Gróf Lambsdorff egyuttal a nagykövetnek minden kétségét eloszlatva aziránt, hogy a német kormány teljes bizalommal lehet az orosz kormány iránt a tekintetben, hogy ünszántából rögtön meg fog tenni minden szükséges intézkedést. Ez már meg is történt, úgy hogy nem volt szükség további diplomáciai lépésekre az orosz kormányval szemben. Varsói fő kormányzója, a katonai és polgári hatóságok főnökei, köztük — különösen a diákok részvételére való tekintettel — a varsói tankerület gondnokja és a varsói műegyetem igazgatója hivatalos látogatást tettek a német főkonzulnál és az eseten való sajnálkozásuknak adtak kifejezést. Azonkívül az orosz kormány szigorú vizsgálatot és a bűnösök azonnali hatóság megbüntetését rendelte el. Az elpusztított konzuli címer helyett az orosz kormány rendelkezése újat készítettek és azt — valószínűleg ma — ünnepiesen föltették. Azt a szolidaritást, amely Poroszországot és Oroszországot több mint egy évszázad óta a fennálló szerződések és a mai státus quo alapján egymással összeköti, azokkal a törekvésekkel és tendenciákkal szemben, amelyek a történelem menetét vissza akarják fordítani és az 1772. előtti állapotot akarják visszaállítani, nem olyan könnyű dolog megingatni, mint némely emberek hiszik.

Épp úgy az osztrák-magyar kormány szövetséggestársi érzelmeinek megfelelően mindjárt a lembergi események után, november 29-én, intézkedéseket tett az ottani német konzulátus védelmére. Ezek az intézkedések azonban, sajnos, nem voltak elégségesek arra, hogy megakadályozzák azokat a tüntetéseket, amelyek tegnapelőtt egy lengyel költő szobrának leleplezése után a német konzulátus előtt ismétlődtek. Amint a novemberi tüntetés után a galíciai helytartó a lembergi német konzul előtt sajnálkozásait fejezte ki, a tegnapelőtti durva kibágások után az osztrák-magyar külügyminiszter is legmélyebb sajnálkozásait fejezte ki bécsi nagykövetünk előtt. Goluchowski gróf kijelentette, hogy a zavargókat a legszigorubbán megbüntetik és a hatóságokat felelősségre vonják, a további intézkedések megtétele végett pedig azonnal érintkezésbe lép az osztrák miniszterelnökkel.

Nem fejezhetem be azonban szavaimat, t. uraim, anélkül, hogy csodálkozásomnak ne adjak kifejezést azon, hogy az interpelláló ur csak egy pillanatig is föltehető, hogy belső ügyeink és viszonyaink külföldi megítélése által bármiképp is befolyásolhatjuk magunkat. (Élénk helyeslés jobbról.) Külföldi hangulatok, áramlatok és büntetések sem belső politikánk irányát, sem a birodalom vezető miniszterének magatartását nem befolyásolhatják. (Mozgás a jobboldalon.) Rám nézve más nem lehet irányadó, mint ennek az országnak államrezója és a németiség irányában való kötelességem. Ezt a kötelességemet teljesíteni fogom és azzal a veszedelemmel, azzal a komoly veszedelemmel szemben, amely nemzetiségünket meggyőződéseim szerint a lengyelek részéről

fenyegeti, meg fogom tenni, ami feladatod, hogy a német Keleten el ne gázoltassék. (Élénk helyeslés jobbról. Ellenmondás a lengyelek részéről.)

A kancellár beszéde után *Hompesch* (centrum-párti) az interpellációra adott válasz napirendre tűzését indítványozza, mialatt a kancellár, a miniszterek és a biztosok kimennek a teremből. A Ház megkezdi az interpelláció tárgyalását.

Többek felszólalása után *Lochebour* (szociáldemokrata) hangsúlyozza, hogy a gyermekkinzás az agrárius osztály uralmának kifolyása. A kancellár szépen stilizált beszédben eltolta a harcot és a hazafiai érzelmekre appellált, amint Chamberlain szokott nagy garral válaszolni a koncentrációs táborok miatt elene intézett támadásokra. A lengyel gyermekeknek német nyelven való tanítása kontármunka.

Erre a Ház elnapolja a tárgyalást. A holnapi ülés napirendjén a vámtarifa tárgyalása van.

Varsó, december 10.

A német főkonzulátus házán ma tették ki az új címert a német lobogó kitzése mellett és a főkonzulátus egész személyzetének jelenlétében. Oroszországot a városi elnök, a rendőri elnök és a külügyminisztérium szolgálatában álló *Viniamovszki* titkos tanácsos képviselte.

HIREK.

A vármegye ebédje.

Mi lesz most már az ősi vármegyéből? A zöld asztal mellől legföljebb egy-egy petíció hangzik föl idáig s a Mihály hajdu rezes kardjának esőrümpölését is csak Urnapján hallja az ember. Máskor nagy esőnd van, legföljebb a szolgabíró szorít ki egy-egy keserves jajszót a parasztból. Ilyenkor aztán minden ujság nekíront a régi vármegyének, az országgyűlésen nagy káromkodások hallszanak, elindul a vizsgálat azon a hosszú uton, amelyről hamarabb lehet visszatérni, mint a balálból. Utoljára esőnd lesz megint. A vármegye fölteszi a komótmicót, pipára gyujt és szundikál.

Azt mondják pedig, hogy ennek a szundító vármegyének nagy az ereje. Azt is mondják, hogy igazában nem is alszik, csak teteti magát s várja azt a nagy alkalmat, amikor egyszer megint föl kell kelni, fringáához kapni, tarsolyt kötni, táncoló paripára ülni, s aztán nekivágni a világnak s pozdorzájává zuzni valamennyien vannak olyanok, kik az alkotmányt bántani merészkednek.

Akárhogy van is, nagy csorba esett a vármegye ősi szokásain. Mert hogy zöld asztal nélkül meg tud lenni valahogy, az még megérthető. De hogy fehér asztal nélkül legyen meg, azt el nem hiszi senki. Hová lesz ezután a főispán kuktája? Mivel őli majd idejét a fől szolgáló hajdu? Hol ebédel majd a tekintetes ur, ha bejön a vármegye gyűlésére, ha nem a főispán asztalánál? Mi lesz az anekdotákból?

Mi lesz az országból, Európából, a világból? Hogy oldják meg már most a koleti kérdést?

Mert vége van a restaurációs lakomának. Kobozták el a vármegye jogát — nincs semmi baj. Tilták el minden jogától — nincs veszedelem. Küldjenek az élére németet, tartárt — lerázza a nyakáról. Megmutatta már egynehányszor. De szüntessék meg a tisztújítás utáni dárídót — vége lesz a vármegyének.

Hadadi báró *Wesselényi* Miklós főispán nagy rést ütött az ősi gyönyösűségeen most, hogy a következő levelet írta:

Alól is írott hadadi báró *Wesselényi* Miklós, Szilágyvármegye főispánja, ösmerve azon ősi szokást, mely szerint vármegyénk főispánjai a fontosabb törvényhatósági bizottság tagjait, a zöld asztal komoly teendőinek végeztelével — a jól végeztet közérdekű munka fáradságainak enyhítéséül fehér asztalnál kedélyes lakomán vendégelték meg, ezen ősi szokás által reám rótt anyagi kiadás elől kitérni egyáltalában nem akarva, de vármegyénk kedvezőtlen viszonyai figyelembevételével a kedélyes időtöltésnek a hasznos beruházást elébe helyezve, a folyó

1901. évben megejtendő általános vármegyei tisztújító közgyűlés lakomája megváltása címén Szilágyvármegye pénztárába vármegyei alapítványul visszavonhatatlanul 1200 koronát, azaz egyezerkettőszáz korona összeget tesztek le oly célból, hogy annak évenkénti kamata Szilágyvármegye törvényhatósági bizottsági közgyűlése által minden évben a tavaszi közgyűlésben egy, a szilágy-somlyai földmives-iskolában jó előmenetelt tenusító, Szilágyvármegyében született tanulóknak iteltessék és adassék ösztöndíjjal vallás és nemzetiességre való tekintet nélkül. Miről kiadtam ezen általam a jelenvolt tanuk előttemzése mellett sajátkezűleg aláírt alapítólevelem Zilahon, 1901. évi december hó 5-én. Báró *Wesselényi* Miklós. Előttünk: *Kaizler* György, *Kovács* István.

A tisztújító ebéd költsége jótékony célra, sőt közművelődési célra! Miesoda csodálatos jelenség ez. Mit fognak szólni ehhez azok, akik biznak még a vármegye erejében? Hát azok ugyan mit fognak szólni, akik már nem bizakodnak?

Akik nem bizakodnak, azt fogják mondani:

— Ime! Tessék! A vármegye már öreg. Mulatni sem akar. Elfáradt a vigadásban s beléállt a köszvény az inába, győtri az unalom, megeszmőrölt, mert megvénhedt. Nincs mit várunk tőle. A hajdu vesse le a tarsolyát, adja el az ócska vasasnak puskáját, kardját, csákójába öntsön tintát, s ha tud, csapjon föl irnoknak, sarkantuját adja oda a gyerekeknek, hadd játszszanak vele. Nincs márrá szükség sem komoly időben, sem pedig paradás napon. Vége a régi jó világnak.

Akik pedig még mindig bizakodnak a vármegyében, azok így fognak beszélni:

— Lám, fölébredt a vármegye. Csak szundított egyet, mert elfáradt a nyolcszáz esztendő munkában. Valami szellő belesusogott a fülebe a modern kor kötelesegeiről, megértette szépen ezt is, amint megértett nyolcszáz esztendő óta mindent, szellősusogást, könyörgő szót, hangos kiáltást, trombiták recsegését, kardok villanását, ágyuk dübörgését. Eppen ezt a mi korunkat ne értette volna meg? Ezt a kicsinyes, beteges, nyavalyás korszakot, melynél százszor különbet teremtett ő maga? Nem kell féltetni azt. Nem lesz ugyan restaurációs ebéd, ami nagy baj, de lesz helyette a szilágy-somlyai földmives-iskolában egyetlen tanuló, aki észreveszi majd a vármegyét s elhiszi, hogy nagy dolog lehet az, ha a haza földjét jól és okosan műveli az ember, ha a vármegye még a nagy ebédéről is lemond érte.

G—A.

Budapest, december 10.

— BUDAPESTI NAPLÓ. November 30-án új előfizetés nyílt a Budapesti Naplóra. Kérjük azokat a tisztelt olvasóinkat, akiknek az előfizetése ezen a napon lejárt, méltóztatassanak a megújításról idejekorán gondoskodni, hogy a lapot akadálytalanul küldhessük tovább.

— Gróf *Apponyi* Párisban. Párisból jelentik, hogy gróf *Apponyi* Albert tiszteletére *Estournelles de Constant* képviselő nagy ebédet adott, amelyre igen sok képviselő volt hivatalos. Ott volt a többi közt a francia kamara elnöke, *Paul Deschanel*, akivel gróf *Apponyi* sokat beszélgetett.

— Vilma királynő. Hágából táviratozzák, hogy Vilma királynő szombaton át fog költözni a looi kastélyból Hágába. A városban nagy tüntetésekre készülnek *Henrik* herceg ellen, mert noha hivatalosan már sokszor megcáfolták a királynő és férje viszályáról szóló híreszteléseket, a lakosság mégis hitelt ad azoknak. Udvari körökben beszélik, hogy *Henrik* herceg Mecklenburgból Hollandia indiai birtokaira fog utazni s több hetet fog a tengeren tölteni.

— Negyvenéves jubileum. A Dunagőzhajózási Társaság obudai hajógyára tisztviselőinek köre abból az alkalomból, hogy *Fallenbüch* János, az obudai hajógyár hajó-szerkesztője negyvenedik szolgálati évét betöltötte, az obudai *Korona*-vendéglő nagytermében társas vacsorával egybekötött ünnepélyt rendez melyre a Dunagőzhajózási Társaság összes tisztviselői hivatalosak.

— Erzsébet főhercegnő bucsuja. Erzsébet főhercegnő, akinek nem sokára lesz az esküvője, tegnap délután odahagyta Laxenburgot, hogy, mint minden esztendőben ilyenkor, a Burgba költözzék. Ezuttal azonban nyilván hosszabb időre távozik arról a helyről, ahol 1883-ban látta meg a napvilágot. A bucsuzás körülményesebb is volt, mint máskor. Nagyszámú udvari hivatalnok gyűlt egybe harmadik órára a „kék udvar” előcsarnokában s a főhercegnő kevéssel három óra előtt jelent meg főudvarmesterével, gróf *Bellegarde*-dal, udvarhölgyével, *Pálffy* grófnővel és gróf *Bellegarde* szolgálattelve kamarással. A polgármester beszédet mondott és bokrétát nyújtott át. A daloskörülk bucsudat énekeltek, mire a főhercegnő fogatába szállott s utközben bucsut intett a sorfalat álló iskolásgyermekeknek és urhölgyeknek.

— Falk Miksa kolozsvári diszduktorsága. Falk Miksát ötven éves doktori jubileuma alkalmából a kolozsvári egyetem tanácsa is diszduktorsággal tüntette ki. A budapesti tudományegyetem Falkot nemrég a filozófia tiszteletbeli doktorává avatta. A kolozsvári diszduktorság most az államtudományok terén adja meg neki a jubiláris diplomát az uralkodó engedelmével, amely ma jelent meg királyi kézirat alakjában a hivatalos lapban.

— A Nobel-díj. A norvég storthing mai ünnepi ülésén a Nobel-bizottság elnöke közölte, hogy a Nobel-békedíjat 1901-re *Dunant* *Henrik* svájci orvosnak és *Passy* *Frédéric* párisi tanárnak ítélték oda 104.000 frankos egyenlő részekben.

Stockholmból táviratozzák: Ma este a trónörökös és a királyi család jelenlétében szétosztották az egyenkint 28.000 frankos Nobel-díjakat, melyek a tudomány és irodalom céljaira alapítottak. Díjakat kaptak: orvostudományért *Behring* (Halle), vegyészettért *Vankhoff* (Berlin), fizikáért *Röntgen* (München), irodalomért *Sully-Prudhomme* (Páris). Az utóbbi kivételével, akinek díját a francia követnek adták át, a kitüntetett tudósok mind jelen voltak a díjkiosztásnál.

— Afér a parlamentben. A képviselőházban ma a munkanélküliek kérvényének tárgyalása kapcsán heves üsszeszóalkozás támadt *Csávolszky* Lajos és *Ivánka* Oszkár között. *Csávolszky* azt mondotta ugyanis, hogy nálunk a munkánség nem ismeri a maga óriási hatalmát, mert csak zugolódik, morog, de ezzel beéri. Erre *Ivánka* Oszkár ezeket kiáltotta *Csávolszky* felé: — Igen, mikor rosszhiszeműleg igazgatják őket. Mindenféle svindlerok idejönnek, igazatnak és félrevezetik a népet!

A nagy lármában *Csávolszky* tovább beszélt de ismét kihallatszott *Ivánka* Oszkár hangja:

— Ismerjük az ilyen embereket!

Majd azt kiáltotta:

— Visszaélés az alkotmányos dolgokkal!

Ivánka utolsó szava pedig ez volt:

— Onnek sok bűne van!

A heves jelenet után szünet következett, mely alatt *Csávolszky* Lajos megbizta *Kubik* Bélát és dr. *Krasznay* Ferencet, hogy nevében provokálják *Ivánka* Oszkár, aki a maga részéről *Szemere* Miklóst és gróf *Andrássy* Tivadart bizta meg képviselével. A két fél segédei még az ülés alatt tárgyaltak és a gyorsírói jegyzetkekből megállapították a sértést; *Ivánka* segédei kardpárbajt kívántak, de a sértett fél első sorban irányadó kivánságára pisztolypárbajban állapodtak meg.

— A jövő évi hadgyakorlatok. A király jelenlétében végbemenő hadgyakorlatokat a jövő évben *Hollis* és *Zlin* közölte tartják, a magyar határ közelében. Ezen a hadgyakorlaton, amely kisebbszerű hadseregmanőver lesz, a következő csapatok vesznek részt: a második hadtest, amely 3 gyaloghadosztályból, egy lovashadosztályból és egy tüzérdandárból áll; az ötödik hadtest, mely két gyaloghadosztályból, egy lovashadosztályból és egy tüzérdandárból áll. Továbbá a első hadtestből néhány csapatrészt és megfelelő Landwehr-csapatok. A gyakorlat, mint az évek óta szokás, teljes hadi felszereléssel megy végbe. Ezenkívül az *isztériai partokon* nagyobb partraszállási gyakorlat lesz, ahol a hadsereg és a haditengerészet csapatai együtt fognak működni. A szárazföldi haderőből a III. hadtest (Grác) egyes csapatai vesznek részt ezen a gyakorlaton, azonkívül a zarái katonai parancsnokság csapatai. A haditengerészet részéről pedig a következő hajók: *Monarch*, *Wien*, *Budapest*, *Panther*, *Magnet* és a következő torpedóhajók: *Viper*, *Cobra*, *Planet*, *Boa*, *Elster*, *Rube*, *Kukuk* s a 27., 28. és 29. számokból álló hajóraj. Ezeket a nyár elején a *Kaiser Franz Joseph*, *Leopard* és *Tiger* hajókból s a hozzájuk való torpedó-sajkákból álló raj egészíti ki.

— Új hollandi követ Bécsben. Vilma hollandi királynő madridi követét, *De Weedet*, a bécsi udvarhoz nevezte ki hollandi követé.

— A kassai egyetem. Kassáról telegrafálják, hogy *Péchy* főispán és dr. *Takács* Menyhért prélatus vezetésével tiztagu küldöttség indult el ma onnan a fővárosba, hogy a közoktatásügyi miniszternél tisztelegjen a kassai egyetem érdekében. A küldöttséget *Beóthy* Ákos vezeti a miniszter elé.

— **Közbiztonság ur nyilatkozata.** Tudósítónk ma folkereste Közbiztonság Manó urat, hogy a lámpás probléma ügyben fölvilágosítást kérjen tőle. Közbiztonság ur szíves előzetekességel felelt a hozzá intézett kérdésekre.

— Tud-e uraságod valamit a lámpás problémáról?

— Kérdése meglep. A lámpás problémát nem ismerem s semmi közöm sincs hozzá.

— On téved. Önnek igen sok köze van e problémához. Azt állítják, hogy a főváros üzletein levő lámpásokon az ön óhajta szerint nem szabad fölírtnak lenni.

— Kik állítják ezt? kérdezte Közbiztonság ur szíjján.

— A hatóság és a rendőrség.

— A rendőrség. Oh! Hát nem tudja ön, hogy a rendőrség mindent az én nevében csinál? Az én nevemben gyámokodik a villamos kocsik utazói fölött, az én nevemben üldözi sikerrel Keeskeméthyt, az én nevemben erősíteti meg az épülő házak állványait, az én nevemben hinteti be homokkal a sikos utcát s az én nevemben csinál kiskoru embereket a főváros felöltött lakosságából. Minden erőmből tiltakozom az ellen, hogy nekem valami közöm volna a boltok lámpáihoz. Miattam bemazolhatják, azért senki lábát még ki nem törte.

Ezek után természetesen, hogy a rendőrség szigorúan végrehajtotta a lámpás rendeletet. Hiába járongtak a kereskedők, hiába szaladtak fülhöz-fához, hogy estefelé nem ismernek rá a boltjukra a vevők, ha a lámpáikra nem írhatják föl a címüket. Mítsem használt. A rendőrség a mély meggyőződés hangján csak ennyit felelt:

— Kérem. A közbiztonság.

Végre is a belügyminisztérium elé került a dolog. Ott azután kiderült, hogy a lámpásoknak csakugyan nincs közük a közbiztonsághoz, sőt egyenesen érdeke a közönségnek, hogy a sötétben ne keresgélje a cipeket. A miniszter a szabályzat sürgős módosítását követeli.

— **Nemzetközi diákkongresszus Budapest.** A nemzetközi diákkongresszust, amelynek állandó intéző-bizottsága Párisban székel, a jövő esztendőben Budapesten tartják meg. A budapesti főiskolai ifjúság nagy előkészületeket tesz a vendégek fogadására s a kongresszus, valamint a vendéglátás részleteit közelebb állapítja meg.

— **Párhajozó újságírók.** Kolozsvárott ma reggel Hédeváry Lehel az Újság szerkesztője és Sas Barnabás, a Színházi Újság szerkesztője közt karpárba volt, mely Sas harcoképtelenségével végződött.

— **A mezőgazdasági muzeum.** Az új mezőgazdasági muzeum előjaira tudvalegőleg újra felépítik az ezredéves kiállítás történelmi csoportját, most már tartós anyagból. A megállapított munkaprogram szerint az építkezést 1903-ban kellett volna megkezdeni, de Darányi Ignác földművelésügyi miniszter intézkedett, hogy az épületrészlet góthikus része már 1902-ben felépíttessék. Az egy millió korona költséggel tervezett építkezés kiírása a miniszter intézkedése folytán már megtörtént.

— **Adomány.** Tassról Kohn Mór ur 3 koronát küldött be hozzánk a teljes-bolt javára. Ez összeg egy gyermekeladás jövedelme, amelyet Reisz Juliska, Friedmann Böske, Wurmser Ida és Kohn Böske rendeztek.

— **Az osztályorsjáték ellen.** A bécsi köznevelési tanács mai ülésén felolvasták az alsó-ausztriai pénzügyigazgatóság rendeletét, amelyben éles hangon kel ki a magyar osztályorsjátéknak Ausztriában ügött visszatélése ellen. Kifejti a rendelet az üzemeltető módját és figyelmezteti a városi tanácsot, hogy a budapesti társaság osztályorsjátékkal árasztja el egész Ausztriát, továbbá utasítja a hatóságokat, hogy a legerélyesebben akadályozzák meg ezeket a visszaéléseket.

Luiger hosszasan ismertette a magyar osztályorsjátékok és figyelmeztetett arra, hogy az nem állami intézmény. (Felkiáltások: Magyar zsidók!)

— Ha már mindenáron el akarják veszíteni az osztrákok a pénzüket, akkor vigyék az osztrák lottóba.

— **Felruházott gyermekek.** Szép ünnepség volt e hó 8-án dr. Heideberg Tivadar vegyeszeti gyárában. Kétszáz munkásgyereket látott el ezen a napon félruhával dr. Heideberg Tivadar úrnó, akinek jótékonyasága közismertes. A gyermekeket a felruházás után fényes uzsonnával látta el a nemesszívú úrnó.

— **Ismeretlen öngyilkos.** Tegnap este a Móz-dony-utca 1. szám alatt lévő üres telken egy ismeretlen férfi holttestére akadtak. Mellette revolver hevert, amelyből két golyó ki volt löve. A rendőrség megállapította, hogy az illető öngyilkos lett. Találtak nála egy levelet is, amelyben a következőket írja:

— *As életben nem ismert senki, ezután se ismerjen!*

Az ismeretlen holttestet, amelynek személyazonosságát nem tudták megállapítani, a törvényszéki orvostani intézet bonctermbé vitték.

— **Megszüntetett vesztegár.** A magyar kir. államvasutak igazgatóságától kapott értesítés szerint a Konstantinápolyból érkező utasokra nézve elrendelt öt napi vesztegárt Heibetschewo állomáson e hó 10-ével megszüntették és orvosi vizsgálattal pótolták.

— **Szabott ár és alku.** Fölkérettünk a következő levél közlésére: Mélyen tisztelt szerkesztő ur! Tóth Béla ur a Pesti Hírlap tegnapi számában olyan cikket írt, amely a budapesti kereskedő-világra nézve sértő és káros. Feltesztük Tóth Béla úrról, hogy cikke nem rosszakaratnak, hanem csupán a helytelen információknak következménye és meg vagyunk róla győződve, hogy ő, aki különben az igazságnak mindenkor törhetetlen előharcosa, szívesen fogja venni, ha őt és cikkével szemben a nagyközönséget a dolgok tényleges állásáról felvilágosítjuk. Igaz, hogy voltak és vannak, fájdalom, még ma is, üzletek, amelyek a szolid kereskedelmet nem ismerik, de a tisztelt cikkirő, úgy látszik, megelégedezik arról, hogy vannak viszont kereskedők, akik a vevőben nem „ellenfelet”, hanem kamatozó tőkét látnak s akik céljuknak azt tűzték ki, hogy a budapesti üzleti életet szolid bázisra fektessék és európai színvonalra emeljük. Tóth Béla ur maga írja cikkében, hogy Svábjában még a legutolsó paraszt sem enged egy fityinget is abból az árból, amelyet árujairól megszabott és ime, amidőn a budapesti kereskedők egy tekintélyes része nagy áldozatokat hoz, hogy a már égetően szükségessé vált „szabott ár”-reformot üzleteiben meghonosíthassa, a cikk írója olyan utasításokat ad a vásárló közönségnek, hogy a szabott ár és az ezt hirdető táblák ellen legjobb orvosság a makacs és kitartó alku. Hogy az ilyen utasítások nem szolgálnak a szolid kereskedelem érdekeit és emellett igazságtalanok, az kétségtelen. Tóth Béla ur nem gondol arra, hogy az üzletek nagy részében, ahol a szabott ár táblája lóg, a tábla csakugyan nem a közönség megtévesztésére szolgál és hogy vannak üzletek, ahol alkudni nemcsak hogy nem kell, de haszton is. Reméljük, hogy a tisztelt szerkesztő ur jogos felszólalásunknak helyet fog adni és maradunk, szívességgel előre is köszönve, kész hívei: Ungár Lipót s. k., Holczer Simon s. k., Weisz Gyula s. k., Berényi és Frankl s. k.

— **Zene az örültek házában.** Régi görög mesékbl ősmertes, hogy Orpheus csudás énekevel lecsillapította a tenger viharát, megmozgatta a köveket és megszelídítette a fenevadakat. A híres hang első két esodája maradjon meg mitikus esodának, de azt már tudományosan is akceptálnunk kell, hogy a fenevadakat megszelídítette az ének. Az állatoknak is van idegrendszerük, bizonyára finom, talán még finomabb, hajlékonyabb, mint a miénk, s csak a tudatlanság ütközhetik meg azon, hogy éppen úgy hat érzéseikre a külső befolyás, akárcsak a teremtés ugynevezett urára. A zene melankolikussá, szentimentálisá tesz, duhaj kedvre ingerel, ábrándozásba kerget, — szóval erősen hat idegzetünkre. Az orvosi világ felfogva ennek nagy hatását, kísérletezni kezdett a zenével idegbeteg embereken s a francia Laborde a párisi orvosi akadémián kísérletei eredményéről minap számolt be. Közösen dolgozott Moreau idegorvossal, ki az örültek házában van alkalmazva. Előbb teljes zenekarral és korusokkal tett kísérletet, de a zenei „tus”, ahogy Moreau kísérletét nevezte, rossz eredménnyel járt, amennyiben még ingerültebb tette a betegeket. Lehet, hogy a tömeg, az erős hangszerelés okozta ezt a hatást s éppen ezért az orvosok a hegedűhöz, vagy fuvolához folyamodtak, még pedig úgy, hogy a paciens a hangszert nem látta, csak a hangot hallotta. A hatás meglepő volt. A beteg elcsendesedett, kezessé vált s mire a dal véget ért, még kérte is, hogy ismételjék meg. Ime egy új gyógymód. Teljesen modern, de szó van róla már régi görög mesékben is.

— **A megszűkött nagykereskedő.** Straszburger Ármán, a turkevei földbírtokos és bérlőre vonatkozólag — aki tudvalegőleg megszűkött — idézés jelent meg a hivatalos lapban. Ez az idézés a következő:

Idézés.

Sp. III. 1156. A miskolci kir. járásbíróóság közhírré teszi, hogy dr. Tóth Dániel miskolci lakos, mint Szathmáry K. Józsefné gondnoka felperesnek, Straszburger Ármán turkevei lakos alperes elleni haszonbéri szerződés fölbonthatás iránti keresetének sommás tárgyalására 1901. évi december hó 18. napjának délelőtt 10 órája ezen bíróságnál kitűzetett és ismeretlen tartózkodású Straszburger Ármán alperes részére dr. Zubriczky Dénes miskolci ügyvéd ügygondnokul kirendeltett.

Felhívatik ennélőgva ismeretlen tartózkodású alperes, hogy ügyének célszerű védelme iránt a részére kirendelt ügygondnokot kellően utasítsa, vagy a tárgyalásra személyesen, avagy más megbízott által megjelenjen, mert különben mind ezek elmulasztásának következményeit magának tulajdonítsa. — Kelt Miskolcson, 1901. évi december hó 8. napján. A miskolci kir. járásbíróóság.

Ezzel az ügyfél van újszerűségben a turkevei takarékpénztár határozata, amelyről tudósítónk ezt jelenti *Turkevekről*: A turkevei takarékpénztár igazgatóválasztmányának határozata szerint az igazgatóság és az igazgatóválasztmány tagjai saját vagyonukból egyéniileg jótállást vállaltak az intézet alapítójének az alapító teljes egészben leendő biztosításáért, ha az intézetet anyagi veszteség érné.

— **A napfény sulya.** Szaklapok azt az érdekes hírt közlik, hogy egy orosz tudósnak sikerült kísérletileg kimutatni a napfény sulyát. Ez a tudós Lebedeff Péter, a moszkvai egyetem fizikatanára, aki kísérletei révén nagyjából megbecsülte a napfénynek a földre gyakorolt összes nyomását, amely, mint minden nyomás, sulyban fejezhető ki. A napfény sulyáról szóló hipotézissel az elméleti fizika már régóta foglalkozott egyébként s több tudós végezt is erre vonatkozólag experimentumokat, de kellő eredményre nem jutottak. Így az 1879-ben meghalt angol tudós, James Clerk Maxwell az elektromosságról és magnetizmusról írt értekezésében már jelezte a fénynek Lebedeff által kimutatott tulajdonságát. Bartoli olasz fizikus 1883-ban már úgy tudja, hogy a napfény a teljesen fekete felület négyzetméterére 0,4, a tükröző felület négyzetméterére pedig 0,8 milligrammnyi nyomást gyakorol. Ezt a nyomást voltaképpen az éterhullámok okozzák, amelyek akár a meleggel, akár a fényvel, vagy elektromossággal velejárnak. Sok kísérlet történt, hogy ezt a rendkívül finom nyomást megmérjék. Sir William Crookes, az ismert angol fizikus a radiométer (sugármérő) segítségével látszólagosan már célhoz jutott, de a kérdéses nyomás az ő méréséi nyomán százezerszeresen multa felül a várt eredményt, s ezt a nagy eltérést nem tudta a tudós fizikus eltüntetni. Lebedeff azon buzgólkodott, hogy a Crookes kísérletein mutatkozó zavaró behatásokat kiküszöbölje és így sikerült neki hosszas számítás és buvárkodás után fölfedezéséhez jutni. A londoni Electrician a dologról így emlékezik meg: „Az éternek, vagyis az egész világot betöltő és mindent átszűrő anyagnak létezése ismeretes. A fölfedezett éternyomás fontossága a technika számára nagyon jelentékeny lehet, de föltételekre még sem alkalmaságában, ellenben a tudományra nézve határozott következtetések vonhatók le belőle. Különösen a csillagászatra vonatkozó nézetek változnak és bővülnek majd. Ha biztosnak vehetjük most már, hogy a nap-sugarak a földre háromszázezer tonányi, vagy hatmillió mázsányi nyomást gyakorolnak, ami eddig ismeretlen adat volt, akkor ennek a figyelembevétele a csillagászati számításoknál nem maradhat befolyás nélkül. A nap-sugaraknak ez a nyomása esetleg elég lehet arra, hogy a föld meg legyen óva attól, hogy a napba essék, amit pedig sokfelől jósoltak már. Ilyen módon tárgyalják a szaklapok a fölfedezést, amelynek fontossága és érdekessége elég nagy ahhoz, hogy legközelebb még többet halljunk felőle.

— **Halálhíradás.** Debreczenből telegrafálják, hogy dr. Király Ferenc, a kereskedelmi kamara titkára, ma reggel tüdőgyulladásban meghalt. A boldogult a mult országgyűlésen Debreczen II. kerületét képviselte. Az országgyűlésen és minden körben sok szimpátiát keltett maga iránt.

— **A Keeskeméthy-ügy.** A székesfővárosi tanács a Keeskeméthy-féle félmillió sikkasztás ügyéből kifolyólag lefoglalta a felelősséggel tartozó tisztviselőket fizetését, úgy, hogy azok december elsejétől fogva csak rendes fizetésük egyharmadát kapják meg. A saját hibájukon kívül bamba jutott tisztviselők folyamodtak a tanácshoz, hogy legalább fizetésük kétharmadát utaják ki, mert télviz idején, a jelenlegi nehéz viszonyok közt egyharmad fizetésükből nem tudnak megélni. A tanács elutasította a kérelmezőket azzal, hogy nem érzi magát indítatva arra, hogy a kerést a közgyűlés elé terjeszse. Az elutasított tisztviselők most a közgyűléshez telegeznek, a törvényhatósági bizottság méltányosságára apellálva, hogy kérésüket kedvezően intézze el.

— **Jótekonyság a Telefon Hírmondóban.** Dr. Gaál Jenőné, Gorove Árpádné és dr. Nemeshegyi Béláné úrnók védnöksége alatt folyó évi december hó 9-én a Telefon Hírmondóban rendezett jótekonysági hangverseny alkalmából az ingyen kenyér és ingyen tej javára befolyt eddig: Dr. Nemeshegyi Béláné 50 K., Horváth Boriska, Mariska és Zolti 6 K., Iványfi Sándor 2 K., Neugebauer Juliska gyűjtése 7 K. 60 l., Méry István és Géza 10 K. Összesen 75 K. 60 flúr. Fogadják a nemesszívú emberbarátok ez uton is a rendezőség hálás köszönetét.

— **Nagy szerencsétlenség a Rajnán.** Bingenből vasárnap három technikus a Rajnán csolnokon kirándulásra indult Ritter kereskedővel. A társaság Geisenheimba evezett és délután hat óraker visszafelé csolnakázott. Közben nagy vihar kerekedett, a könnyű sajka felborult és mind a négyen a vízbe fulltak. Ritter kereskedő holttestét ma fogták ki, a három technikus még nem sikerült kihalászni.

— **Életuntak.** Dragner Anna husz esztendő eselédényen tegnap este az Aradi- és Sziv-utók sarkán a jobb tülébe lőtt. A golyó az agyvelejéig barolt. A mentők haldokolva vitték a Rókusba. — *Rékák* Teréz 42 éves ápolónő Soroksári-utca 33 szám alatti lakásán mérget ivott, amitől rövid szenvedés után meghalt. Holttestét a törvényszéki orvostani intézetbe vitték. — *Luifer* János 23 éves áccsagéd a Peterdi-utca 34. számú lakásán öngyilkossá akart lenni. A revolver azonban idő előtt elcsúsz s a golyó a baltenyérrel turta keresztül. Erre teljesen elment a kedve az öngyilkosságtól és segítségért kiabált. A mentők be-

kötötték a sebéit és a lakásán hagyták. — *Máslaszky Ferenc* 47 éves gyári munkás ma este a Garam-utca 27-ik szám alatt lévő lakásán revolverrel jobb halántékán lőtte magát s azonnal meghalt. Öngyilkosságának okát nem tudják.

— **Gyilkosság.** Szentéről táviratozzák, hogy *Fábián Tóth* Jánost ma a tanfolyán meggyilkolva találták. A feje fejszével volt széthasítva. A gyilkos *Fekete Nagy* János, egy 19 éves suhanc, aki tettét bosszúból követte el. A csendőrség már elfogta.

— **Elfogott kabátlovajok.** Alig mulik el nap mostanában, hogy egy-két kabátlopás ne történjék a fővárosban. A rendőrség most letartóztatta a bandát, mely erre a célra szövetkezett. A gyakori kabátlopásokat *Herceg* Károly 16 éves, *Traube* József 15 éves, *Friedmann* Dezső 13 éves és *Wiesenberg* Frigyes 13 éves csavargók követték el. A saját bevallásuk szerint mintegy 60 kabátot loptak, amelyeket elzálogoltak. A lopásra rendszeresen ketten jártak és az ügyvédi irodákat szemelték ki működési helyül. Amíg az egyik a cselédet foglalkoztatta, vagy a házigazdával beszélte, a másik elemelte a fogsákokról a kabátot. *Herceget* és *Traubert* az ügyészségnek adták át, *Friedmann* és *Wiesenberg*et javítóintézetbe küldték.

— **Cigányzene a Telefon Hírmondóban.** A Telefon Hírmondó ma este előzetlenek szórakoztatására cigányzenét fog közvetíteni. E cigányzenét az Elite és az Emke kávéházból közvetíti a Telefon Hírmondó, hol is, az előbbiben *Zöldy* Marci játszik saját bandájával, míg az utóbbiban *Rácz* Gyula hangversenyez. A zene-közvetítés közben azonban a Hírmondó 8 óra 15 perckor a külföldi térszázalartól olvasztatja fel, míg fél 10—10 óráig az est folyamán érkezett legújabb hírek felolvasása van napirenden.

(x) **A Zoltán-féle csukamájolaj** iz és szagtalan s tápereje igen nagy. Ara 2 korona. Zoltán gyógyszerárban, Budapest, Szabadság-tér.

(x) **Hölgyeim!** Legmodernebb és legkedveltebb szépfőzős az egész világon elterjedt Margit krémje. Tejszín ártalmatlan zsírmentes arckenőcs. Meglepő, csodás hatású. Készítő Földes K. gyógyszerész Aradon. Kapható a gyógyszerárakban.

(x) **Elegáns, divatos szalonruhák** készülnek *Tereczky és Littenberg* írfűszabó-cégnél Budapest, Városház-utca 12.

(x) **Kérjünk mindenütt F. M. K. E.** vagy **E. K. E.** gyűjtőt.

Mezei Ernő ünneplése.

Budapest, december 10.

A magyar napisajtó munkásainak háziünnep volt ma egyesületük nagytermében. Egyszerű külsőségek közt, de meleg és gyengéd szívűk bensőségével *Mezei* Ernőt ünneplték, abból az alkalomból, hogy ezt a kiváló publicisztát, ezt az önzetlen, tántoríthatatlan elhűségű politikust immár 30 év óta mondhatják büszkeségüknek. *Mezei* Ernő e harminc esztendő alatt mindig a függetlenségi zászló térfoglalásáért küzdött, de mai szép jubileumán az iránta kifejezett mély tiszteletben egyesültek a sajtó összes munkásai és lelkesen tapsoltak neki, amikor a hozzáintézett üdvözlő beszédekre egy szónoki mesterműben oly gyönyörű képből mutatta be a magyar újságírók hivatását. A függetlenségi eszmék élestoplú harcosa teljesen háttérbe vonult és mi láttuk tiszteletreméltó alakját annak az újságírónak, akit harminc év után is a hivatása iránt érzett lángoló lelkesedés vezet pályáján, párosulva azzal az önzetlenséggel és tiszta jellemmel, amely becsülésre készíti nemcsak kollégáit, de a közélet munkásai közül mindenkit. Az újságírók tanítója, lánglelkű vezére szólalt meg benne, hirdető nemesen és büszkén a magyar sajtó érdemeit, mintha kartársainak munkásságára akarná hinteni azt a fényt, amely az ő publicisztikai működéséből kiárad.

De *Mezei* Ernő hiába hártja el magát az ünnepléstől. A magyar sajtó munkásai mindenkor rajongó tisztelettel tekintettek az ő nemes alakjára és velük együtt a magyar közvélemény is tudja, mily megbecsülhetlen értéket, kincset képvisel *Mezei* Ernő tolla a magyarság szolgálatában. A közönség jókívánságai sem maradtak el tehát a mai napon, amikor az újságírók fennhangon hirdetik, hogy *Mezei* Ernő az övék.

Megható ünnepség folyt le ma délután a *Buda-pesti Újságírók Egyesületében*. Harminc esztendeje már, hogy *Mezei* Ernő a hírlapíródalom terén mint publicista működik, s a függetlenségi eszmék szolgálatában törhetlen elhűséggel, becsülettel meggyőződéssel harcol a sajtóban. A jubileumi ünnepség a maga egyszerű közvetlenségében megható, családias jellegű volt. Az egyesület helyiségében számosan gyűltek egybe *Mezei* tiszteletli és kartársai. Ott voltak: *Kossuth* Ferenc, *Vézi* József, *Barta* Ödön, *Bakonyi* Samu, *Vásznai* Vilmos, *Kovács* Gyula, *Reich* Aladár, *Mezőssy* Béla, *Neményi* Ambrus, *Benedek* János, *Szöts* Pál, *Pap* Zoltán országgyűlési képviselők, továbbá *Herman* Ottó, *Aczárdy* Ignác, *Dienes* Márton *Deutsch* Antal, dr. *Fekete* Ignác, *Singer* Zsigmond, *Szatmári* Mór, *Szolovay* Kornél, *Kiss* József, *Endrődy* Sándor, *Lipcey* Ádám, *Gel-*

léri Mór, *Márkus* Miksa, *Hevesi* József, *Cziklay* Lajos, *Márkus* József, *Schwarz* Ármán, *Köbor* Tamás, *Mezei* Sándor, *Lyka* Károly, dr. *Soltész* Adolf, dr. *Szalai* Mihály, *Kabos* Ede, *Seres* László, *Timár* Szaniszló, *Bleicher* Miksa, dr. *Schüller* Henrik és még számosan. Négy órakor küldöttésg ment az ünnepléért, akit megjelenésekor lelkes éljenzéssel fogadtak.

(Vézi József üdvözlöte.)

Vézi József, az Újságírók Egyesületének elnöke a következő beszéddel üdvözölte a jubilánst:

Kedves barátunk! Nem azért kértünk ide pályatársaid körébe, hogy tőled ünnepeljünk, hanem azért, mert szeretünk és tisztelünk, mert újságírói pályádnak egy nevezetes fordulóján lelki szükségét éreztük annak, hogy bajtársaid egyeteme előtt tolmácsoljuk neked nagybecsülésünket és szeretetünket. (Élénk éljenzés.) Kedves barátom, a nagybecsülés, mely bennünk irántad él, szől a pályatársnak, a szeretet, melyet irántad érzünk, szől az embernek. Mint pályatárs és újságíró, mintképpünk voltál és vagy arra, hogy miképpen kell nemesis hivatásunkat gyakorolnunk. (Zajos éljenzés.) A te újságírói pályatársod nekünk egy nagy lecke, amelyből okulást, gyönyörűséget és épület merítünk. (Éljenzés.) Elveidnek szilárdaságával, meggyőződéseknek erejével soha, nem lankadó idealizmusodnak lendületével, s mindenekfelett nemesis egyszerűséggel és ragyogó igénytelenséggel példaképpünkül szolgál az arra, hogy az eszmék birodalmában miképpen kell az újságíróknak ernyedetlenül dolgoznia. (Hosszantartó, zajos éljenzés.) Újságírói munkálkodásod kivirta számra az egész magyar közönség nagyra-becsülését is. Bennünk pedig, szűkebb pályatársaid körében, kik nemcsak írásaidat ismerjük, hanem tőled is és ismervél, szeretünk, bennünk ez a nagybecsülés számszorta fokozódik a szeretettel. Kivirtad mindnyájunk szeretetét, mert nemcsak írásaidal, hanem bajtársaid iránt érzett szolidaritásod révén is becses szolgálatot tettél életed egész folyamán át ehűnknek. (Zajos helyeslés és éljenzés.) Sohasem tagadtad meg a közönséget attól a hadtól, mely az eszmék világában él, a tiszta érzések forrásából táplálkozik és a nemzeti ideálók zászlaját fennen lobogtatja. A közönség nagybecsülését mi nem tolmácsoljuk előtled, mert az a fluidum, mely az olvasóközönségből kiárad s amelynek megérzésére minden újságíróban van egy hatodik érzék, az a fluidum már régóta kifejezte neked a közönség elismerését. Mi azért jöttünk össze, hogy az eszmék nagy harcában bajtársaid, a szellemi munkában munkatársaid szeretetét, ragaszkodását, igaz szívvel tolmácsoljuk neked. Az újságírók egyesülete im érebe vésvé nyújtja át neked a szeretet, a nagybecsülés és a ragaszkodás zálogát ezt az ezüst táblát és kér, hogy őrizd meg kedves emlékül. (Hosszantartó zajos éljenzés és taps.)

(A főtitkár beszéde.)

Most *Szatmári* Mór, az Újságírók Egyesületének főtitkára átadta *Mezei* Ernőnek a díszes ezüst lapot s így szólott az ünnepléshez:

Kedves barátunk! Én csak egy hivatalos formáságot végezek és nagyon örülök, hogy annak az állásnak révén, amelyet itt betöltök, nekem jutott ez a szerep. Jól tudod, hogy abban a gárdában, amelynek te is tagja vagy, én talán legközelebb állok hozzád. Hisz több mint husz esztendeje veled együtt egy műhelyben dolgozom. Egyazon lapnak hasábján szörjök szét eszméinket és gondolatainkat. Ha körülnézsz, láthatod, hogy itt a sajtónak egy oly képviselője áll előtled, amelyben együtt van az egész magyar sajtó párt- és felekezeti-különbség nélkül, s én tudom, mert ismerlek, hogy ez a momentum ebben az ünneplésben nagy hatással van rád. Az Újságíró-Egyesület választmányá elhatározta, hogy publicisztikai működésed 30 éves jubileuma alkalmából üdvözölni fog, s az 30 év szülő jegezőkbenvel átadja neked. Ime, átújtom. Hiszem, hogy becses lesz előtled, mert hozzájutódik kartársaidnak és barátaidnak igaz, jóságos szeretete. (Élénk éljenzés.)

Sokáig tartott az éljenzés, s csak akkor esündefedett el, amikor *Mezei* Ernő beszédebe fogott. Így felelt az üdvözlésekre:

(*Mezei* Ernő válasza.)

Tisztelt Uraim! Kedves kartársaim! Nehéz volna önmagamnak számat adnom azokról az érzelmekről, amelyek az én különben viharezett keblemet átjárják. Csak mellékesen akarom említeni, hogy igazán nem tartom magam elég érdemesnek arra a kitüntetésre, és hogy jobban szerettem volna, ha nálammal érdemesebb pályatárs irányában én önökkel együtt fejezhettem volna ki ezt a jubiláris hódolatot. De erre nem kívánok nyomtatékot tekinteni, mert az utóbbi napokban annyit olvastam az én szerénygémről, hogy ha ezt hangsúlyoznám, az már a szerényésg tüntetésének látszanék. (Tetszés és éljenzés.)

Herman Ottó: Ez *Mezei* Ernő! (Derütség.) *Mezei* Ernő: Talán nem fogja önököt meglepni, ha itt is bevalom, hogy ez a jubiláris megisztetés sok érzelmembe ütközött. A fiatal lord Byron *Childe* Herold megjelenté után azt írta, hogy egy reggelre kelve híres embernek érezte magát. Ha olyan magamtalja emberről egy szép reggelen kitűnik, és világára is kűrtök, hogy ez már 30 év óta vesztegeti a bölcseséget, hát az ilyen jubiláris hírességre kelve, az embernek szinte kedve volna mindjárt le is feküdni. (Élénk derütség.)

Én, tisztelt uraim, azt hittem, hogy úgy is mint hírlapíró és úgy is mint magánember olyan uton haladok, amely mindenható inkább vezet el, csak jubiláris megtiszteltetéshez nem. A hírlapírói hivatásnak

mindig harcias oldalát néztem és becsültem. Jó és hü katonának lenni, jó leggyverrel rendelkezni, az ellenséget mindig szemmel kíséreni, a puskaport mindig szárazon tartani, az én szememben ez a publicista legfőbb erénye. (Élénk tetszés és éljenzés.) Megborzadnék már a pusztá gondolatától is, ha ezt a megtiszteltetést most úgy kellene vennem s olyan jelentőséget kellene annak tulajdonítanom, hogy ime, a leszerelés stádiumába jutottam. De érzékenységek, esodálkozás és meglepetés, mindez végül csak arra tanított s arról győzött meg engem, hogy ennél nagyobb becsét tulajdonítsak annak a kartársi jóindulatnak és baráti szeretetnek, amelynek te, tisztelt ölnök barátom, oly ékes kifejezést adtál az imént. Én számontartom azt, hogy a hírlapírók között, e kritikus népség között igazán nagy dolog az általános elismerés. Mi tőlünk kitelik, hogy egyszerű-mászor hamis hírt kűrtötünk a világba, de egymás irányában hü ünneplétesnek ill nincsen tanyája. (Zajos éljenzés. Tetszés.)

Én, aki hajlamonnal, elveimnél fogva, és már fizikai okból is, tehát külső és belső okok miatt személyi összekötöketek nem igen ápoltam, érzem és én hirdethetem leginkább azt, hogy ez a jubiláris megemlékezés, ha testületi formája van is, nem szűkebbi testületi szellem kifolyása. Mi hírlapírók a nagy nyilvánosság előtt ellenkező vélemények és ellenkező érdekek szolgálatában állunk; mi kűzöttünk a testületi öszszetartozás nem lehet olyan, mint a nyárspolgár-érdekek kedélyes öszszegyőzködése, és nem olyan, mint a hatalomra törő klükkek pajtaszkodása. (Élénk tetszés és helyeslés.) Tanuságot kell tennem arról, hogy a mi barátságunk és szeretetünk magasabb erkölcsi forrásból fakad. Mert a mi hivatásunk olyan, hogy valamennyien együttérzünk. Ez a modern élet, a maga tarka benyomásával, káprázatosan változatos eseményeivel, az új eszméknek folytonos ostromával megzajtja és álmosa azokat az érzéseket, amelyek a társadalmi közösség alapul. Különösen áll ez a mi hazánkban, ahol a régi szétomló tradíciók küzdenek a demokrácia követeléseivel és nemzeti kérdések támadják meg a nemzeti egységet.

Nos, uraim, barátaim, mi büszkén mondhatjuk, hogy mi hírlapírók közvetítjük ezt az örökkön özőn, hulló és áramló, hömpölygő áradatot és hirdetjük a mi öszszefoglaló eszméinket, a nagy, egységes érzelmeiket, amelyek a magyar nemzeti öntudat épségét megövják. (Zajos éljenzés és taps.) Mi vagyunk az a tüzes kohó, amelyben minden idegen áramlat és új elemet a forró nemzeti öntudatba beolvasztunk. (Élénk tetszés.) Ehhez a mi munkánkhöz képest mindaz, amit a hatóságok és iskolák teljesítenek, még az is csak gépies munka. A mi eredményünk, hogy a magyarság szaporodása nem csak statisztikai szám, hanem igazi lélekszaporodás. (Élénk tetszés.) Mi tesszük azt, hogy a nemzeti öntudat nemcsak gondolat, hanem érzés is; nemcsak rendszer, hanem bus és vér. És mindez a lobogó költészet, hoves lelkesedés, hősies emlékezet, amit mi a magyarság nevében öszszefoglalunk, mindnyájunk közös munkája: liberálisoké, klerikalísoké, függetlenségié, 67-eseké. Szolgáljuk e célt nemcsak viaskodásaink kűzött, hanem szolgáljuk éppen viaskodásunkkal. (Hosszantartó éljenzés és taps.)

Ahogy a görög hitrege mondja, a nagy özőnviz után *Deukalion* és *Pyrrha* követek dobáltak és azokból támadtak az emberek, mi is követek hajjálunk, de azok is arra valók, hogy magyar emberek, igaz magyar hazafiak támadjanak nyomukban. (Zajos éljenzés, tetszés és taps.)

Igy értelmezem a mi testületi öszszetartásunk lelkét s ez tesz engem különösen büszkévé ma, amikor noleins-volens íly kitüntetés hűsév lettem. Igazi meghatottsággal fogadom el az emléktárgyat; némi melankoliává tölt el a gondolat, hogy ezt napestig kűrmölő szegény pályatársaim fillérekből gyűjtötték össze. Sohasem éreztem azt a kísértést, hogy léteznék olyan millió, amelyért érdemes volna az írői függetlenséget, a meggyőződés szabadságát föloldozni. De most, tartok tőle, hogy pályatársaim fillérei megvesztegető hatással lesznek rám. (Élénk derütség és tetszés.) Mikor arról a gyűjtésről hallottam, azt hittem, hogy majd sok-sok évi kamatok kamataiból fog öszszegyni az az öszszeg, amelyből ötvenéves jubileumomra majd átadhaják az emléktárgyat. Nem tudom, micsoda ördögös ezermesterség lehetett *Szatmári* barátomban, hogy oly rövid idő alatt sikerült ez neki. Arról meggyőződétem, hogy ő irányomban tudja gyakorolni a szelid erőszakot, de csak most látom, hogy e nagy tehetségét másfél is ki tudja fejteni. (Élénk derütség.) Ugy fogadom el az emléktárgyat, mint az ezüst panofálos lovag a középkori mondában, aki pajzsával, sisakával, vértével, amely a napfényben ragyogott, a hitetlen szaracénokat elvakította. Ha a jövő küzdelmeibe fogok belevegyni, ez lesz pajzsom, sisakom, vértém, mely hirdesse a magyar hírlapíródalom nemzeti hitét, büszkeségét, meggyőződségét, becsületét, tisztességét. (Hosszantartó, zajos éljenzés és tetszés.) Ez nem a multambau fog világítani, nem arra a 30 éves pályára, amelynek emlékére adva van. Nekem nem kell pályámon semmi hátrárok. Olyan akarok lenni holnap, amilyen voltam tegnap. (Élénk éljenzés.) De bele fog világítani ez az ezüst tábla a jövő küzdelmeibe, és mindenkor fel fogja bennem kelteni a halának, a meleg emlékezésnek érzését, pályatársaimnak arra a megbecsülhetetlen jóakarata és a forró szeretete, amely oly nagy mértékben és oly váratlanul ént engem. Es most, uraim, hiszen mi hírlapírók vagyunk, akiknek minden esemény csak egy perc eseménye, akik mindig sietünk napirendre térni, mi azt, ami szívünkben él, nem visszük a nyilvánosság elé, keblünk mélyén tartjuk meg. Még egyszerű kijeztem megható köszönetemet önök irányában, akik nekem ezt az örömet szerezték, és most igazán térjünk napirendre. (Hosszantartó, lelkes éljenzés.)

Az egybegyűlt újságírók erre tömegesen siettek.

Mezei Ernőből, hogy kezet szorítsanak vele és ezzel az egyszerűségben is telejethetően ünneppé vegyet ért.

Az átnyújtott emléktárgy gyönyörű kivitelű emléklap, drágakövekkel ékesített aranykeretben. A lapra a következő jegyzőkönyvi kivonat van belevésve:

Kivonat a *Budapesti Újságírók Egyesülete* választmányának 1901. évi október hó 31-ik napján tartott üléséről felvett jegyzőkönyvből:

„Szatmári Mór főtitkár előbeviszta, hogy Mezei Ernő, a magyar újságírói kar nagyérdemű tagja 30 esztendő előtt kezdte meg publicisztikai működését, indítványozza, hogy az egyesület Mezei Ernőt jubileuma alkalmából üdvözölje.

A választmány egyhangúlag elfogadja az indítványt, kimondja, hogy Mezei Ernő 30 éves jubileumát nagy újságírói ünneppnek tekinti, Mezei Ernőt kartársi meleg szeretettel üdvözli, határozatról pedig öt jegyzőkönyvi kivonatként ünneppé ígérve leendő átadás mellett értesíti. Vészi József elnök, Szatmári Mór főtitkár.“

A Kisfaludy-szálloda.

A büntető judikaturának élénk forgalmu szállodája van az Alkotmány-utcában. Értjük azt az inkább nagy, mint tágas hotel, hová a pasasérokat biztos fedezet alatt szállítják. Biztos fedezet alatt rendőrbiztosokat értünk.

A szálloda nem elsőrangú, komfortja sok tekintetben hiányos, az üzletmenet mindazonáltal ijesztően élénk. Utóbbi időben valóságos tolongás észlelhető. Sokkal többen jönnek, mint távoznak.

Az érkezőket *sold omnibus* hozza. A bakon a kocsis mellett, mint az uri fogatokon, egyenruhás huszár ül, ki a Koháry-utcai kapunál leugrik a bakról s jelenti a *maitre d'Hôtel*nek, hogy vendégek érkeztek a Zrinyi-utcából.

Amaitre d'Hôtel gyorsan intézkedik. Itt nem varakoztatják a vendégeket, mint némely vidéki szállodákban. Pinóerek különös egyenruhában és oldallegyverrel fürgén ugranak ki a kapunyíláson és sorfalat állanak a gyalogjárón. A vendégek kilépnek az omnibuszból s az eleven sorfal között belépnek a szállodába. Senki sem alkalmatlanodik nekik udvarias hajlongásokkal. Itt általában nem tapasztaljuk azt az utálatos borraival-hajhászatot, mely a szállodai életet csaknem tühretelenné teszi.

Bent a vendégeket kissé kelletlen formásgokkal terhelik. Oszdi hagyományok. Bántó indiskrécióval tudakozódnak a passasérok történetét multja felől, minden jelentéktelen adatot pontosan bejegyeznek a törzskönyvbe s bár sokan élénken tiltakoznak, meg is türosztük őket. Akárhányan itt fürdőnek először életükben.

A régi vendégek, kik ismétlenül tüntetik ki látogatásukkal a szállodát, az anónimítás révén előnyben részesülnek. Külön szobát kapnak. A szobát valami buta kuriális tájszóval *szárknak* nevezi a szolgáltató személyzet.

Nagy gondot fordítanak a higiénia követeléseire. Ehhez képest minden új vendégnek a ruháit dezinficiálják. A vendégek ezalatt igénytelen házipongyolát viselnek, mely daraból készült és igen kényelmes, csaknem angol szabásu.

Az élelmezés olcsó és kielégítő. A lunch tizenegy órakor van. De Kisfaludy-szállodának különös antipatiája van a füstölt rajnai lazac iránt. Ez az étel a legtrikább esetekben szerepel az assiettek között. A babszélék sürűben.

Ismételjük, a szálloda nem elsőrangú, a butorok nagy eltérést mutatnak a barok-stilustól, a szőnyeget gyékények sem helyettesítik, de a kiszolgálás pontos és előzékeny. Nincs rá eset, hogy a vendégeknek többször kelljen csöngetni a szobaleány után. Sőt, ha jól tudjuk, nincs is csöngettyű és szobaleány.

A női vendégeket teljesen elkülönített lakosztályokba helyezik el. Ez merő udvariasságból történik. Meg akarják őket óvni az aszaltbetyárok tolokodásai elől. Még a férjet is elkülönítik a feleségtől, mi kissé tulhajtott prudéria szállodában. De hiába, Kisfaludy ur nagyon vigyáz az etikai momentumokra. A lilium jegyében akarja a hotelt vezetni. Különös ambíció egy szállodástól.

A vendégek átlagos értelmi nivója nagy emelkedést mutat az utolsó időkben. Eddig ugyanis főleg a munkásosztály volt képviselve, mostanában tulajdonon a kereskedelmi világ keresi fel a Kisfaludy-szállodát. Nyugtalan vérű, lázas tekintetű kiskereskedők, kik az apró debaele alkalmával valamit megmenteni akartak a romokból. Nagyon mohón takarították félre a romokat, s ezenkőben megsebesültek. Belelűtköztek vaamelyes apró kriminalitásba, maguk sem tudják, hogy miképp. Sőt a legtöbb teljesen ártatlannak érzi magát, hiszen csak romokat takarított, a saját összeomlott vagyonának a romjait. És a szálloda főpátronusa, az ügyészség, csalást, csalárd bukást és más effajta kollektív dolgokat emleget.

Igen, a dolog úgy áll, hogy a gazdasági válság, melyet annyiszor emlegetünk, itt ebben a szállodában készül az utolsó likvidációra. Az ügyészség tulajdonon kívánosi a gazdasági válság benső eszenáriumára. Mindenáron tudni akarja, hogy viselkedtek némelyek a kritikus időkben, melyekről annyi veszőrcikk szólt. De azért biznak. Elvégre egy válság nem tart örökké. Az övök sem. A boldogtalanok nem tudják, hogy minden paragrafus, a polgári éppugy, mint a büntető, a hitelezők számára lett feltalálva.

A Kisfaludy-szálló vendégeinek, fájdalom, csak egy paragrafusuk van: a 92-ik. Ez, ha nem is segít, de enyhít. Fegyház helyett börtön, börtön helyett fogház, s fogház helyett pénzbüntetés minden remény-sége azoknak, kik ebbe a hotelbe jöttek tüdlini.

Szegény pasasérok! Mit használ nektek a szállodás minden szeretetreméltósága, ha a 92-ik paragrafus nem lesz mellettek. Akól tartunk, hogy az esetben nagyon szomorú emlékekkel fogtok távozni a különben barátságos, nyájas és aránylag igen olcsó szállóból.

A derék szállodás pedig, akit a kriminális viharok megedzettek, nyugodtan lapozza az újságokat, s ha olvassa, hogy egy-egy iparág válságba keveredett, hogy ez vagy az fizetésképtelen lett, nyugodtan mormolja:

— Ezek mind az én pasasérjaim ...

Luolán.

A tigriksöröm.

Hol szökött tigris miatt Feltűnő nagy a láz, Esztergom vármegyében, Poroszkált két vadász, Nemrég történt az eset, Sőt éppen a minap, Hogy enyhe fényét ontá A bágadt téli nap.

A süppedő avarban Csak ment és mendegélt A két vadász, s egymásnak Sok, sok mindent regélt. S hogy egy tisztához értet, Mely télen fűtelen, Egyik a földre nézett, S megállott hirtelen.

Eddig vidám aráról Elszállott a derű, S komoly pofával mondá: „Ez mégis nagyszerű!“ Ilyesmi mellett szóltan Ah, hányszor mentek el ... De most aggodva szólott: „Ez nagyon érdekel!“

A társa, olyan hangon, Mely önézetet sért, Mély megvetéssel szóla: „Csak nem állsz meg ezért?“ A másik ajkán ámdé Látszik vadász-öröm, S piruló arccal modja: „Te, ez tigriksöröm!“

„Igaz biz!“ — mond a másik, És nagy tanácskozás Kezdődik. Szól az egyik: „A medve körme más.“ A másik szól: „Nem ózó.“ Az egyik: „Macska tán?“ „A szarvas nem körmön jár, Sőt mondhatnám: patán.“

„Nem körme özne, nyúlnek, Nem róka, nem menyét!“ Papírral hozzányúlának S tovább foly a beszéd. Hogy mely állattól való, Kísűtni nem tudák, Majd telkiált az egyik: „Hát süsse ki Serák!“

S a száraz körmöt szépen Papírba göngyölük, Pestre küldik Seráknak, S szépen megkérlelik; Mondjon véleményét róla, Mely állattól való, Irja meg, ha őz tigris, Ha topertyán, ha ló.

A furcsa körmöt Pesten Ah, éri ritka kegy, Aktát csatolnak hozzá, S a miniszterhe' megy.

Minisztertől vegyészhez, Vegyészről újra fel, Szegény vándorló köröm Nyugalmat sohse lel,

Miniszter visszaküldi Mellette vélemény: „Nem tigris. Mert ahhoz Kicsit nagyon kemény.“ S ezalatt Esztergomban Vadászok futnak-lótnak, Eljettét körme miatt Egy szegény drótostótnak.

A két vadász aráról Eltűnik az öröm, Nem lesz tigris-vadászat, Hisz drótostótköröm! Szemükből elszáll melán Az utolsó remény, S szólnak: „Tudhattuk volna, A tóte, mint a tigris, A dróttól oly kemény ...“

A Budapesti Napló Naptára.

Pazar pompával kiállított, gazdag tartalmu naptárt küld karácsonyi ajándéku a *Budapesti Napló* minden előfizetőjének. Egy csekély részlete ez a mi hálánknak azért a páratlan szeretetért és ragaszkodásért, amelylyel a *Budapesti Napló* közönsége a mi munkáságunkat kíséri.

A Budapesti Napló Naptára

gyakorlati értékű és egyuttal szórakoztató, amelynek előkelő tartalmát a *Budapesti Napló* belső dolgozótársain kívül más neves írók és költők gazdagították. A gazdag belletrisztikai rész után az év krónikája van írásban és képben. Ennyit árulunk elegyelőre a közönségünk számára tartogatott meglepetésből.

A Budapesti Napló Naptára

karácsony hetében mindenütt ott lesz már, ahol a *Budapesti Napló* naponkinti vendég. Kiadóhivatalunk két hét mulva már megkezdí a Naptár szétküldését. Hiszszük, hogy közönségünk éppen olyan szeretettel fogadja ajándékunkat, mint amilyen szeretettel mi elkészítettük és amilyen örömmel mi ünnepi asztalára teszszük.

A Budapesti Napló Naptára

nem kerül könyváruis forgalomba, kiadóhivatalunk azonban megküldi azoknak is, akik most lépnek előfizetőink sorába.

FŐVÁROS.

(*) Az új műegyetem építése. A székesfőváros közgyűlésén történt interpelláció alapján, Halmos János polgármester feliratot intézett a vallás- és közoktatásügyi miniszterhez az iránt, hogy az új műegyetem építését kezdesse meg a tavasszal. A polgármester a kérelmet azzal okolja meg, hogy ez az építkezés nagyon szükséges a főváros hanyatló iparának az emelésére, de különösen azért is, hogy a munka nélkül levő munkások egy része foglalkoztatást kapjon. A kormány különben is még az 1901. évre tervezte az új műegyetem felépítését. Kéri a polgármester a minisztert, hogy ha az építkezés a tavasszal nem volna megkezdhető, legalább hirdesse ki a munkák vállalatba adása iránt a pályázatot, hogy így ismerve az iparosok ennek az eredményét, az előmunkálatokat megtehessek anyagbeszerzés és munkások lőllogadása után. Ilyen módon sok ember már most juthatna keresethez.

SZÍNHÁZ, ZENE.

A Zeneakadémia kvartett-estje. Második nyilvános hangversenyét a kamara-zenének szentelte az Országos Magyar Zeneakadémia. Popper Dávid és Herzfeld Viktor növendékei Beethoven f-moll vonós-negyeseit, Volkmann b-moll zongora-hármasát és Mendelssohn es-dúr vonós-negyeseit adták elő. A növendékek játéka ma este is tanúságot tett az Országos Zeneakadémia előkelő színvonaláról, a tanítás kitünő módszeréről. Elvezet volt hallgatni mind a három darabot, különösen Volkmann remek szerzeményét klasszikusan világos szerkezetével és bájos dallamosságával. A zongora-részt ebben a számban Fodor Ernő játszotta. Szendy Árpádnak ez a legjobb növendéke — aki beteg mesterét több hónapon át nagy szorgalommal helyettesítette az Akadémián — sok finomsággal és virtuóz-készséggel végezte feladatát. Az est többi szereplője: Sabathiel Rezső, Anisz Aladár, Kőszegi Sándor, Kerpely Jenő és Son Henrik, szintén megérdemelte a közönség tapsait. Szépen összesimuló, biztos játékokban megvolt a kellő komolyság és lendület.

Az Uránia-Színház. (Bemutató előadás.) Az *Uránia-Színházban* ma este volt a bemutatója *Szabó Lajos* színdarabja *A hadsereg* című művének, melyhez *Pachó István*, a honvédezenekar karmestere írta a kísérő zenét. *A hadsereg* három szakaszból áll: az első rész a csapatképzésről, a második a tisztképzésről szól, a harmadik pedig bemutat egy valóságos háborút.

Az I. szakasz lendületes bevezetéssel kezdődik. Az első kép a magyar honvédség löparancsuokát ábrázolja. A darab maga a sorozásnak kezdődik. Az első mozgóránykép már az ujonok gyakorlatát mutatja. Érdekes a katonatisztek *Jeu de barreja*, amelyen három lovastiszt egy szalagért küzd. Gyors egymásutánban peregnék le előttünk a katona napi joglalkozásai és a kaszárnyától reggeltől estig. Majd hasonló genrékben vonul fel előttünk az egész katona-élet a nagy hadgyakorlatok befejezéséig. A szöveget mindig tárcáiról könnyedség és a katonaiéletet való rokonszenves rajongás jellemzi.

A második felvonás a tisztképzésről szól. Legnagyobb részt a Ludovika-Akadémiának van szentelve. Sok képen látjuk az emlékezőes millenniumi katonai ünnepeket, amelyek a király jelenlétében folytak le. Ugyancsak emlékezőes a most folyó év tavaszán a király jelenlétében végbement akadémiai zászlószentelés, amiről az *Uránianak* két mozgóképe van. Végre növendékeink eskütele, melynek mozgóképén *Fejérváry* miniszter és a többi katonai előkelőségek sorra felismerhetők.

A harmadik felvonás a háború izgalmainak van szentelve s egy esetleges orosz támadó háborút mutat be. Galitában központositja a haderőt: egy millió embert, amit 1800 vonat, mindenik 85 kocsiból álló, három nap alatt visz el az északi határra. A mozgósítás izgalmas képe sikerült. A felvonulás teljes illúziót kelt. A vezérkar előttünk tanácskozik. A százfélé órjárt előttünk cirkát. A stábot az *Uránia* vásznan vágatnak. A csata előttünk kezdődik. A sebesültek oly élethiven vannak festve és a szöveg annyi rokonszempet ébreszt, hogy szinte megkönnyezük a háború tragédiáit. Győzünk azonban és a jeles katona-író a kiöntött hontérvől kivirágztatja a magyar haza diadóját. A darab lényegesen sikerült. Bizonyos, hogy hosszú ideig lesz az *Uránia* műsorán.

A Nemzeti Színház új tagja. Már adtunk hírt róla, hogy *Déli Emma*, a *Vigszínház* volt kiváló művésznője, a *Nemzeti Színház* kötelékébe lép. A művésznő, mint értesülünk, már alá is írta szerződését, mely 1902. július 1-jétől fogva a *Nemzeti Színház*-hoz köti.

Művészet és Tisztviselőtelepen. A Tisztviselőtelepen érdekes művészet lesz szombaton, december 14-én. Közreműködnek: *Nikó Lina*, *Bosnyákné Lenkey Hedvig*, *Margó Zelma*, *Kalmár Piroška*, *Kápolnay Irén*, *Arday Ida*, *Hellai Jenő*, *Fekete József*, *Kovács Mihály* és *Bihary Akos*. Az érdekes művészes-est íránt nagyon érdeklődik a Tisztviselőtelep közönsége s bizonyára szép összeget fog juttatni a jótékony célra. A belpóti díj 2 korona.

A Népszínház bemutatója. A *Népszínház*-ban holnapután, csütörtökön lesz bemutató-előadása a *Karácsony* című látványos színműnek, melyet hazai szerző *irt Dickens Karácsonyi éneke* nyomán. Az öt képből álló cselekményben rendkívül sok szereplő fordul elő. A több szerepeket játszzák:

Vidor, Szirmai, Raskó, Szerdahelyi, Bojár Teruska, Badó Nelli, Tollagi, Ujvári, Kovács, Krecsányi Sarolta, Siposné, Kápolnai Irén, Harmath Ilona, Vidorné, Nagy Margit.

A darab főpróbáját szerdán délelőtt tartják meg a sajtó meghívott képviselői jelenlétében.

Hegyi Aranka második fellépése. A *Népszínház*-ban holnap, szerdán, lép fel hosszas betegsége után másodszer *Hegyi Aranka* a *Katalin* című szerepében. Germain hadnagyot *Kéry Klára* játszza, kinek szintén kijutott része a tegnapi óvásokból. A holnap előadás lesz a nagyszerű eredeti operett harmincadik előadása.

Magyar Színház. A *Magyar Színház*-ban ma este a *Florodóra* című angol operettben *Bolgár Nelly*, a színház tehetséges ifjú művésznője játszotta *Dolores*

szerepét. A nem könnyű feladattal sikeresen birkózott meg s a közönség rokonszenves tapsokkal kísérte az ifjú művésznő debütjét.

A Vigszínház eredeti darabja. A *Vigszínház* igazgatósága új eredeti boházatot fogadott el *Guthi Soma* és *Rákosi Viktortól*. A darab, melynek címe *A két Bodollai*, nemsokára már színre is kerül.

Felolvasás a Nemzeti Zeneiskolában. *Weber* Károly zeneirő és szaktanár első felolvasását e hónap 15-én, vasárnap délelőtt 11 órakor tartja meg a *Nemzeti Zeneiskola* termében. Tárnya: *A műbetelem, vonatkozásban közművelődésre és a nemzeti egyéniségre*. Belépő díj nincs.

Vidéki színészet. *Kolozsvárról* jelentik, hogy ott szombat este nagy sikerrel került színre *Flotow: Mártája*, a címszerepben *Perényi Margittal*, aki egyike a vidék legjobb énekesnőinek. *Fenyvesi Margit*, a strassburgi színház volt tagja *Nancy* szerepében aratott nagy sikert, finoman pointozott énekével elragadta a közönséget. *Mezei* és *Veszei* kitünően egészítették ki az ensembelt. — A vidék egyik legjobb szubrett-primadonnája, *Feledi Boriska* az idő szerint *Miskolcra* arat nagy sikereket *Szalay Lajos* társulatánál. A jeles művésznő valószínűleg délelőtt. Egmásután lép fel legjobb szerepeiben s minden fellépése siker. A színház mindig zsuolással meglitik, valahányszor *Feledi Boriska* játszik. Legutóbb a *Biblia* asszony művészi előadásával ragadta el a közönséget. Azonkívül a *Boszorkányvárban*, *Liliben*, *Babában*, *San-Toyban* nyújtott pompás alakításokat. A kedvelt primadonna a szomszéd *Sátoraljayhelyen* vendégszerepelt legutóbb egy este a *Mezey* társulatánál a *San-Toy* címszerepében, ahol az emelt helyarák dacára zsuolással meglította a publikum a színházat. A művésznő legközelebb a *Katalinban* lép fel, a napokban pedig egy miskolci hírlapíró, dr. *Serédi Jenő* népszínművében: *Csipkés Zsófi* címszerepében keltett feltűnést. A kisszerűtlen ambíciója, sokoldalúsága és készsége folytán újabb sikerekhez segíti. Jövőre *Szegedre* dr. *Jancsics* társulatához szerződött.

Bajok az Operaházban.

(A zenekar és a kóristák mozgalma.)

— A Budapesti Napló tudósítójától. —

Budapest, december 10.

Amióta az *Operaház* fennáll, nem fenyegette az előadást akkora veszedelm, mint ma este. Eltekintve attól, hogy a kitűzött *Prófeta* helyett *Broulik* lemondása következtében *Tell Vilmost* rántották elő, a *kardalososok fenyegető sztrájkja* miatt szinte kérdésessé vált *Rossini dalművének* előadása is.

Az eset előzményei a következők:

(Az énekkar ügye.)

Megirtuk mai lapunkban, hogy gr. *Kegelevich István* intendáns tegnap fél kettőkor maga elé citálta az operai kardalososokat, akik már esztendőök óta türekszenek anyagi helyzetük javítására és legutóbb ismét terjedelmes memorandumot készítettek erről az ügyről. Az intendáns vagy két hónapja nem fogadta őket, valahányszor a memorandumukat át akarták nyújtani. Erre postán küldték el neki a feliratot és mikor erre se kaptak választ, tisztelegtek vele a *miniszterelnöknél*, aki jóságos kegyességgel fogadta őket.

Nemrégiben aztán gróf *Kegelevich István* intendáns leiratban értesítette *Máder h.* igazgatót, hogy a karénekesekek memorandumával nem foglalkozhatik, mert az a *belügyminiszterhez* és nem ő hozzá vagy az *igazgatósághoz* van címezve. A kardalososok erre ismét beadták a memorandumot, mostan már az igazgatósághoz címezve s *Máder h.* igazgatót ilyen formában terjesztette az intendáns elé.

Ennek alapján történt meg a tegnapi fogadtatás, amelyről a hivatalos tudósítás csak hézagos leírást nyújtott.

Az intendáns az elsőemeleti buffetben fogadta a kóristákat, akikhez a már leközölt beszédet intézte. *Minthogy Máder h.* igazgatót úgy nyilatkozott, hogy az intendáns óhaja szerint csak egy ember válaszoljon, *Zolnai* kardalos a kartestület megbízottja állt, hogy néhány szóval megköszönje az intendánsnak feljűkk forduló érdeklődését.

De ekkor az intendáns cilinderével egy elutasító mozdulattal tett, elfordult és szó nélkül kiment a teremről kíséretével; körülötte volt tudniillik a h. igazgató, a főrendező, az iroda egész személyzete, két gyorsíró stb.

Az elégedetlenség moraja zúgott föl a teremben és ilyen kiáltások hangzottak föl:

— Istennel, királlyal beszélhet a szegény ember, de az intendáns megvet bennünket. A miniszterelnök, aki ugyancsak nagy ur, atyai jósággal beszélt velünk — stb.

A bánásmód, amelyben részesültek, hihetetlen elkeseredéssel tüntette el a kardalososokat és jobban fájt nekik, mint anyagi sérelmeik. Rögön ki akarták mondani a sztrájkot és a négy megbízott alig tudta őket rábeszélteni, hogy maradjanak meg a kötelesség útján, hiszen ez a körülmény biztosítja nekik a kö-

zönség és a sajtó rokonszenvét. Már most a helyzet a következő:

A kar összes tagjai törvényesen kötelező formában egymásnak nyilatkozatot állították ki, amely szerint, ha bármelyiküknek ebből a dologból kifolyólag baja esnék, a többi mint *összeségek szolidaritását* vállal vele anyagilag is, — vagyis fizeti gázsiját, lakbérét és összes járulékait. Ezzel a véd- és dacszöveggel szemben hatálytalan az intendáns beszédének az a mondata, amely a hivatalos tudósításból kimaradt, hogy tudniillik, ha a kardalososok nem újítják meg mostani szerződéseiket, az a mozgalom kellemetlen lehet az *Operaházra*, de mindenesetre végzetes lesz egyesekre nézve.

A kóristák nem sztrájkolnak, mert ez törvénytelen, — de az a negyven, többnyire oszlopos tagja a karnak, akinek szerződése december 31-én jár le, nem ír alá új szerződést és újétől kezdve nem működik. Ha ez megtörténne, be kell csukni az *Operaházat*, mert föltétve, hogy meg is szerezhetni az alkalmas új énekesanyagot, ennek betanítása az egész műsorra legalább is egy évig tartana el.

De hát idáig úgy se fajult el az ügy és a belügyminiszter, akinek jóságáról [valóban könnyező szemmel beszélnek ezek a szegény emberek, bizonyára megtalálja a helyes megoldás ügyét. A kóristák tudniillik nem akarnak többé tárgyalni az intendánsal és csak azt kérik, hogy az intendáns beszédében foglalt ígéreteket a belügyminisztérium, mint legfelsőbb hatóság ratifikálja. Az igazgatóság negyven levelet pedig, amelyben a negyven kóristát külön-külön felszólítja mostani szerződés aláírására, holnap egyszerűen visszaküldik.

(A zenekar sztrájkja.)

Az énekkar ügyén kívül a holnapi naptól kezdve az *Operaházat* egy újabb krízis fenyegeti: a zenekar sztrájkja.

A zenekar tagjai a mai nap folyamán, éppen úgy, mint a kóristák, törvényesen kötelező formában kölcsönös szolidaritást biztosító nyilatkozatot állították ki egymásnak és *Máder* helyettes igazgatónak, aki holnap reggel érkezik vissza Bécsből, még a holnapi nap folyamán hivatalosan tudtára adják, hogy miután esztendőök óta biztatják őket igazságos ügyük elintézésével, a nélkül, hogy bármi is történt volna, — december 20-ig utolsó határidőt szabnak a műintézet vezetőjének. Ha reménységük meghiúsulna, kimondják a sztrájkot.

A zenekari tagok óhajta valóban nemcsak méltányos, de szerény is. Ez az előkelő művészi testület, amelynek soraiiban kevés kivétellel csupa diplomás művésztanár ül, nem annyira fizetés-emelést, mint inkább ekzsztenciájának biztosítását óhajtja.

Alapfizetésül 800 forintot kérnek, öt év után 200 forint, — további öt év után ismét 200 forint, — aztán minden quinquennium után csak 100 forint fizetésemelkedést, ami azt jelentené, hogy egy kötelességeit teljesítő művész 25—30 évi szolgálat után 1400 vagy 1600 forint fizetést élvezne.

Erre a csakugyan méltányos kérésre az intendáns azt válaszolta:

— Attól kell tartani, hogy a zeneművészek elhanyagolják kötelességeiket, ha tudják, hogy biztos állásban vannak.

Nem akarjuk a nyilvánosság előtt elárulni, hogy egyes neves művészeink tiz-tizenöt évi szolgálat után minő fizetésben részesülnek a megköszönitendők őket. De egyet megírunk: *Kramcsévics*, egy európai kapacitás, akinek anyagi tekintetben, tehát kivételesen kedvező volt a helyzete a zenekarban, 28 évi szolgálat után 2800 forint gázsira vitte föl, de ezt is csak az utolsó három évben élvezte, azelőtt 2400 forint volt a fizetése. Es ez történik a mi százazereketl dotált *Operaházunkban*, ahol más tekintetben aránytalan gázsikat fizetnek.

Biztosak vagyunk abban, hogy a belügyminisztériumban a zenekar ügyét is a legméltányosabban fogják elintézni.

*

Végül egy megjegyzést is kell tennünk.

Annak, hogy az *Operaház* két művésztestülete elszánt kétségbeeséssel mint egy ember föláll jogai védelmére, megvan a maga magyarázata. Ellenségei vagyunk különben az ilyen sztrájkszerű mozgalomnak, de mihelyest megtaláljuk a lélektani magyarázatát, nem tudjuk kárhoznatni. Az a rendszer, amely az egyesével lépten-nyomon érezte, hogy egzisztenciája hajszálon függ, kihívta maga ellen az egy-séges testületet, amely hatalom, mert nélkülözhetetlen. Az egyes kórista szegény ember, gyöngye, gyarló, akit vergődni hagyhatnak szerződés nélkül, de az egész kórossal számolni kell. Es így vagyunk a zenekarral is. Ezek a mozgalom a taktikai rendszerre emelt erőszakosságának a csodóját jelentik.

Es egyszersmind reméljük inagurálását egy új igaz művészi kormányzatnak, amely a személyzetben jóhiszemű szövetségest és nem kaján, legyűrni való ellenséget lát.

MŰVÉSZET.

Erzsébet királyné szobra. Az Erzsébet királyné-szobor országos bizottsága Széll Kálmán miniszterelnök előleke alatt ma tölét tartott, melyen az új országgyűlés két háza által megejtett választás alapján újból megalakult s tudomásul vette, hogy a kormány által kinevezendő tagok sorában báró Lipthay Béla, báró Aczél Béla és Szilágyi Dezső elhunytával megüresedett helyekre gróf Szapáry Gyula, gróf Andrássy Gyula és Tisza Kálmán nevezettek ki. A végrehajtó-bizottságban Berzevich Albertet választotta meg. A pályázat hirdetés szerint folyó évi december 31-ikén lejáró pályázat a művészek kérésére január 22-ikéig tolatott ki azért, hogy a pályaművek a Városligeti Műcsarnokban legyenek kiállíthatók a mostani téli kiállítás bezártával. Végül a bizottság hozzájárult a miniszterelnök által bemutatott, a bizottság múlt évi működéséről szóló és az országgyűlés elé terjesztendő jelentéshez.

Szent Gellért szobra. Az új esküteri hid budai feljárója fölött a Gellérthegy oldalán megkezdték a Szent Gellért-szobor építészeti részének felállítását. Az oszlopos építmény közepén fog állani a szobor, Gellért püspök alakja, akire áhitattal tekint föl egy pogány de már megtérni akaró magyar vitéz. A szobrot tavasszal állítják föl és az új hid felavatásával egyidejűleg leplezik le.

Párisi szobrok. Falquière-nek, a nemrég elhunyt nagy francia szobrásznak családja kiállítását rendez Párisban a mester munkáiból. A kiállítás, amely február elsején nyílik meg, a maga nemében páratlanul gazdag lesz. — Alphonse Daudet szobrát már felállították a Champs-Élysées egyik parkjában. A gyönyörű új szobor René de Saint-Marceaux műve.

VIDÉK.

(Törvényhatósági választás.) Pécs város a napokban köztörvényhatósági bizottsági tagjai közé választotta nagy többséggel Lenkei Lajost, a Pécsi Napló érdemes főszerkesztőjét és Hoffer Jakabot. Lenkei Lajos megválasztásával a város törvényhatósága azt a közhasznú és sikeres működést honorálta, amelyet kitűnő kollégánk, a Pécsi Napló szerkesztője, évek hosszú sora óta lelkes buzgósággal és önzetlenséggel a közügyek terén kitejtett.

EGYESÜLETEK.

(Az Építészeti és Műszaki Rajzolók Országos Egyesülete) kitűnően sikerült házi estélyt rendezett. A mulatságot hangverseny előzte meg, melyet Aczél Odón titkár buzgósággal rendezett. Részt vettek a főközlet a hangversenyen Illés H. Zsigmond, aki konstantinápolyi élményeiből olvasott föl néhány érdekes kalandot a közönség nagy tetszése mellett; továbbá Mészáros Gizella, a Nemzeti Színház tagja, aki Férhez meniek című monológot adta elő hatással. Nagy sikere volt még Szadai Ferencnek, ki kuplékat énekelt Schröder Béláné zongora kísérete mellett. Az előadót s kitűnő kísérőjét sokat tapsolták.

TÖRVÉNYSZÉK.

§§ A csillárpör. Abban a nagyszabású pörben, amelyet Kulcsár Sándor fővárosi csillárgyáros indított a Siemens és Halske-cég ellen a társaszerződés érvénytelenítése és 119.400 korona kártérítés iránt, — a tőzsdebíróság ma délután fél öt órára tárgyalást üzenett ki. A pörben álló felek biztosra voltak, hogy ezen ügyben a tőzsdebíróság ma ítéletet fog mondani. Ez azonban nem történt, mert a bíróság ítélethozatal előtt szükségét látta, hogy Habiger Károly, a Siemens és Halske-cég bécsi és budapesti fióküzleteinek vezetője és dr. Fellingner Richárd, a nevezett cég igazgatója, kihallgatassanak, s hogy beszereztesse a parlament-építő-bizottságtól a lefoglalt csillárokról vonatkozó iratok. Ez okból a tőzsdebíróság a folytatódó tárgyalást e hó 17-ikére tűzte ki.

§§ A hírlapírók sajtójogi felelőssége. A budapesti királyi ítélőtábla a napokban azon elvi jelentőségű kérdést fogja eldönteni, vajjon a könyvnyomtatásról átvett tudósításokért, tekintettel az 1848. évi sajtótörvény 33. §-ának második bekezdésére, a szerző mellett a közlő lapok szerkesztőit (illetőleg az átvételt) is felelősségre, vagy sem. E hó 19-én kerül ugyanis tárgyalásra a királyi táblánál a Dragovics-lányok sajtóperre. Tudvalevőleg ezen pernek tárgyat az képezi, hogy a Magyar Híradó könyvnyomtatásos lap 1900. évi január hó 7-iki számában Gyilkosság

Albertfalván cím alatt cikket közölt, melyben az akkor feltűnést keltett eset elbeszélése alkalmából a Dragovics-lányokat is női becsületükben megtámadta. A cikket az összes budapesti lapok átvették, amiért aztán a Dragovics lányok egy Magyar Híradót, mint számos fővárosi lap szerkesztőségét sajtóperrel támadták meg. A Magyar Híradónak cikkírója a közleményért elvállalta a felelősséget, a többi fővárosi lap szerkesztősége pedig, hivatkozva arra, hogy a Magyar Híradót munkatársának tekintik, szintén az utóbbinak cikkíróját nevezte meg szerzőként. A törvényesség azonban nemcsak a cikkíró, hanem a szerkesztőségek azon tagjait is vád alá helyezte, kik az inkriminált közleményt a lapokba átvették és ehhez képest a megtartott fővárosi tárgyaláson a cikkíró a megírását és közzétételét, a többi vádlottat pedig a közzététel miatt büntetést ítélt és pénzbüntetéseket marasztalta. Az ítélet általános feltűnést keltett, újságírói körökben pedig épenességgel megdöbbentőleg hatott. Az ebből az alkalmából megjelent cikkek mind azt vitatták, hogy a könyvnyomtatás nem újságok a szó szoros értelmében, hanem az előfoglalt szerkesztőségek kollektív munkatársai, s hogy azon esetre, ha a könyvnyomtatás lapnak cikkírója megnevezetik s ez a felelősséget elvállalta az átvétőlapok a felelősség terhe alól szabadulnak. Adorján Sándornak, a Magyar Nemzet szerkesztőjének bejelentése alapján, az „Újságírók Országos Egyesülete” is foglalkozott az ügygel s elhatározta, hogy dr. Emmer Kornél volt kuriai bírósági országgyűlési képviselő, dr. Chorin Ferenc volt országgyűlési képviselő, dr. Fayer László egyetemi tanár és dr. Bercei Antal a bejelentő védőjének véleményét fogja ezen az újságokra nézve fontos kérdést képező ügyben kikérni s mint hallgató, a beérkezett vélemények kivétel nélkül annak a nézetnek adnak kifejezést, hogy az ejárt törvényszék tévedett, mikor az átvétőlapok szerkesztőségi tagjait a közzététel miatt elítélte, hogy az elítélés egyenesen a törvénybe ütközik s a sajtószabadságot határozottan veszélyezteti.

Az ítélet egyébként már meghozta a gyümölcsöt. A zenai szikkasztás alkalmából ugyanis már megint nemcsak a hírt közlő könyvnyomtatásos lapok cikkírója, hanem a Budapesti Napló, Pesti Hírlap, Budapesti Tagblat szerkesztői s más szerkesztőségek is, mint a tudósítás átvételi, sajtóper alatt állanak.

Ily körülmények közt a budapesti kir. ítélőtáblának e hó 19-ikén hozandó ítélete elvi jelentőséggel fog birni, s érthető, hogy annak általánosan nagy kíváncsisággal néznek eléje.

Megjegyzendő, hogy a kir. Kuria egy alkalommal 1894-ben, kimondotta már, hogy amíg a szerző felelősségére vonható, az átvétőlapok felelőssége s úgy az együttes felelősség be nem áll, amelyet az 1848-iki törvény ugy sem ismer; de a bíróságok most ismét tárgítani kezdek a sajtótörvény régi keretét, még pedig most is a gondolatközlés szabadságának rovására.

Nyíltér.

TROPON a gyomorhajosok legjobb tápláléka.

A gyöngöségi érzést, mely a rossz emésztésűeknek, a táplálék tökéletlen feldolgozását követően fellép, a Tropon hamar megszünteti.

Ez a könnyen emészthető fehérje, melyet a leggyöngyösebb gyomor is elbir, lehetővé teszi azoknak is, kiknek beteg gyomra a közönséges ételeket megemészteni egyáltalán nem képes, hogy szervezetüknek mindennap annyi fehérjét juttassanak, amennyi annak jó erőben tartásához szükséges.

(Az a rovat alatt közlötöknek sem tartalmáért, sem alakjáért nem felelős a szerkesztőség.)

TÁVIRATOK.

Czernovic, december 10. Paltinosában tegnap leégett a budapesti Greiner Jakab cég gőztűrésztélepe és egész anyagkészlete. A kár mintegy 200.000 korona. A bukovinai helyi vasutak pályaudvara is leégett.

A horvát felirati vita.

Zágráb, december 10. A tartománygyűlés ma folytatta a felirati vitát. Dr. Pliverics József pártolja a felirati bizottság javaslatát. Dr. Frbenics Ferenc a koalíció felirati javaslatát védi, amely szerinte a korporáció elleni harcot hirdeti.

Gróf Khuen-Hédervány bán azt hiszi, hogy az ellenzék feliratai nem fejezik ki az ellenzék valódi gondolatát, mert ők nem annyira a tartománygyűlés feliratát, mint inkább a kormány elbocsátását óhajtatják. A bán ezután az ellenzék szókoival polemizál.

Az angol koronázás.

London, december 10. A király a koronázás ünnepét ma véglegesen június 26-ikára tűzte ki. A parlament január 16-ikán ül újra össze.

Csendélet Khinában.

London, december 10. A Repter-ügynökség jelenté Tiencinből tegnapi kelettel: Egy órszágon álló indiai katonák dühöngő állapotban agyonlőtték két bajtársát. A 4. pendábi ezrednek egyik százada kivonult, hogy a dühöngő katonát elfogja. Időközben azonban német katonák agyonlőtték és most a közeledő indiai

századra kezdtek lövöldözni. A két csapat között valóságos harcra került a dolog, amelyben a németek részéről három katonát elesett és egy tiszt haldósan megsebesült. Az indiai katonák közül három ember megsebesült. A német katonaságnak újabb intézkedésig nem szabad elhagynia a kanyát.

Peking, december 10. (Hivatalos német jelentés.) Tiencinben a 4. indiai pendsabí-ezrednek egy katonája állítólag dühöngő állapotban agyonlőtte ezrednek két katonáját. A gyilkos berontott a német dandár éléregraktárába és ott több lövést tett. Ehért ellenőr halálában, két ember súlyosan megsebesült, egy pedig könnyű sebet kapott. A gyilkost egy német őrcsapat agyonlőtte.

A cadixi sztrájk.

Cadix, december 10. A sztrájkoló póklegények tegnap zavargást rendeztek és egy péküzletet szétlődtek. Sok tüntetőt letartóztattak.

Közgazdasági táviratok.

Bécs, december 10. (A Budapesti Napló telefon-jelentése.) Az itteni tőzsde tevékenysége teljesen megbénult s noha New-Yorkból és Londonból hauserirányzatot jelentettek, az üzlet nem volt képes megélni. Rozsban egyáltalán egyetlen egy kötés sem fordult elő s a többi cikkekből is nagyon szorványosak voltak a tranzakciók. Zárlatkor buza 2-3 fillérrel javult, zab ellenben egy árnyalattal gyöngyült.

Buza tavaszra 8.92—8.91—8.92, zab tavaszra 7.81, tengeri május—júniusra 5.87—5.86, rozs tavaszra 7.63—7.65 korona.

Zárlatkor: buza tavaszra 8.90—8.91, zab tavaszra 7.79, rozs tavaszra 7.63—7.64, tengeri május—júniusra 5.84—5.85 korona.

Liverpool, december 10. (Gabonapiac.) Amerikai buza 1/4 p.-vel magasabb, kaliforniai 1 1/2 p.-vel magasabb, orosz 1 p.-vel magasabb. Mindkét tengeri 1 p.-vel magasabb. Amerikai liszt 6 p.-vel magasabb. Egyéb változatlan. Az idő részben felhős.

New York, december 10. (Terménytőzsde.) (Zárlat.)

Gyapot: New Yorkban helyben 8 1/2 (8.—). dec-re 8.09 (8.17). Márciusra 8.11 (8.19). New-Orleansban helyben 8.— (7.7/8). — Petroleum: Stand white New Yorkban 7.65 (7.65). Stand white Philadelphiában 7.60 (7.60). Refined in Cases 8.75 (8.75). Credit Balances at Oil City 1.30 (1.30). — Zsir: Western steam 10.25 (10.20). Robe és Brothers 10.30 (10.40). — Tengeri irányzata gyenge. Decemre 71 1/4 (72 1/4) Márciusra — (—). — Májusra 71 1/4 (72 1/4). — Buza irányzata gyenge. Pirok ószi helyben 88 1/4 (89 1/4). Decemre 84 1/4 (86 1/4). Januárra — (—). márc-ra 87 1/4 (89 1/4). Májusra 86 1/4 (88 1/4). Gabona szállítási díja Liverpoolba 1 1/2 (1 1/2). — Kávé: fair Rio 7. sz. 6 1/4 (6 1/4). Dec-re 6.45 (6.50) Márciusra 6.65 (6.75). — Liszt: Spring Wheat clears 3.— (3.—). — Ukor: 3 1/2 (3 1/2). — On: 25.87 (28.75). — Béz: 16 1/2 (16 1/2). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Chicago, dec. 10. (Terménytőzsde.) (Zárlat.) Buza irányzata gyenge. Dec-re 77 1/4 (79.—). Márc-ra 81 1/4 (83 1/4). — Tengeri irányzata gyenge. Dec-re 64 1/4 (64 1/4). — Zsir: Decemre 9.87 (9.85). — Januárra 9.87 (9.85). — Szalonna short clear 8.95 (8.85). — Sertészsír: decemre 15.72 (15.85). — (A zárójelben lévő számok a tegnapi árakat jelzik.)

Napirend.

Napló: Szerda, december 11. Római katolikus: Namáz pp. — Protestáns: Namáz. — Görög-orosz: (november 28.) Új István. — Zsidó: Tesheth 1. R. Ch. — Nap két: 7 óra 23 perckor. — Nyugszik: 3 óra 52 perckor. — Hold két: 7 óra 21 perckor este. — Nyugszik: 4 óra 27 perckor reggel.

A horvát miniszter fogad d. u. 4 órakor. Nemzeti Múzeum. Képtár, nyitva van délelőtt 9 órától délután 1 óráig. Többi tárai 1 korona belépődíj mellett tekinthetők meg.

Országos Képtár és metszetkiállítás az Akadémiában d. e. 9—1 óig. Iparművészeti múzeum nyitva délelőtt 9 órától este 8 óráig.

Teljesítményi iparmúzeum délelőtt 9—1 óig. Mezőgazdasági Múzeum (Kerepesi-út 72.) délelőtt 9—12 óráig.

A földtani intézet múzeuma (Stefánia-út 14.) nyitva d. e. 10—1 óig. Belépődíj 1 korona.

Közlekedési Múzeum a Városligetben délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3—5 óráig.

Az Akadémia Goethe-szobája nyitva délelőtt 10—12 óig. Telj tárat a Műcsarnokban délelőtt 9 órától délután 4 óráig. Belépődíj 1 korona.

Múzeumi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 1 óráig.

Akadémiai könyvtár nyitva délután 3 órától 7 óráig.

Egyetemi könyvtár nyitva délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3—8 óráig.

Állattér a Városligetben nyitva egész nap. Belépődíj 60 fillér. Magyar Kereskedelmi Múzeum. Igazgatóság, kereskedelmi szaknyelvtár és keleti miniatúr: V. kerület Váci-körút 32. szám alatt. Hivatalos órák: délelőtt 9-től délután 2 óráig. Hazai termékek állandó kiállítása és kereskedelemtörténeti gyűjtemény, továbbá a házi-ipari kiállítás (melyben az üzletvezetés arisztokraták is eszközöl) a városligeti iparcarnokban nyitva: délelőtt 9 órától 12 óráig és délután 3 órától 6 óráig. A külkereskedelmi központi üzletvezetés (Magyar kereskedelmi részvénytársaság) V. kerület 32. szám alatt.

KÜLÖNFELÉK.

Virágok.

Vedd ki hajadból, vedd az ibolyákat,
Hervadás van most, nem kikelet.
Fáj, hogy téged tavaszpompába láták:
S künn hullanak a sárga levelek.

Ne félj, szépséged milliónyi báját
Az ős virága nem hervasztja el:
Ó tüzd hajadba a bús őszirózsát,
S felejtöd, felejtöd az ibolyákat el!

Kemény Simon.

† **Viktor és Helena.** Az olasz királyi pár meghitt életéről valóságos idillt fest egy olasz tudósító tolla. Ugy a Quirinában, mint Raccenigiben és Capo di Monteban a királyi dolgozószobája egyenes összeköttetésben van Helena királyné budoárjával. Az ajtók nyitva vannak s a szobákban gyakran szölibják egymást a felséges házastelcek:

— Viktor!
— Helena!

Viktor Emánuel naponként több órabosszat időzik dolgozószobájában és szenvedélyesen olvas könyveket, folyóiratokat és lapokat. Tud angolul, németül és franciául teljesen, meglehetősen ért az orosz nyelvhez és figyelmét nem kerül ki egyetlen fontos hadi, politikai, vagy földrajzi közlés sem. De legnagyobb kedvét már gyermekkorától a numizmatikában leli és sok év óta buzgón dolgozik a *Corpus Nummorum Italorum*-on. Irodalmi törekvéseiben fáradsáttalan segítőtársa Helena királyné, aki maga is érdeklődik az éremtan iránt s van is érdekes gyűjteménye szláv érmékből. Tagja különben az olasz numizmatikai társulatnak, amelynek Viktor Emánuel az elnöke. A királynénak nincs tulajdonképpen valóságos udvara olasz nemes hölgyekből s a király anyjára nem törődik a formalitásokkal, hogy ha a diplomáciai testületnek, vagy az ország nagyjainak diszkrét kell adnia, ő maga csak mint nőző szerepel. Amit bizony a vendégek gyomra keserül meg, mert, hogy a királyné nem válték nagyon torbére az ilyen ebéd, ennek következtében hallatlan gyorsasággal tálnak. A király ilyenkor vagy ebédelt már, vagy pedig később ebédelt a királynéval. Es az feltűnően jellemzi a savoyai ház tagjait, hogy éppenséggel nem hajlanak az arisztokratikus előítéletekre. Viktor Emánuel a csöndes, egyszerű, csaknem polgári életmódra vágyakozott és ebben megegyezik vele a királyné aki anyjára szereti a házas életet, hogy közvetlenül a lakosztálya mellett egy kis konyhája van, amelyben két montenegrói szakácsnő közreműködésével különböző montenegrói ételeket készít, amelyekből a király, hogy örömet csináljon a feleségének, enni szokott, de amelyekről az ilyenek állítólag nem túlságos dicsőretek emlékez-

nek meg. A király és a királyné korán fekszik, egyszerűen mindjárt a tízórai dimer után. És korán is kelnek fel. Boldogságukat teljessé tette a kis Jolanda hercegnő születése. Azóta az idillek semmi híja nincs.

† **Ki gyújtotta föl Moszkvát?** Eltérő véleményeket regisztrál a történelem ama kérdés felől, hogy a Nagy Napoleon hódító hadjáratát megakasztó moszkvai tüzezés kinek az agyából pattant ki mint terv, és ki hajtotta végre ezt a barbár merényletet. Eddig gróf Rostoptchin szerepelt mint elsőrendű vádlott a történelem ítélőszéke előtt. A vád sulya reá nehezuült és támogatást nyert az által a körülmény által. Hogy 1812-ben gróf Rostoptchin volt Moszkvának katonai kormányzója. A német és francia történelemszerek adatokat halmoztak rakásra, melyek szerint orosz katonák kormányzójuk parancsára gyújtogatták az orosz fővárost egyszerre többfelől. E vád ellen hiába védekezett az orosz tábornok, a gyanyu rászáradt és rajta maradt. E meggyanusított orosz törzstiszt védelmére két most egy orosz történevész, dr. Gantcho Czenow. A százéves mult hagyományainak ez az új buvárja a lehető legnagyobb gonddal gyűjtötte össze a kortársak vallomásait és a hivatalos okmányokból kibővíthető tanuallomásokat. Bizonyítékainak eléggé jelentékeny sorozatát kapcsolatba hozta gróf Rostoptchin védekezésével, gondolkodásával, jellemével és mindezekből erős érvelés mellett azt a végkövetkeztetést vonta le, hogy gróf Rostoptchin képtelen volt ilyen vandalizmusra. Egyuttal pedig arra is törekszik ez az orosz történevész, hogy a gyújtogatás vádját áthárítsa az ellenségre, a franciákra. Dr. Gantcho Czenow ítélete szerint az orosz fővárost a francia katonák fosztogatás közben gyújtották föl. Titkon keresztülsillog ezeken a történelmi fejtegetéseken az a gyanyu is, mintha maga a nagy hódító be nem vallott tervét valószínűtlen volna meg a fosztogató irancia katonák. Annyi bizonyos, hogy erről a históriai rejtélyről, ha valamikor sikerülni fog lerántani a fátyolt, ezt bizonyára elfogulatlanabb történevész fogja megcselekedni.

† **Szerzők különködésel.** Dr. Regnault, egy francia orvos a *Revue Universelle*-ben híres szerzők érdekes tulajdonságait írja le. Hugo Viktor, *Mistral*, *Ampère*, *Catulle Mendès* járkálás közben gondolkodtak s gondolataikat az iróasztal előtt haladva, papírra vetették. *Descartes* és *Leibnitz* csak fekvé tudtak írni. *Rossini* csak az ágyban fekvés inspirálta s ugyanígy dolgozott *Thomas* is. *Chateaubriand* meztőláb sétált a szobában mikor titkáranak diktált. *Schiller* és *Grétry* csak akkor tudtak írni, ha lábuk jeges vízben volt. *Gluck* zongoráját a mezőre vitette ki s ott komponált; *Bossuet* forró rongyokba pólyázta be a fejét. *Balzac*nak esuhára volt szüksége, *Gautier*nek vörös pongyolára, *Milton*nak gyapjúköpenyre. *Mendès*

csak ingujjban tudott dolgozni, *Sardou* fekete bársonypikában, *Coppée* bíborvörös kabátban tud csak dolgozni. Mások az ingyeneséggel hozták kapcsolatba a gondolkozást. *Cooper* gummigolyókat rágott mindig, ha írt; *Byron* cseperkegombát evett; *Pierre Loti* illatszerrel kábitja el magát. *Zolának* világosság kell; gyermyákkal veszi magát körül, ha ír. Mások, mint *Mill Stuart*, *Pouchon* csak lármában tudtak dolgozni. Darwin írás előtt egy régi hegedűn játszott.

† **Amit a napsugár elront.** Mi volna más, amit a napsugár tönkretesz, mint az amit a kamrákba helyezünk, hogy időről-időre szedegessük elő. Egy dán tudós kísérletezések után megállapította, hogy a fehér üvegekben elhelyezett bor, sűrű, belőtt gyümölcs és gyümölcsös sokkal inkább ki van téve a romlásnak, mint az, amelyet sötétbarna üvegburkolat védelmez az erjedéstől és az ártalmas elváltozások egyéb proceduráitól. A dán tudós állítása szerint a fehér vagyis szintelen üvegen keresztül ugy hatol át a napsugár, hogy ezáltal valamelyes újabb kémikai folyamra serkent. Ellenben a színes üveg különösen a sötétbarna színű, sokkal kisebb mértékben bocsátja át a rontó és bontó hatású napsugarat s ennél fogva sokkal alkalmasabb óvszere ételnek és italnak, mint a fehér üveg. Egyuttal azt a gyakorlati utmutatást is szóvá teszi a praktikus tudós, hogy a kivitelre és nagyobb utazásokra szánt küldeményeket különösen tanácsos sötét üvegekben elhelyezni s közömbössé csak akkor válik az üvegburok színének a kérdése, ha sötét pincékben helyezük el, amit föltre, illetőleg máskorra elteszünk.

† **Rovar-lélek.** Ezzel a témával is foglalkozott a berlini zoologiai kongresszus. Forel zürichi tanár tartott előadást a rovarlélekről és arra a végkövetkeztetésre jutott, hogy a rovarok, ha nem is egyenlően, de hasonlóan érzékelnek, következtetnek és emlékeznek: — mint az emberek. Forel szerint vannak okos és ostoba rovarok. Az okosak közül különösen a méheket emlegeti, az ostobák közül első sorban a himenemű hangyákat és az egynaplókat. A rovarok közt is nagy eltéréseket tapasztal Forel az agyállomány tekintetében, éppen úgy, mint az embereké. A kísérletek alapján következtet tudosi professor 1877-ben azt állította, hogy „az ember lélek összes tulajdonságait le lehet vezetni a magasabbrendű állatoknál észlelhető és lélekre valló tulajdonságokból.” Forel most ezt az állítást azzal bővíti ki, hogy „a magasabbrendű állatok összes lelki képességeit le lehet vezetni, illetőleg föl lehet találni az alsóbbrendű állatoknál is.” Ennek a két tételnek az egybevetéséből következik, hogy még a rovaroknál is bátran használható ez a kilejezés: lélek, és hogy az eltérés a magas emberi színvonal és az alacsony állati érzelm-derengés között tulajdonképpen nem minőségbeli eltérést állapít

REGÉNY.

TÜZZEL-VASSAL.

Írta: SIENKIEWICZ HENRIK.

(108)

— Ismerned kell a hadiszolgálatot. Ha a zászlók alatt csatára készen állnak a katonák, onnan ha apja, anyja fekszik is halálos ágyán, foglyverfogató ember nem távozhatik. Hiszen eza legnagyobb becselenség volna, amit katona a harc előtt elkövethet. A háboru befejezése előtt, ha az ellenséget már szétverték, meg lehet az ilyesmit tenni, előbb azonban nem. Gondolhatjátok, hogy Skrzetuskinak is nagy kedve volna erre, mégse mukkan meg. Ó híres ember, a herceg is szereti, még sem szögi egy szót sem, mert ismeri a kötelességet. Ez a hazafias kötelessége, amaz csak a magántügye. Nem tudom, mindenütt így szokás-e, de a mi vajdánk táborában senki sem hagyta el a döntő harc előtt a tábor s főként tisztet. Es ha Skrzetuskinak a lelke szakad is meg, akkor se megy ilyen kéréssel a herceghez.

— Ó római jellemű ember, azt tudom, de ha valaki véletlenül besugna a hercegnek a tervet, talán a saját jószántából is megadná az engedelmet.

— Eszéágában sines. A herceg felelős az egész köztársaság sorsáért. Olyan fontos nemzeti érdekek foglalják el most, hogy ilyen magándolgok nem is érdekelhetik. De ha — amit semmi körülmények között sem hiszek — a herceg szabadságot adna is, még akkor se volna jogunk a tábor elhagyni, mivel első kötelességünk szerencsétlen hazánkat megvédelmeznünk.

— Azt én is tudom; tudom és ismerem és ismertem is mindig a haza iránti kötelességet. Hát maradjon a tervem csak tervnek, azt se bá-

nom. Különben, az igazat megvallva, ugy se mennék sokra addig, míg a gazoknak a hatalmát meg nem törük. Majd ha levértük és szétszörtük őket, ha az életöknek a mentésével törődhetnek már csak, akkor bátran mehetünk közéjük. Csak ott lenne már a sereg zöme, mert itt halálra busuljuk magunkat. Ha a mi hercegünk volna még a fővezér, már régen tovább mentünk volna, de ugy látszik, hogy Domokos herceg szeret gyakran megpihenni, mert még most sines itt.

— Három nap mulva itt kell lennie.

— Adj az Isten, hogy mielőbb itt legyen!

E pillanatban nyílt az ajtó és Skrzetuski lépett be. A fájdalom elfájtotta, az arca dermesztően hideg és nyugodt volt. A fiatal, de komoly és szigorú tekintet különös, megindító látvány volt, a halál se változtathatott volna már sokat a hideg arcon. A szakálla megnőtt, holló-fekete hajából pedig fehér szálak esillogtak elő. Barátai magokba fojtották bánatukat, hogy észre ne vegye. Mégis uralkodott az érzelmein, feltűnően nyugodt volt s a szolgálatban még buzgóbb, mint előbb.

— A te szerencsétlenségéről beszélgetünk éppen, amely a miénk is, szölt Sagloba, mert hiszen Isten a tanunk, hogy nem tudunk megvigasztalódni. Felesleges érzélgés volna, ha csak a busulásban segítenék neked, elhatároztuk tehát, hogy ha kell, akár a vérünk árán is kimentjük a szegény leányt a fogságból, ha ugyan életben találjuk.

— Isten jutalmazzon meg benneteket!

— Veled akarunk menni, akár Chmielnickij táborába is! szölt Wolodyjovskij, nyugtalanul nézve barátjára.

— Isten fizesse meg, ismételte Skrzetuski.

— Tudjuk, szölt Sagloba, hogy megesküdtél, hogy élve vagy halva, de megtalálod. Mi tehát készek vagyunk, ha kell, még ma...

Skrzetuski a padra ült, szemait a földre szegezte és nem válaszolt. Sagloba ezt ugyancsak zokan vette.

Lemondott volna a leányról? Akkor az ör-

dög segítsen neki! Látom, hogy nincs ezen a világon se hála, se jó emlékezet. De majd akadnak mások, akik meg fogják a lányt menteni. Erős a hitem, hogy így lesz, még mielőtt a lelkem kilehelném.

A szobában siri csönd honolt, csak néha hangzott föl a Longinus sóhajása.

Wolodyjovskij Skrzetuskihoz lépett s meg-
rázta a vállánál.

— Honnét jöttél?

— A hercegtől?

— Hoztál-e hirt?

— Az éjjel portyázni megyek.

— Messzire?

— Jarmolinig, ha az ut szabad.

Wolodyjovskij Saglobára tekintett, azonnal megértették egymást.

— Jarmolin Bar irányában van — mormogta Sagloba.

— Mi veled megyünk. Szerezz engedelmet és tudd meg, hogy a herceg nem szánt-e neked egyéb küldetést?

— Ugy hát együtt megyünk. Én nekem még valami kérdéznivalóm van.

— Nekünk is — szölt Sagloba.

Felkeltek és elmentek. A herceg szállása meglehetősen távol volt, a tábor tulsó oldalán. Az első szobát teljesen megtöltötték a különböző csapatok tisztjei, mert az ország minden részéből ideözönlöztek a katonák, hogy szolgálataikat a hercegnek felajánlják. Wolodyjovskinak sokáig kellett várakoznia, míg Longinussal együtt bejuthatott a herceghez, aki örömeit engedte meg, hogy néhány ruthén dragonyos átszökjék a Bohun táborába és hirt hozzon a Helena sorsáról. Azután így szölt Wolodyjovskijhoz:

— Skrzetuskira pedig folyton újabb és nagyobb földadatokat akarok bizni, mert látom, hogy a fájdalom valóságos elemeszté. Végtelenül sajnálom. Előttetek nem beszélt a lányról?

(Folytatása következik.)

meg, csakis fokozatbeli különbséget. Sajátságos, hogy a kísérletező természetű az érzékek közül legkevésbé a hallást volt képes felismerni a rovaroknál. A többi négy emberi érzék jelenlétéről sokkal inkább volt alkalma meggyőződni. Forel véleménye az, hogy a hangrezgés nem is azért riasztja meg a rovarokat, mert a hanghullámokat veszik valamelyes formában tudomásul, hanem azért, mert a hanghullámmal együtt járó légrezgések iránt rendkívül fogékonyak a rovarok.

KÖZGAZDASÁG.

Ipar és kereskedelem.

Az Osztrák-Magyar Bank. A jegybank állása 1901. évi december 7-ikén a következő volt: Bankjegyforgalom 1.486.634.000 korona. (— 29.940.000 K.) Értékeslet: 1.436.875.000 korona (+ 9.664.000 korona). Váltótárca 286.125.000 korona (— 23.711.000 korona). Lombard-üzlet: 58.316.000 korona (+ 464.000 kor.). Adómentes bankjegytartalék: 311.756.000 korona. (+ 46.134.000 korona.)

A magyar márványipar védelme. A minap megemlékeztünk arról a komplotról, amelyet néhány budapesti márványiparos szőtt a belga és osztrák márványbánya-tulajdonosokkal a magyar márványipar rovására, s amelynek az eredménye egy olyan tartalomú kérvény, hogy az új kereskedelmi szerződések megkötése alkalmával a belgiumi márvány vámjá a mostani maradjon. Erre a közleményünkre Seenger Béla budapesti kőfaragómester és márványbánya-tulajdonos úr felvilágosító nyilatkozatot küldött hozzánk, amelynek lényeges részei a következők:

A hazai márványtermelők és bányatulajdonosok, kik ez ideig nagy erkölcsi és anyagi áldozatok árán igyekeztek a magyar márvány piacot teremteni, tudomásul sem bírták, hogy ortvadásint intéztek a magyar márványipar ellen, köztük magam sem, noha nagy hazai márványbányák fölött rendelkezem.

Belgiumból egy-két élelmes konkurrens besomolygott és a fővárosban utóbbi időben elszaporodott s kizárólag külföldi anyagokkal kereskedővel, ugynevezett „márványiparosokkal” szövetkezve, egy a nagyméltósági kereskedelmiügyi miniszter urhoz intézett kérvényt szerkesztettek. A kérvényezők, akik közül a valódi magyar iparosok természetesen hiányoznak, csak kereskedők és nem iparosok, akiknek érdekeik a magyar márványipar érdekeivel sohasem találkoznak, mivel a külföldi márványbányák ügynökei lévén, a belöldi márvány kizorítását tartják céljuknak.

Ennélfogva kénytelen vagyok az összes magyar márványtermelők nevében erélyesen tiltakozni a „lelőzés” ellen és szándékom a nagyméltósági kereskedelmi miniszter úr kegyes figyelmét a megtörténtekre felhívni.

Midőn mégegyszer megjegyzem, hogy a legjelentősebb hazai márványtermelők közül egy sem tudott kijátszóról, a következőkre hivatkozom. — Holdampf Sándor utóadi, esztergomgyejei primási bányabérnök. Seidner Miklós, kárpiai márványművei. Mairovitz Emil borosbesi és butyini, Ney Ede és Tsa erdélyi, Bibel János oravicai és Seenger Béla, Sikiés, Gyüd-Kolohradistye stb. márványművei.

Midőn még becses figyelmét a jelenlegi pangó ipar okozta sanyaru viszonyokra felhívom, magától értetődőnek fog látszani a kérvényben foglaltak ellen való tiltakozásom. A külföldi anyagokkal szemben a hazainak piacot teremteni közös érdeke a magyar iparosoknak. Tehát nem elég az egyesek által hozott áldozat, hanem összműködés szükséges. Ennélfogva kívánatos, hogy a Belgiummal kötendő kereskedelmi szerződés szerint ne a régi állapot tartassék a márványbevétel dolgában, hanem a külföldi államok példáján okulva, megiehetős magas bevételi vám vetessék ki.

Seenger Béla.

Ennek a helyreigazító nyilatkozatnak kiegészítéseképpen két dolgot konstatálunk. Az egyik az, hogy magunk is hitetlen meggyőződöttünk arról, hogy annak a complotnak a részesei nem a márványbánya-tulajdonosok, hanem azok a márványiparosok, akik a márvány feldolgozásával, márványlapok hasításával foglalkoznak, s akik nagy-részt idegen anyagot használnak. A másik az, hogy amit a nyilatkozat írja mint óhajtat fejje ki: a magyar márványbányászati érdekeinek erélyes megoltalmazása az új kereskedelmi szerződésekben, a kereskedelemügyi miniszternek eltökélt szándéka. A miniszter, biztos információink szerint, kellően elkészült arra, hogy azt a hathatós vámvédelmet, amelyet a magyar márványbányák tulajdonosai joggal kívánnak, a megvalósuláshoz juttassa.

Fizetésektelelenségek. A bécsi *Creditoren-Verein* a következő fizetésektelelenségeket jelenti: *Guttman* Arnold kereskedő *Ujvidék*, *Arzenits* Z. kereskedő *Ujvidék*, *Neumann* Simon kereskedő *Endrőd*, *Raab* Simon kereskedő *Komárom*, *Braun* Gáspár kézműveskereskedő *Gyöngyös*, *Hoffmann* Gyula bórkereskedő *Székes-Fehérvár*, *Balog* József *Szolnok*.

Gazdasági évkönyv. A *Gazdasági Egyesületek Országos Szövetsége* 1900—1901. évi évkönyvének II. kötetét ma jelent meg *Rubinek* Gyula, a szövetség titkárja szerkesztésében. Ez a második évkönyv, melyet a szövetség kiadott.

Déligyümölcs-ankció. A Magyar Kereskedelmi Részvénytársaság tegnapi tartott aukcióján 8000 láda narancsot és citromot adott el a következő árak mellett: *Narancs*: 160-as 7.50 koronától 9. — koronáig. 200-as 5.50 koronától 7.50 koronáig. 300-as 6.50 koronától 8.50 koronáig. 360-as 6.50 koronától 8.50 koronáig. *Vérpiros narancs*: — koronától — koronáig. *Citrom*: 300-as 5. — koronától 6.50 koronáig. 360-as 5.50 koronától 6.50 koronáig. *Mandarin*: 80-as 4.50 koronától 5.50 koronáig. 100-as 3.50 koronától 4. — koronáig. A legközelebbi aukció kedden, december 17-én lesz, mely alkalommal 12.000 láda narancs és citrom kerül eladásra.

Vásárosarnok. (*Vámos* és *Bruszt* hatósági közvetítői üzleti jelentése). A mai heivásár ismét csak csendes lefolyású és közepes forgalmu volt. Az enyhe, nedves időjárás folytán a kereslet észrevehetően csökkent és a szópós malacokban az utóbbi napokban volt élénk és jó üzlet megtört. Ölt borjúknak, ölt sertésekben és vágott baromfiiban a kereslet kieiegitő. Ezen okkék, valamint tojás, vaj és vad további rendszeres szállítása ajánlatos. A mai nagybani árak a következők voltak. *Husfélék*: vidéki marhahas 55—80 korona 100 kilónként, ölt borju bórben 80—90 fillér kilónként, ölt sertések szalonával együtt pörkölvé vagy forrázva 80—84 fillér, szópós malacok zehérré tisztítva 1. — 1.30 korona kilónként. Vágott lud és kacska I. 90—96 fillér kilónként. I. vágott pulyka 1. — 1.10 korona. — *Tojás*. *Liriss* telt áru 88—91 korona. — *Vaj*. I. teavaj 2. — 2.40, főzővaj 1.40—1.80 korona kilónként. — *Vadifélék*. Nagy nyulak 2.40—2.50 korona, süldők 1.20—1.60 korona darabonként, fogoly párja 2.40—3. — korona, fácáné 4.80—6. — korona, szarvas egészben mérve 60—64 fillér. Öz 1.10—1.20 korona, vaddisznó, dämvad 70—80 fillér kilónként.

Szeszárak. A kontingens nyersszesz ára *Budapestben* pénzben 42. — korona, áruban 42.50 korona. *Bécsben* a kontingentált készáru 35.80 korona pénzben, 36.20 korona áruban.

Borjavasár. 1901. évi december hó 10-én. (A budapesti marhavasárterti vásár-pénztár részvénytársaságtól.) Felhajtás: *Belföldi élő borju* 265 drb, leölt borju 8 db, *bécsi borju* — db, — db, *nüvendékmarcha* 8 darab, *barány élő* 12 darab, leölt *barány* — darab. *Arjegyések*. — *Belföldi élő borju* I. rendű 80—88 l.-ig, kivételes 90 .. II. rendű 58—78 l.-ig, 1 kilónként, leölt borju I. r. 72—80 l.-ig, II. r. — l.-től — l.-ig, kivét. — l. kilónként levonás nélkül. *Rugott borjúkért* — l.-ig. *Nüvendék marha* — l.-től — l.-ig, I. r. 38—43 l.-ig, középminőségű — l.-ig, alárendelt — l.-ig, 1 kilónként. *Barány élő* 10—14 k., leölt *barány* — k. kivételesen ár — k.-ig páronként. — *Dacára* a kis fölhajtásnak, az irányzat lanyha volt s az árak 6—8 fillérral kilogrammonként csökkentek.

Budapesti sertés-konzumvásár. A terencvárosi petróleum-rakodónál lévő székes-lővárosi sertés-konzumvásár arjegyése 1901. évi december 10-én. Készlet 677 darab. Erkezett 2000 darab. Összesen 2677 darab. Eladatott 2000 darab. Maradt 677 darab. Napi árak: 120—180 kilogramm súlyban 80—84 koronáig. 220—280 kilogramm súlyban 82—86 koronáig. 320—380 kgr. súlyban 82—86 k.-ig. Öreg nehez páronként 400—500 kilós 76—84 koronáig. Malac 67—70 korona. Az irányzat élénk.

Bécsi sertésvásár. A st.-marxi központi vásárcsarnokban ma megtartott sertésvásárra bejelentettek 10880 darabot, ebből a vásár elején felhajtottak: 3937 darab fiatal sertést, 6076 darab magyar hizott sertést, — nehez sertést, összesen 10013 darabot. — Irányzat változatlan. *Jegyések*: kgknt élő súlyban (a fogyasztási adót nem számítva) elsőrendű sertés 86—88 fillér, kivételesen — filléren, középminőségű sertés 80—84 fillér, könnyű sertés 71—79 fillér, fiatal sertés 70—86 fillér, süldő — fillér.

A budapesti gabonatözsde.

Budapest, december 10.

Szilárd irányzat és jobb vételkedv mellett 23000 métermáza buza került forgalomba. Az árak néhány fillérral emelkedtek.

Más gabonaneműekben csekélyebb volt a forgalom.

Eladatott:

Buza. *Tiszavidéki*: 3700 mm. 79.5 k. 9 K. 07½ l., 1400 mm. 80 k. 9 K. 05 .., 1200 mm. 80 k. 9 K. 05 f., 500 mm. 89 k. 8 K. 85 l., 300 mm. 77.5 k. 8 K. 85 f., 400 mm. 79.5 k. 8 K. 95 l., 500 mm. 79.5 k. 8 K. 92½ l., 200 mm. 79 k. 8 K. 92½ l., 100 mm. 79 k. 8 K. 90 l., 100 mm. 79.5 k. 8 K. 55 f., 100 mm. 79 k. 8 K. 77½ l., 100 mm. 77.5 k. 8 K. 77½ l., 200 mm. 78.7 k. 8 K. 77½ l., 400 mm. 78.5 k. 8 K. 92½ l., 100 mm. 78.5 k. 8 K. 90 l., 150 mm. 78.5 k. 8 K. 85 l., 200 mm. 78.5 k. 9 K. — l., 100 mm. 78.5 k. 8 K. 77½ l., 100 mm. 77.8 k. 8 K. 75 f. felső, 100 mm. 77.5 k. 8 K. 77½ l., 100 mm. 77 k. 8 K. 75 fillér.

Hódmezővásárhelyi: 2900 mm. 77 k. 8 K. 77½ fillér.

Fehérmegyei: 850 mm. 79.4 k. 8 K. 80 f. 540 mm.

78.5 k. 8 k. 80 f., 570 mm. 78.4 k. 8 K. 80 f., 200 mm. 77.5 k. 8 K. 80 f. déli vasut, 700 mm. 78.2 k. 8 K. 80 f., 200 mm. 77.2 k. 8 K. 75 f., 100 mm. 76 k. 8 K. 62½ fillér.

Pestmegyei: 300 mm. 77.5 k. 8 K. 80 f., 100 mm. 77.5 k. 8 K. 85 f., 100 mm. 77 k. 8 K. 85 f.

Zentai: 3100 mm. 74 k. 8 K. 60 fillér. *Mind három hónapra.*

Rozs: 100 mm. 7 K. 12½ f., 200 mm. 7 K. — fillér. *Arpa*: 300 mm. 6 K. 10 fillér. *Zab*: 100 mm. 7 K. 52 f., 100 mm. 7 K. 50 f., 200 mm. 7 K. 45 l., 100 mm. 7 K. 45 fillér.

Köles: 100 mm. 4 K. 10 f. *Cinquantin*: (Uj áru.) 100 mm. 5 K. 85 f. *Bükköny*: 100 mm. 8 K. 25 j., 100 mm. 8 K. — f. *Készpenzfizetés mellett.*

Tegnap délután eladott: *Zentai*: 1750 mm. 75 k. 8 K. 55 f., 2100 mm. 74.5 k. 8 K. 55 f.

A készáru hivatalos jegyzése a budapesti ár- és értéktözsde szokásai szerint készpénzben 50 kilogrammonként. — A minőség bektoliterenki és kilogrammonként.

B u z a	Kilós	10 kilogramm áru		Kilós	10 kilogramm áru		
		K.-től	K.-ig		K.-től	K.-ig	
Tiszavidéki	uj	76	8.48	8.60	80	8.85	8.96
"	"	77	8.43	8.40	84	—	—
"	"	78	8.50	8.82	82	—	—
"	"	79	8.78	8.85	—	—	—
Fehérmegyei	uj	76	8.40	8.66	80	8.60	8.86
"	"	77	8.46	8.66	84	—	—
"	"	78	8.40	8.70	82	—	—
"	"	79	8.59	8.80	—	—	—
Fehérvideki	uj	76	8.38	8.60	80	8.76	8.82
"	"	77	8.40	8.65	84	—	—
"	"	78	8.46	8.65	82	—	—
"	"	79	8.62	8.73	—	—	—
Bácsági	uj	76	8.30	8.46	80	0.	0.
"	"	77	8.36	8.60	84	0.	0.
"	"	78	8.40	8.66	82	—	—
"	"	79	8.46	8.65	—	—	—
Bácskai	uj	76	8.50	8.66	80	0.	0.
"	"	77	8.66	8.70	84	—	—
"	"	78	0.	0.	82	—	—
"	"	79	0.	0.	—	—	—

Egyéb gabonaneműek	Kilós	10 kilogramm áru		
		K.-től	K.-ig	
Rozs	uj elsőrendű	70—72	7.10	7.16
"	másodrendű	—	6.99	7.06
Arpa	takarmány	60—62	6.10	6.24
"	ékeletli valós	60—64	6.71	6.86
"	szóródásra való	64—66	0.	0.
Zab	uj	30—41	7.21	7.46
Tengeri	ó bűnségi	—	0.	0.
"	másodrendű	—	5.48	6.26
Repece	uj káposztai	—	—	—
"	bűnségi	—	—	—
Köles	uj	—	6.60	6.8

A határidőzlet folyamán a következő költsék történtek:

Áprilisi buza 1902	8.73—8.72—8.71—8.73—8.74
Áprilisi rozs 1902	7.38—7.37
Áprilisi zab 1902	7.51—7.50—7.51—7.52—7.53
Májusi tengeri 1902	5.58—5.57—5.55—5.54
Augusztusi repece 1902	—

Déli egy óraker a következő záróárakat állapították meg hivatalosan a tőzsdén:

Áprilisi buza 1902	8.73 pénz 8.73 áru
Áprilisi rozs 1902	7.36 " 7.37 "
Áprilisi zab 1902	7.51 " 7.52 "
Májusi tengeri 1902	5.54 " 5.55 "
Augusztusi repece 1902	11.75 " 11.85 "

Délután tel 5 óraker zárul:

Buza áprilisi 1902	8.70— 8.71
Áprilisi rozs 1902	7.36— 7.37
Áprilisi zab 1902	7.51— 7.52
Májusi tengeri 1902	5.53— 5.54
Augusztusi repece 1902	11.70—11.80

A budapesti értéktözsde.

Az osztrák miniszterelnök tegnapi beszédében parlamenti-sót alkotmányvásárról is beszélt, ez elég volt a tőzsdének, hogy vasutállamosítási aimaiból kijózanodva, a vasutak áriolyamaiban tetemesebb árcsökkenést inszcenáljon. Államvasut- és Déli Vasut-részvények a tegnapi zárathoz képest 5½, illetőleg 3¼ koronával gyengültek és hitelrészvények is csökkentek mintegy 3 koronával. Csak a déli tőzsdén állt be némi javulás. Első sorban a koronajáradék újból 40 fillérral emelkedett, ezenfelül pedig a szilárd berüni alaphangulat újabb vásárlásokra buzdította a spekulációt.

11 óra 15 percker zárulnak: Magyar hitelrészvény 663.50. Osztrák hitelrészvény 651.25. Jelzálogbank 462.—. Leszámítolbank 424.50. Kereskedelmi bank 2445.—. Államvasut 653.—. Déli vasut 72.— korona.

A helyi piacon Jelzálogbank-, Leszámítolbank- és Kereskedelmi bank részvények javultak mérsékelt forgalom mellett. Különben csak Aszfall-részvényekben történt néhány kötés.

1 óra 30 percker zárulnak: Magyar hitelrészvény 666.50. Osztrák hitelrészvény 653.—. Jelzálogbank 463.—. Leszámítolbank 425.—. Kereskedelmi bank 2450.—. Államvasutak 655.—. Déli vasut 72.50. Aszfall 195.—. Koronajáradék 94.40. Közüti vasut 592.—. Városi villamosvasut 293.— korona.

Utöltözsde. A 4 órai zárlatkor maradt: Osztrák hitelrészvény 675.25. Magyar hitelrészvény 667.—. Leszámítolbank 425.—. Rímamurányi vasut részvény 478.—. Osztrák-Magyar államvasut részvény 660.75. Közüti vasut 592.—. Városi villamos vasut 292. korona.

A budapesti terménytőzsde.

A terményüzletben a szezonzeri hangulatnak megfelelően alakultak az árak és végül a terményüzleti árjegyző-bizottság hivatalosan a következő ártízyamokat állapította meg:

Jegyzések: Heremag: lucerna magyar 41.—43.— korona, vörös aprózemű 39.—43.— korona, vörös erdélyi — korona, vörös búnsági — korona, középszemű 45.—47.— korona, nagysemű 48.—52.— korona. Disznósír: budapesti 53.50—54.— korona, vidéki — korona. Táblaszalonna: légszártított vidéki — korona, városi 4 darabos 43.—43.50. korona, 3 darabos 46.50—46.— korona, füstölt — korona. Szilva: boszniai, szokás szerinti minőség 14.—14.50 korona 120 darabos — korona, 100 darabos 15.25—15.50 korona, 85 darabos 16.50—17.— korona, azonnal való szállításra. Szerbiai szokás szerinti minőség 13.75—14.— korona, 100 darabos 15.—15.50 korona, 85 darabos 16.25—16.50 korona. Szilvaiz: slávoniai — korona, szerbiai 17.25—17.50 korona, azonnal való szállításra.

A bécsi értéktőzsde.

Gyenge megnyitás után helyi visszavásárlások kapcsolatban a befektetett piaccal szilárdították. A Magyar hitelrészvény élénk kereslet. Végül államvasutikban hausse.

Bécs, december 10. (Magyar értékek zárlata). 4%-os aranyjárdék 118.90. Tisza: és szegedi kölcson sorsjegy 146.25. Magyar vasuti kölcson ezüstben 100.75. Magyar keleti vasuti Állami kötvény 119.—. Magyar lezártoló- és pénzváltóbank 422.—. Rimamurányi vasműrészvény 477.—. Magyar koronajárdék 94.40. 4%-os Magyar földtérhen. kötvény 92.—. Magyar hitelbank részvény 667.—. Magyar nyeregmű kölcson sorsjegy 175.50. Kassa-oderbergi vasuti részvény 24.38. (Magyar keresk. bank 24.55. Magyar cukoripar 1770.—.

Bécs, december 10. (Osztrák értékek zárlata). 4%-os papírjárdék 99.05. 4%-os osztr. aranyjárdék 118.95. 1880-os sorsjegy 141.50. Osztrák hitelsorsjegy 407.—. Angol-osztrák bank 284.—. Bécsi bankjegyesület 450.—. Osztrák-magyar bank 1597. Déli vasut 72.—. Dunagőzhajózási részvény 774.—. Dohányrészvény 292.—. Császári és királyi arany 113.4. Német bankváltó 117.20. 4%-os ezüst járdék 98.95. Osztrák koronajárdék 95.95. 1864-iki sorsjegy 217.—. Osztrák hitelintézeti részvény 655.50. Unionbank 553.—. Osztrák Länderbank 417.50. Osztrák-magyar államvasut 661.—. Elbavölgyi vasut 477.—. Osztrák-magyar államvasut 404.50. 20 frank arany 19.37. Londoni váltóár 239.40 Bécsi Tramway Lít B. 253.—. Bécsi. Tramway Lít A. 264.—. Lipót kőb 365.—. Az irányzat szilárdult.

Bécs, december 10. (A Budapesti Napló tudósítójának telefonjelentése). A délutáni magánforgalomban a zárlatok a következők voltak: Osztrák hitelrészvény 655.25. Magyar hitelrészvény 668.—. Angol-Osztrák bank 294.50. Bécsi bankjegyesület 451.—. Union bank 554.—. Länderbank 420.—. Osztrák-magyar államvasut részvény 661.50. Déli vasut 72.50. Elbavölgyi vasut 477.50. Eszaki nyugati vasut részvény 484.50. Dohányrészvény 282.—. Rimamurányi vasmű 477.—. Alpeisi bányarészvény 405.—. Májusi járdék 99.05 Magyar korona járdék 94.40. Török sorsjegyek 99.75. Német birodalmi márká 117.23—27. Napoleon d'or 19.07.

Külföldi értéktőzsde.

Berlin, december 10. (Tisztes tudósítás). A tőzsdén eleinte nem uralkodott nagy bizalom. Osztrák papirok gyengébbek voltak Bécsre. Bankok renyhék és részben alacsonyabbak, ugyiszent bányarészek. Csak a járdékpiac nevezetesen magyar koronajárdék és spárlók szilárdak. Később bankok jóval magasabbak voltak. Zárlat felb. bányarészek és bankok gyengék voltak az argentiniai kölcson londoni bányásztársára. Magánlezártolási kamatláb 2 3/4%.

Berlin, december 10. (Zárlat). 4%-os papírjárdék —. 4%-os osztrák aranyjárdék 101.40. Kibavölgyi vasut —. Magyar koronajárdék 95.40. Osztrák-magyar államvasut 141.—. Kassa-oderbergi vasut —. Bécsi váltóár 85.25. Magyar vasuti beruházási kölcson 103.—. Alpeisi bányarészvény —. Disconto-Commandit 179.25. Általános villamosági Edison 180.50. Gelsenkircheni 172.50. Laura-kőb 182.50. 4%-os ezüstjárdék 99.25. 4%-os magyar aranyjárdék 100.10. Osztrák hitelrészvény 206.—. Déli vasut 18.—. Károlyi Lajos vasut 192.90. Orosz bankjegyek 216.40. 4%-os új orosz kölcson —. Török dohányrészvény —. Olasz járdék 100.40. Magyar hitelbank —. Dynamit Trust —. Harpeni 159.75. Az irányzat gyenge.

Berlin, december 10. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata). Esti forgalom. 4%-os magyar aranyjárdék 100.10. Magyar koronajárdék 95.30. Osztrák hitelrészvény 206.25. Osztrák-magyar államvasut 142.—. Déli vasut 18.60. Eszaki nyugati vasut 216.40. Kibavölgyi vasut —. Orosz bankjegyek képzemen —. Buschtiehradi —. Orosz bankjegyek —. (Ultimeo) Lombard —.

Páris, december 10. (Zárlat). Osztrák-magyar államvasut 713.—. 4%-os osztrák aranyjárdék 101.70. Osztrák Länderbank —. 3%-os francia járdék 101.37. Ottománbank 592.—. 3 1/2%-os francia járdék 101.50. Alpeisi bányarészvény —. Déli vasut —. 4%-os magyar aranyjárdék 104.80. Párisi bankrészvény 1005. Olasz járdék 101.—. Francia törleszt. járdék —. Osztrák földhitelintézeti részvény 1240. Török dohányrészvény 316.—. Az irányzat bágyadt.

Frankfurt, december 10. (Zárlat). 4%-os papírjárdék 99.40. 4%-os osztrák aranyjárdék 101.45. Magyar Koronajárdék 95.55. Osztrák-magyar bank 115.40. Déli vasut 17.80. Kibavölgyi vasut —. Londoni váltóár 204.12. Bécsi bankjegyesület 114.70. Vilamos részvény —. 3%-os magyar aranykölcson 84.30. 4%-os ezüstjárdék —. 4%-os magyar aranyjárdék 100.20. Osztrák hitelrészvény 205.10. Osztrák-magyar államvasut 140.30. Eszaki nyugati vasut —. Bécsi váltóár 85.25. Párisi váltóár 812.16. Umo bank —. Alpeisi bányarészvény 200.50. Az irányzat szilárdult.

Frankfurt, december 10. (A Budapesti Napló tudósítójának távirata). Arályamok januúra. Esti forgalom Osztrák hitelrészvény 206.40. Német bank 200.50. Disconto 178.80. Berlini kereskedelmi bank 138.40. Gelsenkircheni 173.—. Harpeni 160.50. Laura-kőb —. Olasz járdék —. Gyenge.

Hamburg, december 10. (Zárlat). 4%-os ezüstjárdék 99.20. 1880. sorsjegy 142.35. Déli vasut 18.75. 4%-os osztrák aranyjárdék 101.30. Osztrák hitelrészvény 208.10. Osztrák-magyar államvasut 142.25. Olasz járdék 100.25. 4%-os Magyar aranyjárdék 100.—. Az irányzat csendes.

Budapest-kőbányai sertéskereskedelmi csarnok jelentése.

December 10. A sertésüzlet irányzata csendes. A) Hízott sertések ára: I. A Magyar elsőrendű: Oreg nehéz (páronkint 400 kilogramm felüli súlyban) fillérig. Oreg közép (páronkint 300—340 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Fialat nehéz (páronkint 320 kilogramm felüli súlyban) 92—93 fillérig. Fialat közép (páronkint 251—320 kilogramm terjedő súlyban) 91—92 fillérig. Fialat könnyű (páronkint 250 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — II. Magyar szedett: Nehéz (páronkint 280 kilogramm felüli súlyban) — fillérig. Közép (páronkint 240—280 kilogramm súlyban) — fillérig. Könnyű (páronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — III. Romániai eredeti (Stachl). Nehéz (páronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. Könnyű (páronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) — fillérig. — V. Szerbiai: Nehéz (páronkint 260 kilogramm felüli súlyban) 88—90 fillérig. Közép (páronkint 240—260 kilogramm terjedő súlyban) 86—88 fillérig. Könnyű (páronkint 240 kilogramm terjedő súlyban) 84—86 fillérig. Sertésárak szám 1901. december 8. napján volt készlet 33.511 darab. — 1901. december 9. napján lehajtatott 1103 darab. 1901. december 9. napján elszállított 1782 darab. 1901. december 10. napjára maradt készletben 32.852 darab.

Időjelzés.

— Az Országos Meteorologiai Intézet hivatalos jelentése. — Budapest, december 10. Közép- és Észak-Európát alacsony légnyomás borítja, a maximum pedig délen és nyugaton van. Európában az idő enyhe és szeles. Olaszország kivételével mindenütt voltak jelentékeny esők. Észak-Németországból zivartart is jelentek. Hazánkban az idő enyhe, szeles és sok helyütt erős volt. Akna-Szlatináról meg Arvavárraljáról erős szélvihart jelentettek. Kéltetés. Változóknak, szeles és hűvösebb idő várható éjjeli fagygal és helyenként csapadékkal.

Vizállás.

Table with columns for location (Deb. Dec., U. 10., M. 10., etc.) and water level measurements for various stations like Tisza, M. Sziget, Tokoház, etc.

Advertisement for Szőlőoltványok (Grape cuttings) and Élőkerítés (Living fence). Includes text about quality, price, and contact information for Nagy-Kágya.

Large advertisement for KOHN HEILMANN és FIAI. Features an illustration of a man in a suit and text describing their clothing and tailoring services. Text includes 'Férfi-, fiu- és gyermekruha-áruház az „Angol szabó“-hoz.' and 'Szabott ár!'.

Advertisement for Gummi (Rubber) and Polittzer Mör és Fia. Includes text about rubber products and contact information for Budapest, V. Deák Ferenc-ut. 10/h.

Színházak, szórakozó helyek.

M. KIR. OPERAHÁZ.
Szerda, 1901. december hó 11-én.
Zárva.

NEMZETI SZÍNHÁZ.
Szerda, 1901. december hó 11-én.

A b o r.
Paraszt-vígjáték 3 felvonásban. Irta Gárdonyi Géza.
Személyek:
Baracs Imre Gyenes Éster Gerő L.
Matyi Rózsabegyi Göre Gábor Ujházi
Baracsné Aiszegny Görené Vizváriné
Szunyogné Györgyné Durbints Vizvári
Rózi Ligóné Kácsa Faludi
Mihály Gabányi Bige Narciszsz
Kezdeté 7 1/2 órákor.

MAGYAR SZÍNHÁZ.
Szerda, 1901. december hó 11-én.

Florodóra.
Énekes játék 4 képpben. Irták Owen Hall, Paul Rubens, Ernest Boyd-Jones. Magyarosította Bálint Dezső. Zenéjét szerzte Leslie Stuart.
Személyek:
Cyrus Gilfain Szilágyi Tweedlepunch Sziklai
Dongala Turcsányi Leandro Palásthy
Anegal Ráthonyi Dolores Bolgár
Lady Holyrood Fédák Vallida Dóri M.
Frank Abbot Dalmoki
Kezdeté 7 1/2 órákor.

VIGSZÍNHÁZ.
Szerda, 1901. december hó 11-én.

A páholy.
Bohózat 3 felvonásban. Irták Lauffs és Krantz. Magyarosította Kabos Ede.
Személyek:
Lipőczy Józsiás Hegedűs Csiz Papi Szerényi
Klára Nikó L. Dinizsky Győző
Lili, leányuk Aranyosi Földes Dénes Bírari
Kéri Annuska Fábán Paludán Vendrei
Hidas Bálint Tapolezai Paludán Rostagni
Éva, felesége Gazzi M. Rendőr Daya
Kezdeté 7 1/2 órákor.

NÉPSZÍNHÁZ.
Szerda, 1901. december hó 11-én.

Katalin.
Eredeti nagy operett 3 felvonásban, egy változással. Irta dr. Béli Izor. Zenéjét szerzte Fejér Jenő.
Személyek:
H. Katalin Hegyi Mária Róza
Gr. Gurackij Kenedich Olga Nyári
Buranov Iván Szabó Téliques Németh
Trojkov Fedor Tollagi Duplessis Kúry
Alekszej Nagy Anica Bojár
Sunderland Ujvári Gregor Kiss M.
Dacskov Havasi Tiszt Szerdahelyi
Kezdeté 7 órákor.

URANIA SZÍNHÁZ.
Szerda, 1901. december hó 11-én.

A hadsereg.
Kezdeté 7 1/2 órákor.
VÁRSZÍNHÁZ.
Szerda, 1901. december hó 11-én.
A troubadour.
Opera 4 felvonásban. Zenéjét szerzte Verdi.
Személyek:
Luna gróf Mányai Ines Lukács
Leonora Wlassák Ruiz Gábor
Azucena Korányi Hrnök Juhász
Manrico Alberi Egy cigány Szemere
Eernando Kárpát
Kezdeté 7 órákor.

Karácsonyi bevásárlás
előtt tekinték meg
Kertész Tódor
magnyobbított műlapjara raktárában a Krisztóf-téren, az esküvőket csendélyekben kiállított új irány bronz- és bór-áru ajándéktárgyakat. Art nouveau, ebéd-é, dohányzó-, játék-, tea- és íróasztali felszerelések. Lukácsborendezési dísztartások. Mahagoni bútorkák. Újvízű koporok és stb. Ezeket is karácsonyfadísz.
Képes árjegyzéket ingyen és bérmentve küld.

Somossy-Mulató
Király-utca 71. szám.

Carola Cecilia
uj műsorával, ragyogó jelmezeivel és a megnyitító műsor kitünőségei:
Thurston, French, She, Szevilla szépei és a kómikus majomtornászok.
Jegyek a nappali pénztárnál. Mérsékelt áru jegyek a következő dohányüzletekben: Sopronyi (Nemzeti színház) Bürger (Erzsébet-körút 51), Kerzberg, Andrásy-ut.
Előadás után az emeleti kávéházban
DAJNA BALOG RUDI
zenekara játszik.

FŐVÁROSI ORFEUM
Nagymező-utca 17.
Aki
MILLA BARRY-t
nem látta
semmit sem látott!
Főművelőhelytelen!
Az anyanyelvadások (baléta).
Tarka Szinpad.
Az előadás 8 órákor kezdődik.
A télikerben reggel 5-ig **Vörös Elek** hangversenyen.

Karácsonyi ajándékok!
Nagy raktár díszmű-butor-kilölegességeiben: fantasztikus asztalok, mahagoni, zöld és dióbarra, oszlopok, festőábrányok, csesebecsek és könyvtárványok, teakamin, játékos, szivar- és pipaszatlok, tolltűk, kályhaellenző, spanyolfaik, 4-részi teaszatlok, szivar- és kulcsok, hegedű- és hanggityartó, zongoraszék, szaloncsék. Nagy raktár sakk- és dombo-játékokban, játékszerkevények, puff- és várjátékokban a legolcsóbb előállítási áron.

Schindler Samu
esztélyos-mesternél
VI. VÁCI-KÖRUT 21. (Ipar-udvar.)

Régiségek eladása
minden elfogadható áron.
Az összes helyiségek felmondása miatt a legpompásabb szalonbutorok, főkös szekrények, szalonasztalok, díszábrányok, 1 teljes Napoleon-hálószoba, 1 valódi renonansz-ebéd-é gobelin székekkel. 1 XV. Lajos korabeli arany-szalón, ó-bécsi és Meissner-csoportok, miniatűrök, bronz-órak girandolokkal, antik brocat-takaró, miseruhák, portierek, üvegcsillárok, régi angol rézmetszetek, fegyverek és 100 csesebecse-lágy, régi ládák és 4 Mária Terézia-ábrány féláron kapható
Lemberger Frigyesnél,
Bécs, I. Seilergasse 7.

Ne vegyen senki
hangszertet míg
REMÉNYI
MIHÁLY
műhangszeres leg-
jobb képes árjegyzé-
két a nemzeti színház-
mezei ingyen és
bérmentve küld
Budapestről Király-utca 44/d.

Zálogházból
veszek
cédulákat.
Eladok
13 lates ezüst evőeszköz-
tét 12 szemelyre 140 frt, 6 szem-
elyre 65 frtől kezdve és fel-
jebb. Mindenemű fiom ezüst
tárgyak barokk és francia
stílusban. Nagy raktár arany
fűzőláncokból, masszív arany-
gyűrűk 6 forint 40 kr. arany
fűző-órák 12 frt, arany női órák
9 frtől kezdve 12 darab masszív
evőeszköz 6 frt 50 kr.
Képes árjegyzéket bér-
mentve és ingyen.

Grünberger A. Béla
örököséi
Budapest, Harisbazar.
Váci-utca 30. l. em. 23.

Zola-Zola-Zola
legújabb regénye, a **Négy**
Evangélium második része
MUNKA (Travali) című most
jelent meg egyedül jogosított
magyar fordításban. Az új szék-
ség leghatásosabb alkotása. A párisi
mester grandiózus álma
a munka új szervezéséről, melynek
nyomában alakult az egész
társadalmi állami és erkölcsi
élet. A két vasok, időseken
idállított kötet ára 7 korona.
Kiadta Lampel Róbert, Wellner
F. és Fiai co. és kir. udv.
Könyvkereskedő cég Budapest,
Andrássy-ut 21. Ugyanott meg-
rendelhető és bármely könyv-
kereskedésben is megvásárolható a
Négy Evangélium első része a
Törvényesség (Fédcímű).
Két vasok kötet 7 korona.

A legszebb öröm egy gazdagon diszitott karácsonyfa.
Bemutatás előtt fényes díszítést, minden évben újra használatba ajánl a régi, jövendő és többször kiállított
Bisenius Ferenc Károly cég
Wien, I., Singerstrasse 11.
Kérem a címre ügyelni, nehogy mint gyakran megesik, hasonló hátakkal össze-
vevessünk. - Minderről kiküldt ingyen ár-
jegyzéket.
Kész összehajlított karácsonyfa-dísz 3.-. 5.50, 7.50, 12.50 korona.
Ingen árajánlatos összehajlított tréfis bazokk és tombolák kész-
májára, 50 rendezett nyercemény 6 kor.-tól, 100 nyercemény 10 koroná-
nál feljebb. - Veszélynküli szalonfüzűjüket a bengáli világítás.

cs. k. árverező-intézet
BÉCS, I. Dorotheergasse 17.
Elvállal: zongorát, cimbalmot, jó butort, díszítési
tárgyakat, kocsikat, fogatokat, műtárgyakat, hagyat-
ékokból és költözötéseket, valamint mindenemű tárg-
yakat, új áruk kivételével, elárverezésre.
Bejelentések naponta d. e. 9-12-ig

Zenélő ingaórák
A legutolsó újdonság az órágyártás ter-
sén. Ezen miniatűr francia ingaórák
em. hossznak, a szekrény természetesen
díttől az itteni rajznak teljesen meg-
felelően, finoman fényezve és dúsán
aranyozott lécekkel, művészi fölé-
nyesen készült és óráként a legzebb
marokot és tánczenét játsza. Ara lá-
dával és csomagolással együtt csak 6
frt. - Ugyanezen óra zenésze nélkül,
de időzékenként, mely félt és egy-
szet ver, ládával és csomagolással együtt
csak 6 frt. - Ezen ingaórák nem-
csak másodpernyi pontosággal jár-
nak, a mért szabványok, hanem val-
ban gyönyörű kiállításuknál fogva szép
és kellemes butorok is. Ebből az óra
csengővel és világító órával 1.90 frt.
Ebből zenélő, csengővel helyett jár-
szék, 6 frt. - Nickel-remontról óra 3
frt. Valódi arlat remontról óra dupla-
fedell 5.50 frt. Szekúldés csak után-
vétél. Nemzetes visszavételik és a
pénz visszadatik, tehát nincs semmi
riszók. Nagy képes árjegyzék órák,
láncok és gyűrűk ingyen és bér-
mentve.
Spiering József Bécs, I. Postgasse 2/1.

Fegyver- és Gépgyár Részvénytársaság.
Az általunk készített
Diesel-féle hőerőgépek
üzeme (nyers-kőolajjal) a legolcsóbb óránként és tényleges lóerő-
ként 2-3 fillér.
Megrendelésük folytán legközelebb a következő elsőrangú üzemeknek
fogjuk szállítani: **M. kir. dohánnyágy, Temesvár (2 darab), Magyar**
Általános hitelbank, (villamos világítás) Budapest, Franklin Tár-
sulat, (könyvnyomda) Budapest, Böhler Testvérek és Társa R. T.
(acélglyár) Kapfenberg, Ausztria, **Alberto Bühr** (vegyszereti gyár) Fiume,
Giovanni Sirola (kötélglyár) Fiume stb. stb.

Fegyver- és Gépgyár Részvénytársaság.
Guzi kenőcs
Táv. vevő. Minden cipőért 1 évi irasbeli jótállást val-
lalk, a Guzi kenőccsel, melyet ingyen adok be-
kötés, a fűző bőr repedéseit el van távol. Posta költ-
és díjértékre csupán 30 kr. és portmentesen
küldöm nem megelégedőt a pénzt vis-
szadom. Mérések elengedő, ha ha-
riányában egy papírleppa alá a lábát
körülnézni lejáról.
Képes árjegyzéket ingyen. Kizáró-
lag magyar gyártmány.

Színházak heti műsora.

	M. Kir. Operaház	Nemzeti színház	Vigaszínház	Népszínház	Magyar színház
Csütörtök	Tristan és Izolda	A vasygáros	A páholy	Flórikaszerelem	Florodóra
Péntek	Aida	Karácsonyiálom	A páholy	Karácsony	Florodóra
Szombat	Hunyady László	Karácsonyiálom	A páholy	Karácsony	Florodóra
d. u. Vasárnap este	—	A becsület	Ocskay brigádéros	Flórikaszerelem	A Gésák
	Carmen	Karácsonyiálom	A páholy	Karácsony	Florodóra

AGULÁR IGNÁC
Budapest, Deák-tér 6.

	frt.	frt.	frt.	
Elegáns gavalér víz fűzős cipő	3.20	Borjubúr, csizma ele- gőns kivitell, hal- hólysgel, vízmen- tesítő gárdírók- nak	6.-	sárcipőkben nől.40, férfi — — — 1.80
Eros víz sima cipő	3.-	Hallina csizma telje- sen vízmentes és víz- gárdíró, nyelvig bór- borított	4.50	Gyermek cipő erős szivcsón 4 évig — 1.50
Eleg. orosz fűz. cipő	4.-	Hallina csizma telje- sen vízmentes és víz- gárdíró, nyelvig bór- borított	4.50	Kamérai fóka-vagy dísznőbőrű — 2.20
Balonlakk gáv. fűz. cipő	4.-	Hallina csizma telje- sen vízmentes és víz- gárdíró, nyelvig bór- borított	4.50	Férfi v. női reggeli cipő — — — 1.20
Legújabb talpműnyom az ómelegítő talpbetét, orvosi- lag megvizsgálva, a leg- egészségesebb viseletre ma- hított lábak a meglehető- sen kellemes és meleg, vagy 5 frton felüli rendel- lést tesz, ingyen kapja. Rendelve párja 1 frt. Bagarja csizma egy darabotl halhólyg- gárdíró bélével, vízmen- tes dupla talppal — 7.-		Hallina csizma, térd- erő szárral, egész magas, bagarja bér- rü b rítva, halhó- lyggal vízmen- tesítő. 1. számle- gítő talpbetéttel együtt — — — 5.-		Férfi v. női reggeli divat, box v. kón- gurubőrű, eleg. szabás férfi 4.50, női ugyanez — 4.-
		Hallina csizma, térd- erő szárral, egész magas, bagarja bér- rü b rítva, halhó- lyggal vízmen- tesítő. 1. számle- gítő talpbetéttel együtt — — — 5.-		Női sarga, fűzős vagy, erős kivitell 3.-
		Hallina csizma, térd- erő szárral, egész magas, bagarja bér- rü b rítva, halhó- lyggal vízmen- tesítő. 1. számle- gítő talpbetéttel együtt — — — 5.-		Órázslakk, fűzős vagy, erős kivitell — 3.40
		Hallina csizma, térd- erő szárral, egész magas, bagarja bér- rü b rítva, halhó- lyggal vízmen- tesítő. 1. számle- gítő talpbetéttel együtt — — — 5.-		Baránybőrű, fűzős, prémességűvel — 3.80

Valódi keleti szőnyegek

Perzsa, Indus és Smyrna-minőség rendkívül nagy választékban.

Továbbá minden egyéb nemű szőnyegek, futószőnyegek, cocos-futók, cocos-lábtörők, kerevet-átvetők, angora-kecskebőrök és erdélyi pckrócok.

BUTORSZÖVETEK,

ugymint: szalon-, uri-, ebédlő- és hálószobáknak legújabb styl szerint. Ágy-, asztal-, flanel-, koosi- és utazótakarók, függönyök és portierek minden minőségben és árban.

Papir-kárpitok

a lelegegansabb, valamint a legegyszerűbb kivitelben jutányos árak mellett.

HAAS FÜLÖP és FIAI

gyárosok, m. kir. udvari szállítók.

Főüzlet: Budapest, V., Gizella-tér I. Fiókiüzlet: Budapest, IV., Kossuth Lajos-utca és Ujvilág-utca sarok (Gentrykaszinó-palota).

Olcsó butor.

1 háló-szoba, matt, márványfal	95.-	frt.
1 háló-szoba, faragott, „	115	„
1 kredenc, fülkés, „	45	„
1 ajtós szekrény „	7.50	„
1 Consol asztal „	22	„
1 tükör 28/50 cm. „	9	„
1 mosdó, 2 ajtós, csukott	12	„
2 ágy, matt „	24	„
2 szekrény, 2 ajtós, matt	28	„
2 szekrény, 2 ajtós, fókos	36	„
2 ágy fényezett „	21	„
2 szekrény, 2 ajtós, fényezett	30	„
1 díván, oszlopos, szőnyeggel	45	„
1 szalon-garnitúra, selyem	80	„
1 szalon-garnitúra, plüsch	75	„
1 szalon-garnitúra, krepp	50	„
1 ebédlő-asztal, kisebb	11	„
1 ebédlő-asztal, nagy	15	„
1 ottoman, Bourette-szővet	20	„

Dósa Kálmán
BUDAPEST, Erzsébet-tér 18. sz.
Árjegyzék ingyen és bérmentve.

Poschinger Fülöp
fegyvergyár Ferlachban (Karinthia),
kitüntetve több díjéremmel és a koronás arany érdemkereszttel.
Ajánlja kitünően készített, jól belőtt a cs. k. próbantézeteken hivatalosan kipróbált fegyvereit olcsó áron.
— Szolid munkáért és jó lövésért jótállás. —
Árjegyzék ingyen.

Neustein Fülöp
Cukrozott hashajtó labdaccai
(NEUSTEIN-féle ERZSÉBET labdacsook).
E pillulák hasonló készítményeknél minden tekintetben feljebb tesznek meg a szervezetnek minden alkalmas anyagot, az altesti szervek bajainak legjobb eredményével használtatván, nyugodtan használhatók, vérzésük, vagy gyöngyvesz sem jobban méltatja oly ártalmatlan, mint a pillulák a

SZÉKSZORULÁS
A legtöbb betegségek forrása ellen. Cukrozott kitélejték még gyermekek is szívesen veszik.
Egy 15 pillulat tartalmazó doboz 30 fillér, egy tőkecs, mely 8 doboz, tehát 120 pillulat tartalmaz, csak 2 korona.

Neustein Fülöp
gyógyászata a „Szent-Lipót”-hoz Bécs, I., Plankengasse 6. Főraktár: Magyarország részére Török József gyógyszerár Budapest VI., Király-utca 12., és Andrássy-ut 26.

A nekünk bemutatott számtalan megbízható, hiteltel közönségre folytán ezen negyedszázad óta fennálló rendelő-intezet a legmelegebben ajánlható.
Rendelő-intézet Budapest, Andrássy-ut 24. az Opera mellett.

TITKOS BETEGSÉGEKET
hugycsőfolyásokat és sebeket, az önfertőztetés utó-bajait, az úgynevezett fertőző, magömléseket, a bujakós utó-nyereményeit, nőknél fehérfolyást, bármennyire idülték is, valamint mindazon női betegségeket, melyeknek a magtalanak egyik főokozója és börtbetegségeket gyógyít új gyógymód szerint, biztos sikerrel, gyorsan és alaposan

Dr. Garai Antal
orvos, sebész, szemész- és szülés-tudor, volt ezéaz. kir. oszt. főorvos.
RENDEL: naponta d. s. 10 óráig egész délután 4 óráig, este 7 óráig 9 óráig.
Díjazott levelekre legnagyobb figyelemmel válaszolunk és gyógy-szerrel is gondoskodni lesz.
Nőknél külön váróterem.

Ugyanott megjelenik és a szerzői: Dr. GANAI ANTAL-nak megrendelhető **NÉPSZERŰ UTUTATÓ** (már a 15-ik kiadásban megjelent) a neml betegségek és ezek egyszerű gyógykezeléséhez című könyv, volt ára 2 ft 50 kr., most csak 90 kr. A könyv új becsomagolásra lesz elküldve, 1 fti becsúdosás mellet bérmentve vagy 90 kr. utánvét mellett.

Titkos betegségek szakorvosa
gyanánt, gyors, alapos és kényelmes módon biztos gyógyulást óhajló szenvedőknek, 20 éves kórházi és magán-gyakorlati tapasztalataival legva legjobban ajánlható

Dr. CZINCZAR J.
egyetem. orvos-tudor
szegíti férőknél és nőknél foglalkozást szava nélkül mindennemű bármily régi kellet

Nemi betegségeket
ugymint **hugycsőfolyást**, hólyag- és vizelesei bajokat, **bujakóros sebeket**, **syphilit**, önfertőzésből eredő idegbajokat, a legmagasabb börtbetegségeket és szépséghibákat, továbbá

Nemi gyengeségi állapotokat (impotencia)
megelőző biztos eredményre gyorsan a legújabb módon.

Rendelő-intézet: Budapest, VII., Kerepoci-ut 14. sz. l. e.
Rendelés: délelőtt 10—4-ig, délután 6—8-ig.
Külön váróterem. Külön be- és kijárak.
Levelekre rögtön válasz.

STANDARD életbiztosító-társaság
Edinburghban (Angolhon.)
Alapított 1825-ben.

Magyarországi fiók: Budapest IV., Kossuth Lajos-u. 4.

Évi bevétel.	30,000,000
Kiutalt nyereségrészek	170,000,000
Vagyon	240,000,000
Halálesetek folytán kifizetve	484,000,000

A Standard kövénycinek nevezetesebb előnyei:
Kétségtelen biztonság. Alacsony díjak. Szabad világgövtvények. A kövénycik érvényben tartása díjfizetések emulasztásánál. Tökésítés és előre megállapított visszaváltási érték. Megtámadhatatlanság. Feltétlen fizetés öngyilkosság esetében egy évi fennállás után. Szabad háborúbiztosítás népfelkelők részére.

Díjtáblázatok kívánatra küldetnek.

TÉLI IDÉNY 1901/2.
Szecskavágógépek kézi és erőhajtásra.
Répvágók.
Kiváló munkabírásu rapid darológépek.
Ventzki-féle szab. takarmányfüllésztők.
Erőhajtásra Casali-féle szab. kukoricamorzsolók rendkívüli munkaképességgel.

Teljes takarmánykamara felszerelések, melyek sokévi tapasztalás alapján a helyi viszonyokhoz mérten díjmentesen tervezetnek, legjobb szerkesztésben és gondos kivitelben szállítottak.

K Ü H N E E.
mezőgazdasági gépgyára által.
Főraktár: BUDAPEST, VI., Váci-körút 57/a szám.
Gyár: MOSON, Moson v. m.

Titkos betegségek
gyógyítására e specialista legjobban ajánlható számos éven át szerzett gazdag kórházi tapasztalatai alapján

Dr. FABINYI J.
v. kórházi orvos, specialista
gyógyít legrovidebb idő alatt biztos sikerrel férőknél és nőknél: **hugycsőfolyást**, hólyagbajokat, bujakóros sebeket, syphilit, ennek következményeit, macakos börtbajokat és az önfertőzésből támadt idegbetegségeket.
Megelőző és eredményes férfiúi gyengeségnél (impotencia) úgy fiatal, mint öregbbed egyéneknél. Levelekre díjtalanul válasz; kívánatra gyógyszerék.
Lakás: Budapest, Erzsébet-körút 12. sz., (Dobány-utca sarok, I. emelet).
Befár a lépcsőnél. Külön váróterem.
Rendelés délelőtt 9—3-ig, este 6—8-ig.

Gummi
Málholyag és gummi, elismert legjobb francia gyártmány, eredeti párisi eszagonálásban a leghíresebb orvosi tekintélyek véleménye szerint teljesen biztos és ártalmatlan egyszer! Ara tucatonként 2, 4, 6, 8, 10, 12, 16 korona. **Capot americans** (rövid) 6, 8, 10 korona. **Dianna-öv** (havi kötszer) darakonként: 11 korona. Dusan felszerelt raktár: **irrigátorok, bídék**, mindennemű **suspensorióriumok**, valamint a betegápoláshoz szükséges **összes cikkek**-ben férfiak és nők részére.

Teljes berendezések gyermekágyasok részére Szolid kiszolgálás! **Olcsó árak!**
Kimerítő árjegyzéket, zárt borítékban, titoktartás mellett, díjtalanul küld szét:

KELETI J. orvos-sebészeti mű- és kötszer-gyár. . . Budapest, IV., Koronaherceg-u. 17.
→ Alapított 1878. →

Magy. kir. Államvasutak Üzletv. Szombathely.
Pályázati hirdetmény.
A magyar kir. Államvasutak üzletvezetősége részére 1902. esztől 1904. év végéig a következő csoportokba sorozott anyagokból felmerülő tényleges szükségletnek kielégítését biztosítani kívánván, ezennel nyilvános pályázatot hirdet m. p.
I. Mész.
II. Tégla.
III. Fagygyu-gyertya és szappan.
IV. Takaréktűzhely-alkatrészek és fedőlemezek.
V. Fanemű-anyagok.
VI. Seprők és VII. Magvak szállítására.
A kiírás tárgyát képező egyes cikkeket feltüntető jegyzékek, melyek egyszerűsített ajánlati mintakul szolgálhatnak, valamint a szállításokra vonatkozó részletes pályázati felhívás, valamennyi házai kereskedelmi és iparkamráról megtekinthetők és a m. kir. államvasutak szombathelyi üzletvezetőség általános (I.) osztálya anyag- és leltárbeszerzési csoportjánál kaphatók, a hol bővebb felvilágosítások is adhatók.
A szabályszerűen kiállított, s ikenként egy koronás m. kir. okmánybéllyel ellátott ajánlatok lepecsételve legkésőbb folyó évi december hó 16-ik napjának délelőtti 10 órájáig a szombathelyi üzletvezetőség általános (I.) osztálya anyag- és leltárbeszerzési csoportjában adandók át, illetőleg posta útján oda küldendők és azok borítéka ezen küldimmet látható el: „Ajánlat 20435/1901. számhoz”.
Később benyújtott ajánlatok, valamint otyanok, melyek nem pontosan a részletes módozatok betartása mellett állítottak ki, nem vétetnek figyelembe.
Szombathely, 1901. november hóban.

Minden szó egyseri beiktatása nonpareille betűkből 4 fill. Vastagabb betűkből 6 fillér.

APRÓ HIRDETESEK

A hirdetésekre díjmentesen ad felvilágosítást a kiadóhivatal: József-körút 18. szám.

Levélbeli tudakozásra ingyen adunk felvilágosítást, csak a válasza szükséges bélyeget kell mellékelni. Tudakozáséknál a hirdetés számát a kiadóhivatalal mindig közölni kell.

Apró hirdetések központj iródnakban és egyéb... Minden szó egyseri beiktatása nonpareille betűkből 4 fill. Vastagabb betűkből 6 fillér.

Breuer nővérek dohányüzem, Teréz-kört 64. szám alatt. Engelmann Mór gyorsajtóüzem, IV. ker., Kármán-ter 2. szám.

Franka Pál könyvkereskedés, V. Gróf Czizky-féle palota, Kossuth Lajos-utca, Király-ter, Koronakereszt-utca sarkán. Jambrikovits dohányüzem, Kerepesi-utca 66. (Takarékép. épület).

Eckstein Bernát hirdetői iroda, V. ker., Föld-utca 1. szám. Fischer J. D. hirdetői iroda, IV., Zsilvar-utca 7. szám.

Goldberger A. V. hirdetői iroda, IV. ker., Váci-utca 9. szám. Haasenstein és Vogler hirdetői iroda, V. ker., Dorottya-utca 9. szám.

Leopold Gyula hirdetői iroda, VIII. Erzsébet-kört 54. I. em. Messe Rudolf hirdetői iroda, VII. ker., Károly-kört 9. sz.

Mezei Antal hirdetői iroda, V. Gilestéri (Hass-palota). Schwarcz József hirdetői iroda, V. ker., Marokkó-utca 4. sz.

Tenczer Gyula hirdetői iroda, IV. ker., Serrárd-ter 8. szám. Sikráy Samu hirdetői iroda, Budapest, Váci-kört 32.

Kernberg Rozália dohányüzem, VIII. ker., Múzeum-kört 18. sz. Ifj. Nagel Ottó könyvkereskedés, Múzeum-kört 2. sz. (Nemzeti Színház sarkán).

Nemetsek A. J. ügyvéd, Föld-ter 3. szám. Rehenzi Ilona dohányüzem, Andrássy-utca 8. szám.

Szántó Mór dohányüzem, IV., Kelemen-utca 14. szám. Szeprenyi V. dohányüzem, VIII. ker., Kerepesi-utca 1. szám.

Schönwald Ferenc dohányüzem, Ferenc-kört 32. szám. Toldi Lajos könyvkereskedés, Ger., 76-útc. 2. szám.

Goldgruber Mór könyvkereskedés, Dand., H. Föld-ter 17. szám. Minden apró hirdetés, melyet itt este 6 óráig feldolgozunk, már másnap megjelenik a Budapesti Naplóban.

Deutsch Miksa, Andrássy-utca 32. Weitzenfeld Jakab, Király-utca 1.

Zipser és Köngy szennyezéskereskedés, Andrássy-utca 4. szám alatt. Benda József, Andrássy-utca 56.

Ha elmegyek édes... Az értesített címre levél ment. 19072. Lohengrin Elza.

Ez az Babai Betegség elnyúló kór, melynek tünetei... Lohengrin Elza. 10873.

KERESLET. Intelligens kisasszony, reprezentatív külsevel, iródnak, vagy nagyobb üzletbe ajánlkozna. Magyarországi "Gépjárók" cég.

Schwarz József hirdetői irodájában Marokkó-utca 4. kerület. Vidéki nagy városban 2 mélylyel le elültető üzlet megnyitására keresek kérés... 10874.

A vadászati idején beállítottom a nagyobb uradalmak és vadászterületek felügyelőségét arra, hogy vadak, különösen nyulakból bármilyen nagy mennyiségű halandó vadakat átvegyek... 10875.

KERESLET. Intelligens kisasszony, reprezentatív külsevel, iródnak, vagy nagyobb üzletbe ajánlkozna. Magyarországi "Gépjárók" cég.

Schwarz József hirdetői irodájában Marokkó-utca 4. kerület. Vidéki nagy városban 2 mélylyel le elültető üzlet megnyitására keresek kérés... 10874.

A vadászati idején beállítottom a nagyobb uradalmak és vadászterületek felügyelőségét arra, hogy vadak, különösen nyulakból bármilyen nagy mennyiségű halandó vadakat átvegyek... 10875.

KERESLET. Intelligens kisasszony, reprezentatív külsevel, iródnak, vagy nagyobb üzletbe ajánlkozna. Magyarországi "Gépjárók" cég.

Schwarz József hirdetői irodájában Marokkó-utca 4. kerület. Vidéki nagy városban 2 mélylyel le elültető üzlet megnyitására keresek kérés... 10874.

A vadászati idején beállítottom a nagyobb uradalmak és vadászterületek felügyelőségét arra, hogy vadak, különösen nyulakból bármilyen nagy mennyiségű halandó vadakat átvegyek... 10875.

KERESLET. Intelligens kisasszony, reprezentatív külsevel, iródnak, vagy nagyobb üzletbe ajánlkozna. Magyarországi "Gépjárók" cég.

Schwarz József hirdetői irodájában Marokkó-utca 4. kerület. Vidéki nagy városban 2 mélylyel le elültető üzlet megnyitására keresek kérés... 10874.

Az Országos Magyar Gyorsított vezetőse alatt új magyarságot gyors- és géprészlet tanfolyam nyitok meg. Jelentkezést korlátlan számban befogadunk Budapest, Erzsébet-kört 9-11, New-York palota.

Két szoba elegánsan bútorozva. Ágyszék felváltás és fűtés használatával 1-2 ur részére esetleg ellátással azonnal kiadó. Teréz-kört 6. II. 14. Bocska 4005

Kitűnő szabónő ajánlkozok elegáns ruhák készítésére - saját lakásom 5 frttel feljebb. Egy ruhát hártok feljebb. Erzsébet-kört 22. II. 28.

A ki hegedűt, cimbalom, harmonikát, meobanál hangszert, vagy zongorát akar venni, kérem Argyezeket Sternberg Armin és testvére es. és kir. udv. hangszergyűjtemény. Kerepesi-utca 38. mely még minden elkérni külön illusztrált argyezeket küldte jelen díjazással.

Mignon fekete zongora, keresztbros, fekete használt, olcsón eladó. Pál-utca 6. II. em. 12.

Zongora fekete, keresztbros, kevéssé használt, díszes kiállítású 200 forintért. Fodor, Lohay-utca 90. sz. III. em. 4. u. 6-ig. Megtekinthető csak reggel 8-9-ig.

Egy Koch & Karszt-féle matt keresztbros pianó sűrűn használt. Aggtelek-utca 4. III. Decker.

Legnagyobb kényelemmel bútorozott különbejártú alkoves szalon december 1-re kiadó. Uraknak, nők a csodás és barátságos otthon kedvelik, igen ajánlható. (Sem család, sem gyermekek) Sandor-utca 30B. I. 15.

Nélkülözhetetlen minden háztartásban a Képes Budapesti Szakácskönyv. St.-Hilaire Jozsefa és mások nyomán szerkesztette Zemplényi Szabó Antónia. Függelék: A magyar gasszszony házi-készítése. Hatodik, 4 színezett képpel, 58 faszemmel és számos kiváló magyar ételre bővebben kiadás. Ára félre 3 kor. 60 fillér, köve 4 kor. díszkötésben 4 kor. 80 fill.

A szakácsművészetnek legkimerítőbb és legmegbízhatóbb közönyve ez, mely különös tekintettel van a magyar iudásra a legkülönfélébb magyar nemzeti ételre, az egyes vidékek kedvelt specialitásainak pontos és hű ismeretével is felölti. Nagyon becses szakácskönyvhöz csatolt "Házi kincstár" is, amely kiterjed a háztartás minden szükségletére. Megrendelhető: Lampel Róbert (Wodianer F. és Fiai) es. és kir. udv. könyvkereskedésben Budapest, Andrássy-utca 21. sz.

Minden lótalajdonos vegye a mi mindjárt étes szabad. H. patkósarkainkat (Koronalepés lehetetlen) az ide nyomtatott ló talajdonosok részére. Utánzókat utasítsunk vissza, mert a H-patkós sarkok jóga az azonos nevű talajdonosok részére. Többek legjobban illusztrált argyezeket kérem. Leonhardt & Co. Berlin-Schöneberg. Egyedül elarult az osztrák-magyar monarchiában. Kaszab és Broder, csapargyár Budapest, VI., Váci-kört 33.

Congress-függönyöket simát és aluonát hozzávaló csipkét és botkötést, horgolást, mintákat, horgolószersz. stb. a legújabb minőségben alacsonyabb áron ajánl a kézműves- és kereskedelmi vállalat. WILD GYULA Budapest, VI., Király-utca 21. Alapítva 1854-ben. Minták ingyen és bérmentve.

Nyomatott a „Patria” irodalmi és nyomdai vállalat részvénytársaság körforgógépén, Budapest, IX. Üllői-ut 25.

Copying Office Elvált bárminden leírásokat, költségvetéseket, periratokat, specialitásokat, a kövön való sokszorosítás, mely ügyesre, mint precízre hátra néve felmúlhatatlan. Külön fordítási osztály. Yost Iródep részvénytársaság másoló-osztálya Erzsébet-kört 9-11. (New-York palota).

Szabadalmakat Ertekesítő Vállalat Bpest, Erzsébet-kört 17. Kieszköző szabadalmakat, finanszírozó tanácsokat és belajstromozó védjegyeket és mustrákat. Felvilágosítás díjtalan.

Nemes éneklő kanári mély, zing-gazdag, előkelő előadású, szorgalmas éneklő, napjaink és éjjel énekelik 4-6 márk. Nőstény 1/2 márk. Kicsérle 10 napon belül. Teljes jótállás egészség megőrzésért és éneklőképességért. Argyezék ingyen. Hermann Gorges tenyészte, Thale I. Harz, Hüttenstrasse 25.

Valódi Echo-Phonograph helyi felszerelésű együtt 30 frt. gyönyörű megzenésített hangok, debja frt. 1,50, tunc hangok drbja 80 kr. Sternberg Armin és Testvére es. és kir. udv. hangszergyűjtemény. Kerepesi-kört 2. (Kossuth Lajos-utca sarkán) Zene-palota.

Gyors- és teherárak házhöz szállítást. Magyar kir. Államvasutak. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt. Választás, melynek elválasztása a vasúti bizottság; egy utal a külföldről érkezett - házhöz szállítást - szállítványok után kifizetés a szállítókhoz. A vasúti közlekedés rendszerezése után intézmény, hogy a budapest-józsefvárosi, budapest-nyugati és budapest-déli vasúti vonalakon a gyors- és teherárak érkezését gyors- és teherárak címzeteknek saját szerződött fuvarozóval házhoz, - illetve a feladandó árak, a lakásból a vasúthoz szállítást, ha a címzett a Duna partján a IV-IX. kerületben vagy a legközelebbi állomáson van. Gyors- és teherárak fuvarozóval szállítást a Budapest Állomás és azon Budapestre helyben rendelt.